

Azken Intsumisio Eguna: bukatu dugu soldadutza

ARGIA

Euskal Herriko Asteakaria

01784

Abraham Olano

“EZ DUT ETSIKO”

NORA DOAZ HEMENGO PRODUKZIO-ETXEAK?

ITZULI DA

æk gara

Egungo prentsaren
produktu berria,
EUSKARA IKASTEN ETA HOBETZEN
LAGUNDUKO DIZUNA.

AIRERATU ZAITEZ
IGANDERO AEkren
gara ko orrialdearekin eta
egizu hegan Euskaraz!

IGANDERO **AEKGARAREN** LEHIAKETAN
PARTE HARTU AHAL IZANGO DUZU.
SARI BERRIAK ASTERO.

Igandero, **GARAREN**
IGANDEKO GELTOKIA

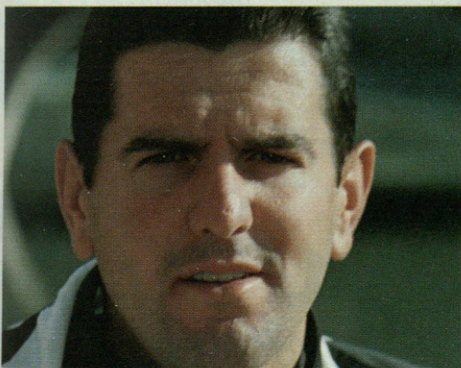
æk gara

Argazkia: Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

■ Soldadutzaren amaiera:
gerraren aurka irabazi guda 18

■ Abraham Olano: "Tourrean ez
dut neure burua ikusten, baina
ez dut etsiko" 21

■ Irudimenaren
etxean dirurik ez 30

■ Anari: "Ez nuen
lehenengo diskoa
berriro egin nahi" 36

ORRIZ ORRI

Oihartzunak 5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 6

Elkarrizketa: Mikel Arana.

Xabier Letona / Jon Torner 9

EKONOMIA

Aeronautika: abiadura bizian aireratzen ari den
sektorea. Daniel Udalaiz 12

EUSKARA

Oztopoz betetako errepidea.
Igor Mujika 16

GIZARTEA

Soldadutzaren amaiera: gerraren aurka irabazi
guda. Mikel Asurmendi 18

Elkarrizketa: Abraham Olano.

Estixu Eizagirre / Ixiar Eizagirre 21

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 28

Irudimenaren etxean dirurik ez.
Iosu Etxaniz 30

Elkarrizketa: Anari.

Xabier Sagardia 36

Orain dela 30 urte.

Pilar Iparragirre 38

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak 42

Agenda 46

Bizia 47

Telebista-Irratia. Iosu Etxaniz 48

Ihesi 51

Denborapasak 55

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta 58

IRITZIAK

Politika: Antxon Mendizabal 8

Kultura: Harkaitz Cano 40

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitalpenaren benetako editorea laguntzaile

kutxa gizarte-ekintza
obra social

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Xabier Amurizaren iraultza 80ko hamarkadaren hasieran

Bertsozale elkartearen ibilbidea.

Bertsolaritza munduan: ahozko inprobisazioaren gailurrean

Biharko bertso saioak, esperimentazioaren arriskuak

Bertsolaritza modernoaren sorrera, garapena eta etorkizuna

■ Xabier Amuriza

■ Jon Sarasua

■ Koldo Tapia

■ Joxerra Gartzia

Iritzi artikuluak: Andoni Egaña,
Igor Elortza, Laxaro Azkune,
Iñaki Murua

LARRUN
hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
 Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun
 Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.
POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com
WEB ORRIALDEA
 www.argia.com
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetzak sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria . . .780 lib./118,92 euro
 Espainia16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak . . .21.100 pta./126,81 euro
 Airez33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaña Taldeko partaidea da

■ Martyn Turner, Irlandako "The Irish Times" egunkarian

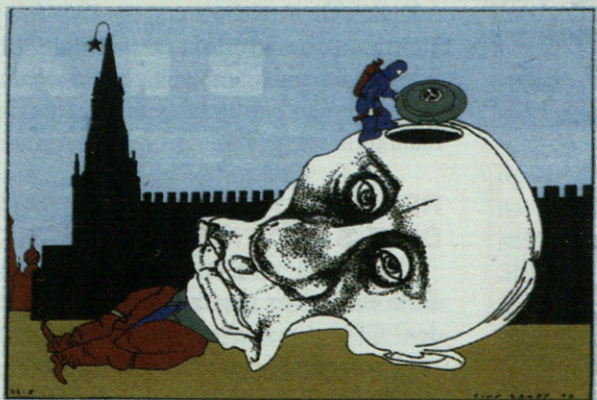
Ezkerrean: Nekazaritzako Elikagaien Industria, Politika (John Major lehen ministro ohia), Zientzia.

Lapikoan: Behien Entzefalopatia Espongiformea.

Eskuinean erdian Tony Blair: "Ez larritu... oraingoan diferentea izanen da".

Lapikoan: Genetikoki Manipulaturiko Elikagaiak.

■ Graff, Norvegiako "Dagbladet" egunkarian

Kursk urpekuntzia eta Putin.

Hiruko Txikian

HOBENDUNA

Eskola. Gorrotoa eta herraren habi omen da gure eskola. Eta horretan nagusi, ikastola. Holakoa dugu Lapitz eta Reyren antzera tribuna-lera eraman ez nazaten euren izenak ezkutuan gordeko ditudan espainiar nazionalista muturreko horien ebazpe-na. Gure euskal eskolak -etxeko fami-liarren laguntzaz- bultzatzen omen ditu haurrak, gazteak espainolen aurka. Itxura gabe. Kale borrokan hasi eta borroka armatura. Frankista unibertsita-tean letratan doktoratuek orduko testominek eraginda edo, neurririk gabeko izugarrikeriak botatzen dituzte harro-harro. Gu bezala garaiko eskola frankis-

tetan a cubrirse ar, firmes ar, Viva España alzad los brazos, hijos del pueblo.... egunero goizeko bederatzieta kantatzera behartu izan balituzte, ez lukete tamainako astakeriarik isuriko. Agidanez, fraideetan ez zen horrelakorik gertatzen. Zeren orduan kalean borrokan -kale borroka ez baitute gaurko gazteek asmatu- genbiltzanon herraren iturria, beti ere orduko intelektualen arabera, Euskal Herria ukatzen zuen eskola frankista zen. Eskolak errotik hautsi eta erdaldun bilakarazi gintuen euskaldunak ginen orduan arazoa. Eta egun? ●

♦ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

MUTUALITATEAK

Nafarroako langile aktiboen %70 eta EAEkoen %30-50 lan istripuen mutualitateen menpe dago gaixotasun arrunt edo lanekoa ez den istripu batengatik alta edo baja hartzeko. Ekainaren 23tik mutualitateek, PPren gobernuaren lege dekretuz, osasuneko ahalmen hori dute eta horrek osasun sistema publikoaren urratzea dakar. ELA, LAB, STEE-EILAS, ESK eta CGT sindikatuak kanpaina bat abiatu dute Hego Euskal Herrian, langileen osasuna sare publikoaren eskutan egon dadin. CCOO eta UGT estatu mailan lege dekretua atzera botatzea eskatu dute. Mutualitateek langileen lan osasuna kudeatzeak, Eusko Jaurlaritzaren eta Nafarroako Gobernuaren eskumenak inbaditzea esan nahi du. Bi gobernuek ezin dute mutu geratu urratze horren aurrean. PPren gobernuak emandako pauso pribatizatzailea babes sozialeko sistemaren haustura da. Langile asko, mutuen interes ekonomikoak direla-eta, guztiz sendatuta egon gabe lanera joatera behartuak egongo dira, horrek dakartzan arriskuekin. Langileen osasuna ezin da euren etekina bilatzen duten sozietate pribatuen esku utzi ●

♦ DANIEL UDALAITZ

AUTOBUS GIDARIA HIL DA

ETak urriaren 30ean Madrilén egindako atentatuaren ondorioz zauri larriak jasan zituen Jesus Sanchez autobus gidaria hil zen hilaren 8an. Bonba-autoaren leherketak, halaber, beste hiru pertsona hil zituen: Jose Francisco Querol Auzitegi Goreneko epailea, Armando Medina honen auto gidaria eta Jesus Escudero bizkarzaina.

SAREKADAK ETA ATENTATUAK

MADRILEN lehenbizi eta Bilbon ondoren, polizia espainiarrak bi sarekada egin ditu ustez ETakoak diren bi talde atxilotuz. Aurora Intxausti eta Juan Francisco Palomo kazetariak, aldiz, atentatu saioa izan zuten, lehergailuak eztanda egin ez bazuen ere. Ez da berria jokoa: atentatuak eta atxilotetak, edo alderantziz. Edozein modutan, urte gehiegi irauten du jokoak eta hemen berdintsu gaude, edo okerrago, indarkeria eta gatazka egoerei dagokienez.

REY ETA LAPITZEN LANA SALATU DUTE SAVATER ETA JUARISTIK

PEPE Rei "Ardi Beltza" aldizkariako zuzendaria eta Xabier Lapitz "Deia"ko zuzendariordea "ETaren txakurtzat" jo zituzten Jon Juaristi eta Fernando Savater Ermuko Foroko kideek. Hauak beren artikulu eta zutabeetan pertsona desberdinak seinalatzen dituztela eta gero ETak hil edo erasotzen dituela diote. Lapitz gogor aritzen da ETaren jardunaren aurka bere zutabeetan eta Pepe Rei sarritan absolbitu izan dute ETarekin kolaboratu izanaren akusazioaz; Rei hiru aldiz izan da espetxean, beti kazetalarian tartean, eta laugarrenez espetxeratuko duten susmoa agertu du publikoki.

BATASUNA PROZESUAREN AURKEZPEN FASEA HERRIETAN

BATEGINEZ, Aralar, Piztu, Teilagorri, Arragoa eta Igitia eta Mailua ponentziak herriz

herri aurkezten ari dira egunotan EHk bultzatutako Batasuna prozesuaren barruan. Azaroaren 19ra arte iraungo dute aurkezpeneok eta ondoren herriz herri txosten desberdinen eztabaidari ekingo zaio. Azkenean bi ponentzia geratuko

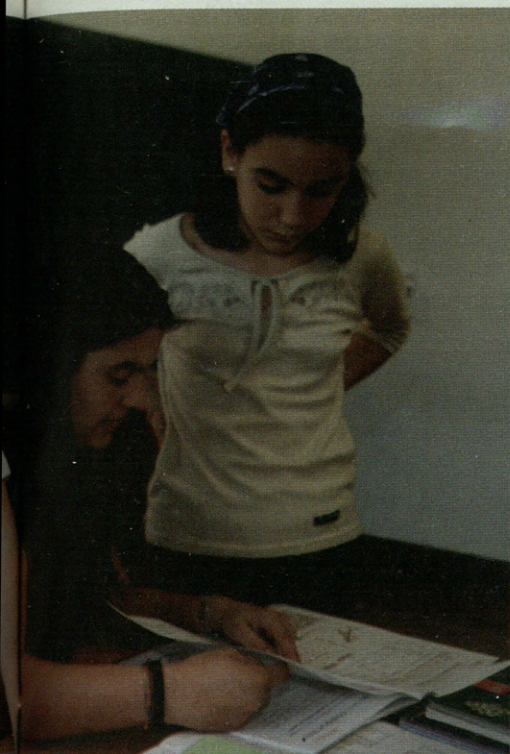

■ Batasunako ponentzien aurkezpene.

B A H E A

- Patxi Azparren, ABK-ko kidea: "Beste euskal presoen egoera ere ikusi dut, kolektiboak zenbat sofritzen duen, senideen sofrimendua... Saltzen dituzten mamuak ez direla existitzen ikusi dut, presoen kolektiboak oso plurala dela, baina, barruan egonda, erabaki dute estrategia bateratua izatea, eta indar handia ikusten da".
- Ibarretxe lehendakaria: "Euskalduna naiz eta Espainiar Estatuko hiritarra. Ez dut uste on denik ezkorki definitzea: 'Ez naiz espainola' edo 'ez naiz frantsesa'".

ETROA

dira eta horien artean hautatu beharko dute prozesuan parte hartzen dutenek. Otsailaren hasierarako txosten irabazlea zein izango den jakingo dela pentsatzen da. Ondoren txosten nagusiaren zuzenketa fasea etorriko da, egituraren hautaketa eta politika sektorialen ildoak zehaztea. Fase honen ondoren, udaberritik aurrera gutxi gorabehera, nazio mailako egitura bat sortzeari ekingo zaio, nahiz eta honen inguruko zehaztapenak oraindik airean diren.

GUARDIA ZIBIL INFILTRATUA

HILAREN 2an C.A.D guardia zibila Donostian Aski da! taldearen bilkuraren aurrean bildu behar zen gazte talde batean infiltratu zen eta ertzain bat erasotzen saiatu zen Ertzaintzak taldea geldiarazi zuenean. Infiltratua ertzain bat

LELOTZAT HARTUAK

Popularrek euskal herritarrek tontotzat hartzen dituzte sarri baina batez ere hezkuntza gaiei dagokienez. Batean bai eta hurrengoan ere bai jo eta su ari dira euskal hezkuntza ereduen aurkako gurutzadan, antza denez, kontuan hartu barik -edo akaso horregatik- herritarrek gero eta gehiago matrikulatzen dituztela beren seme-alabak euskarazko eredueta; bai Nafarroan bai EAEn. Kalitate eskasiaz gain, "terrorismoaren hazia" hor dagoela zabalitzen ari dira gero eta indar handiagoz. Aski da! plataformako kide ugari. Erantzunik onena euskal ereduotan sakontzea da, eskaintzen diren edukietan egun baino askoz gehiago kontrolatuz eta erabakiz. Adibidez.

erasotzen saiatzean atxilotu zuten gainerako ertzainek. Komisarian "informazio biltze lanean" ari zen guardia zibil gisa aurkeztu zuen bere burua eta, diligentziak zabaldu ondoren, Intxaurrondoko kuarteletik bere bila etorritako guardia zibil agintari baten eskuetan utzi zuten.

IU-REN PROPOSAMENA

GASPAR Llamazares IUko koordinatzaile berria Euskal Herrian dago egunotan IUren bake proposamena aurkezteko: batetik, erreforma konstituzionala erabakitzeke Espainia mailako erreferenduma proposatzen du "Euskadi eta Espainiaren harreman berria finkatzeko; bestetik, irtenbideekiko kontsentsu bila, hiru mahairen osaketa proposatzen du, bata EAEn, bestea Nafarroan eta hirugarrena Madrilan.

■ Pierre Mauroy.

IZPIAK

Pierre Mauroy lehen ministro ohiak -Lilleko alkate eta senadore sozialista egun- Euskal Departamenduaren eskaera konprenitzen duela esan zuen Miarritzen, baina berau gauatzeko unea ez dela egokia gehitu zuen. Bere ustez, Euskal Departamenduaren sorrerak ondorio neurtezinak ekarriko lituzke Hego Euskal Herrian dagoen gatazka bortitzarengatik.

Elena Beloki EHko kidea Entzutegi Nazionalak bermepeko askatasunean utzi ondoren, espetxean geratzen diren Gorka Martinez, Mikel Egibar eta Miriam Camposen askatasuna eskatu du EHk, Entzutegiak berak dioenez Xaki "legezko erakundea delako" eta bere jardura "ez delako erakunde terrorista batena".

Manuel Maria Zorrilla epailea berriz hautatu dute EAeko Auzitegi Goreneko lehendakari.

■ M. Maria Zorrilla.

- Andoni Ortuzar, EITBko zuzendari nagusia: "Pentsamentu bakarrak eragiten duen ito-larriaren aurkako leiho bat gara"
- Arnaldo Otegi, HBko Mahai Nazionalako eleduna: "PPk proposatzen dituen ekimenek neofrankisten desesperazioa islatzen dute".
- Nicolas Redondo Terreros, PSE-EEko buruzagia: "PP eta PSOEn arteko aliantza politika ez dute baldintzatuko ez oportunitateak, ez gobernu kontseiluan eseri nahiak, ezta inoren salbatzaile izateko asmoak ere".

Globalizazio politikoa

Gutxi hitz egiten da globalizazio politikoaz; guretzako hain garrantzitsua den globalizazio ekonomikoaren adierazpen politikoa. Bi tendentzia nabarmenduko nuke globalizazio politiko honetan.

Lehen tendentzia, Estatu-Nazioaren kontrako herrien matxinada da. Bera mundu osora zabaldu da eta Estatu-Hizkuntza-Nazioaren eredia finkatuta zegoen lekuetan askapen mugimendu zahar-berriak sortu dira. Nazio berrien askapenerako borroka sozialismo errealearen jausi aldiaren oinarrian dugu; Jugoslaviako herrietan gauzatutako gerrak, Txetxeniako lehen eta bigarren guda, Irlanda, Euskal Herria, Eskozia, Belgika, Korsika eta abar Europan; Palestina, Kurdistan, Berberia eta Sahararen azpian iraultzen dituen egungo 30 gerra inguru Afrikan; dozena herrien matxinada Asia osoan zehar eta Amerikako indigenen esnatze prozesuak argi erakusten digu munduko protesta sozial eta politikoan fenomeno honek duen garrantzia.

EGUNGO garaian, herri anitzen askapen mugimenduek borrokan dihardute inperialismoaren aurkako frontea osatuz. Egun, herrien aurkako gerra daramaten Estatu-Nazioek osatzen dute inperialismoaren aldeko frontea; eta haien artean artikulaketa hierarkikoa osatu dute. Artikulaketa horren gailurrean, Estatu Batuetako inperialismoa dugu, baina inperialismoaren bilakaera gero eta anitzagoa izanez, zenbait bigarren motako gailur ere agertzen da: Europako Batasuna, Japonia, Errusia eta Txina. Horrela, inperialismoaren kontraerasoa bi era ezberdinetan bideratzen da. Alde batetik 'Estatu Barneko arazoetan eskusartzearen eza'ren aldarrikapenaren bidez, Nazio Estatuaren biolentziaren monopolioa zilegitzen du; herriaren aurkako sarraskiak baimenduz. Aldi berean, Estatu Batuek munduko biolentziaren monopolioa aldarrika-

tzen dute; beraien hegemoniaren aurka diharduten Estatu Nazioek erasotzeko 'eskusartzerako eskubidea' aldarrikatuz. Eta bien bitartean aipatutako bigarren motako inperialismo horiek banatzen dituzte bere aukera oportunistak.

Bigarren tendentzia, mundu zabalean egiten dabil-tzan demokrazia ordezkatzailaren inposaketa dugu. Kapitalismoak bere garapen egokirako demokrazia burgesa edo ordezkatzaillea behar du eta laugarren globalizazioan honen aldeko saio berria bideratzen da.

ALBERTO ELOSEGI

Antxon Mendizabal
EHuko irakaslea

***"Garzon epailearen kasua
paradigmatikoa da. Amerika
Latinan demokrazia
ordezkatzaillearen defendatzaile
sutsuena bezala agertzen den
bitartean, hemen berak
gidatzen du disidentziaren
aurkako errepresioa"***

DEMOKRAZIA burges berri horiek dominazio sistemak eta zapalkuntzak egokiago zilegitzen dituzte eta jadanik, ez dute funtzionamendu demokratikoa gehiago bermatzen. Gai honetaz Garzon epailearen kasua paradigmaticoa da. Amerika Latina osoan demokrazia ordezkatzaillearen defenda-tzaile sutsuena bezala agertzen den bitartean, Espainiako Estatuaren barnean berak gidatzen du disidentziaren aurkako eta errebindikazio demokratikoaren aurkako errepresioa. Alabaina, demokraziaren defentsan Nazioartean egindako lana itxura soilik da; Espainiako Estatuan benetako bilakaera faxista ezkutatatu eta bermatu egiten duena.

BEREZIKI Estatu-Nazioetan, demokrazia dominazio tresna ia soilik bihurtzen da; hauteskunde sistema, ordezkapen sistema eta ebazpen sistema

herrien eta gizabanakoen borondatea ito egiten dutena, sistema osoa enbutu handia bihurtuz. Demokrazia ona da, demokratizazio prozesua eragozten badu eta hemen ere, Espainiako kasua paradigmaticoa da, Perukoa edo Turkiakoa bezalatsu. Ordezkapen sistemak, alegia gehiengo-gu-txiengo sistemaren arabera mugitzen denak, eskubideen menpekota izan behar du beti, eta ez alderantziz, agertzen zaigun bezala ●

M I K E L A R A N A

Federalismoa, autodeterminazioa, Izquierda Unida eta Ezker Batuaren egoeraz egin dugu berba EAEko Ezker Batuko bozeramailearekin. Gernikako Estatutoa bete behar den goi mailako lege bat dela dio eta horrek egungo egoera bideratzen lagunduko lukeela.

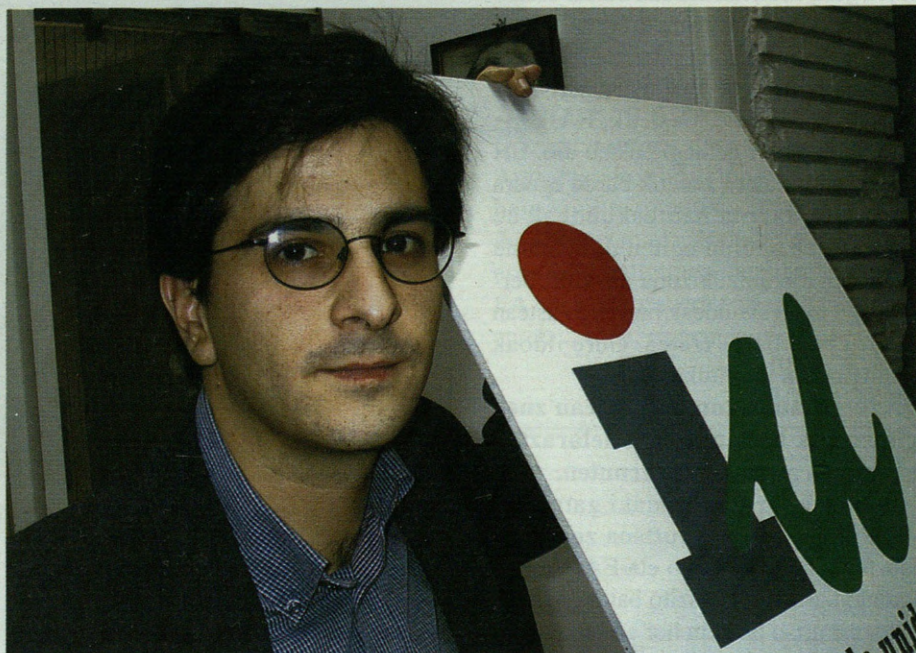
“ESTATUTOA GARATUZ GERO, EGOERAK HOBERA EGINGO LUKE”

Gaspar Llamazaresen aldeko apustua egin zenuten EAEko Ezker Batukoek baina ozta-ozta atera zen. Estatuko IUK noraeza inpresioa ematen du, edo gutxienez irudi zatikatua eskaintzen du.

Ez dut uste hainbesterako denik. IU-EBrekin gertatzen da gauzak handitu egiten direla. PSOEek duela urte eta erdi egindako kongresuan, adibidez, lau hautagai zeuden eta ez zen halako zatiketa irudirik zabaltzen. Gure alderdi barruan badaude familia eta iritziz desberdinak, eta horiek gehiago biziagotzen dira kongresu garaian. Anguita hamar urte egon da koordinatzaile bezala eta, ohi denez, ordezkioa aukeratzeak zatiketak ekarri ditu. Orain kontua da ea Gaspar Llamazares eta Paco Frutos gai diren elkarrekin lan egiteko. Hasieran ez zirudien Frutos oso prest zegoenik, baina orain badirudi baietz. Nik uste dut azkenean gai izango direla elkarlanean aritzeko.

■ **Kongresuan aipatu da hastapeneko IUKen izpiritu berreskuratu behar dela, baina badirudi estatu mailan PCEren nagusitasuna garai batean baino handiagoa dela.**

Ez, ez. Lehenik eta behin bi gauza argituko ditut. Kontseilu politikoa, exekutiba federala, bi zatitan banatzen da. Batetik Madrilen aukeratu genuen erdia dugu, eta bestetik federazio bakoitzean aukeratuko duguna. PCEri dagokionez, kanpotik beti ikusten da gauza txar bezala. Paco Frutos PCEko idazkari nagusia da, baina Llamazares ere PCEko idazkaria da Asturiasen; kontua da PCE alderdian daudenek nola ulertzen duten Ezker Batua. Nik uste dut

MIKEL MARTINEZ

■ **“Hauteskundeak aurreratzea ez da soluzioa”.**

hor badaudela bi proiektu. Batzuen ustez, IU mugimendu soziopolitikoa litzateke eta PCE horren barnean legoke; besteen ustez, PCE dago eta honen inguruan satellite bezala beste alderdi eta sentsibiltate batzuk. Llamazaresek irabazita hori aldatu egingo da, berak IU mugimendu soziopolitiko gisa ulertzen baitu. PCEk biga-

■ **“Mayor Orejak Madrilen egiten duen politika Euskal Herrira ekarrita, arazoak okerrera egingo luke”**

rreren mailan geratzeko ahalegina egin behar du.

■ **Hemen ere badituzue sektore kritikoak. Horiek ere PCEren barneko ikuspegi desberdinen ondorio dira?**

Ez. Egia da EBren barnean badagoela gehiengo bat eta badagoela gehiengo honekin lan egiten saiatzen ez den gutxiengo bat, hasieratik oposizio moduan jarri dena. Gai nazionalari eta bakegintzari dagokionez gainera, badira desberdintasun handiak. Batzuen ustez kontua federalagoa izan beharko litzateke, alderdi nazionalistekin hitz egin behar da eta soluzioa elkarriketaren bitartez bakarrik dator. Besteek ez dute hori guztia hainbeste ulertzen, eta Konstituzioari eta Estatutoari heltzen diote. Llamazaresek ordezkatzeko gaituela sentitzen dugu, beste sektore hori, aldiz, Frutosengandik gertuago dago.

■ **EAEn hauteskundeak aurreratzeak zerbait konpon al dezake?**

Guk beti esan dugu erantzukizun hori ez dela gurea, eta ez garela hasiko hauteskundeak aurreratzeko presioa egiten, baina gobernuaren alde ere ez garela jarriko. Hala ere, hauteskundeak aurreratzeko ez luke izugarritzko aldaketarik ekarriko, irtenbidea ez da hori. Bestalde, PPren hautagaia Major Oreja izanda eta berak Madrilen egiten duen politika Euskal Herrira ekarrita, arazoak okerrera egingo luke.

■ **Orain, dena den zalantzan jarri da Mayor Oreja izango ote den...**

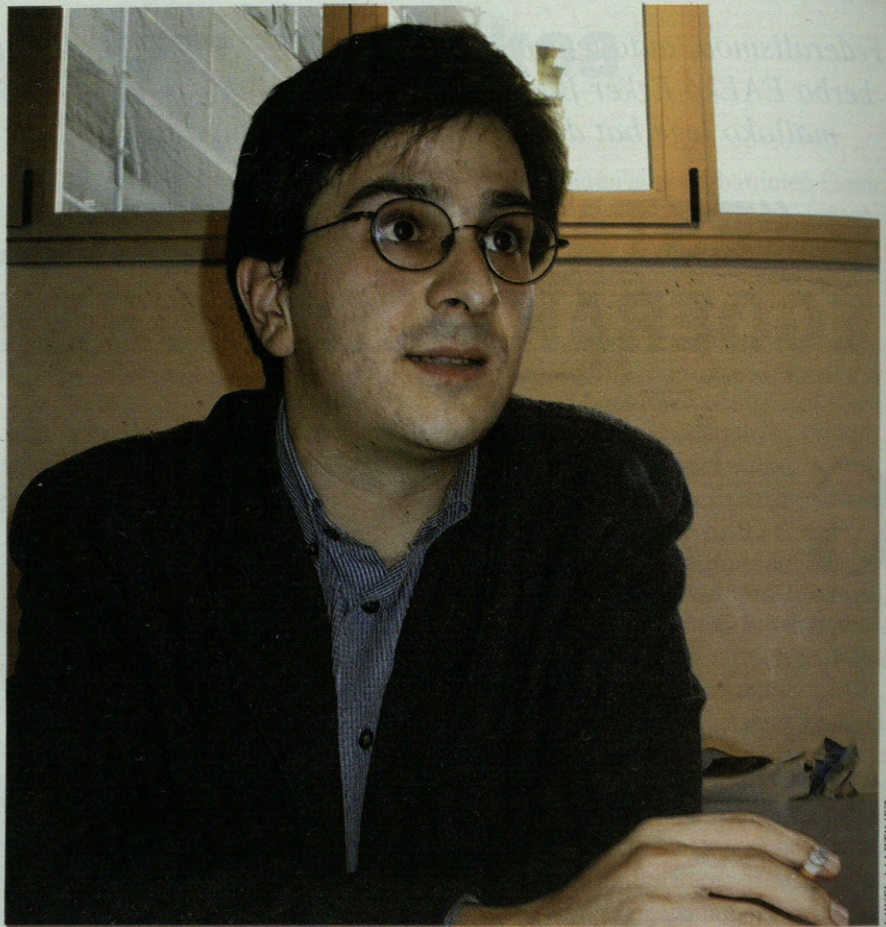
Bera beti hor dabil, jolasean. Popularitatea gora doanean orduan baietz esaten du, eta pixka bat jaistean, ezetz. Abertzaleak gobernutik kanpo ikusi nahi dituzte eta hori lortzeko gai izango den pertsonarekin jokatu dute. Bestetik, EAJk ere Lehendakartzari gehiegi eusten dio. EH parlamentutik atera zenetik euren egoera oso txarra da, eta hauteskundeak ez aurreratzeko ahuldu egiten ditu. Baina hori beraien erantzukizuna da. Guri berdin zaigu hauteskundeak hurrengo astean edo urtebete barru izatea. Gure ildoak berdina izaten jarraituko du.

■ **Azken hauteskundearen ostean zuen egitasmoak biztanlegoari helarazten ez zenutela asmatu esan zenuten.**

Jendeak, orohar, badaki gatazkari dagokionez gure diskurtsoa zein den. Hauteskundeetan PPko eta EAJko hautagaiaren arteko plebiszito bat egingo da; beste diskurtso batekin hor erdian sartzea oso zaila da, baina guk hori lortu dugu. Jendeak badaki gu autodeterminazioaren alde gaudela eta gure estatu erdua federala dela. Arlo sozialari dagokionez, mundu guztiak daki gu 'gorriak' garela.

■ **'Gorriak' horri helduz, EHren Batasuna prozesuko ponentzia batek, "Igitai eta mailua" delakoak, zuen ezker erdua oportunista eta erreformista dela dio. Zer deritzozu?**

Ez nago batere ados. Ez zait logikoa iruditzen progresismo konpetizio batean sartzea. EB ezker ikuspegi eta sentimendutik begiratuta oportunista eta erreformista dela esatea lekuz kanpo dago. Gertatzen dena da bakoitza bere botu bila dabilela. EHn ezkerrekoa eta abertzalea den jendea dago, baina abertzalea bakarrik dena ere bai, eta ezkerreko horiek abangoardia beraiek direla konbentzitu behar dituzte. EAJrekin egin

MIKEL MARTINEZ

■ **"Gure estatu federala herrien atxikipen askearen estatu federala da".**

zituzten azken aurrekontuek, ordea, hemen norbait erreformista baldin bada hori EH dela frogatzen dute.

■ **Bakegintza dela eta, zeintzuk dira zure ustez gobernu berriak eman beharreko lehen pausoak?**

Ahal izanez gero alderdi guztiak mahai baten inguruan jartzea. Oso argi dugu herri honek arazo bat duela, eta hori dela Eusko Jaurlaritzak konpondu behar

■ **Komunikabideek laguntzen al dute...**

...PP laguntzen dute komunikabideek, eta asko gainera. Estatu mailan komunikabideen zeregina lotsagarria da. Azken inkestaren arabera, estatuan arazo nagusia terrorismoa zen. Hori komunikabideak astinduz lortzen da, ez da bat-bateko zerbait. ETak astakeriak beti egin izan ditu, baina iritzi publikoak ez zuen hori hartzen estatuko arazo nagusitzat; orain bai. Komunikabideek lehenengo momentutik erabaki zuten Lizarrak abian jarritako bidea ez zela ona. RNE, Cope eta horrelako

tertulia eta tertuliano horiena guztiz lotsagarria da. Pentsamendu bakarraren haritik ateratzen baldin bazara, bat-batean abertzale bihurtu zara, independentista, eta gainera biolentziazalea.

■ **Zuen eta Nafarroako EBren artean bada harremanik, baina Nafarroako EBk zuenatik urrutiratzeko irudi bat**

□ **"Komunikabideen zeregina lotsagarria da; pentsamendu bakarraren lerrotik atera eta eraso izugarria jasango duzu"**

duen lehena. Hauteskundeak aurreratu gero, PPren krispazioa pixka bat jaitsi liteke, PSOE PPren itzalpetik atera eta, agian, denon artean zerbait berria egin dezakegu. Lehenbizi arazo nazionala konpondu behar da, eta gero herria egin. Zentzu horretan ETak bere erantzukizuna du, eta HBk berea.

agertzen du; ez dirudi zuekiko nahasterik nahi duenik.

Nafarroako EBk nafar sentimendua du eta ez euskal sentimendua. Nolabaiteko elkarlana badago, identitate kultural bat partekatzen dugula ulertzen baitute. Baina haien zat Nafarroa Nafarroa da eta EAE EAE.

■ Zuentzat ere bai.

Guretzat ere bai baina guk beraiek baino errazago onartuko genuke denak bat izatea. Nafarrek sarri sentitzen dute EAE kolonizatzaera doala hara. Gu ez gaude ados beraiek egiten duten guztiarekin eta alderantziz ere ez. Dena den, harremana ona da.

■ Autodeterminazioari beste bultzada bat eman diozue kongresuan, eta gainera gaur egun dagoen giroan. Zein bitarteko jarri daiteke eskubiaren onarpenera iristeko?

Estatu federala da bidea. Independentistek aurrerapauso bat emango lukete, garrantzitsua gainera, soberania Euskal Herrian dagoela ulertuko litzatekeelako, eta Euskal Herria dela Madrili nolabaiteko eskumenak ematen dizkiona eta ez

BOZERAMAILERIK GAZTEENA

Ordiziarra da baina Bilbon bizi da azken 10 urteetan. Bere karrera politikoa ez da txantxetakoa, 22 urterekin ekin zion Ezker Batuan eta 27 dituenean koalizioko bozeramaile izatera iritsi da EAEn. Bizkaiko finantza ardura izan zuen aurretik eta EAEko finantz ardura ondoren. Zuzenbidean lizentziatua bada ere, legeena ez da bere mundua eta Internet kontsultorio bat abiarazi du.

alderantziz. Bestetik, zentralistek atzerapauso bat emango lukete, baina Estatu apurtu gabe. Guretzat autodeterminazioa eztaba daezina da, herrien eskubidea da, nazioarte mailan onartua eta kito. Horretara heltzeko pausoa? Lehen pausoa izan beharko litzateke Estatutua guztiz garatzea (estatutozaleek betetzen ez duten

Estatutua bat baitago), Konstituzioa lege guztiekin betetzea, baita preso- ei dagokien legeetan ere. Hots, Estatuak bere legeak bete ditzala. Behin Estatutua guztiz beteta egoera askoz hobetuko litzatekeela. Egoera horretan ETak ulertuko luke gatazka konpontzeko borondate- rik badagoela eta ez litzateke hainbeste itxiko. Gure estatu fede- rala herrien atxikipen askearen estatu federala da. Gero erreferen- dum horretan gure aukera estatu federala da.

■ Estatutua onartu eta 21 urtera, Estatutua beteko dela pentsa- tzen duzu?

Ez da esperantza kontua, hor lege bat dago eta bete egin behar da. Lortuko den? Hori da zalantza.

Argi dago konstituzionalistak ez direla hain konstituzionalista, Konstituzioa ez dute betetzen eta. Baina duela hiru urte esan izan baligute su-etenarena eta EH, EA eta EAJk gobernu akordio bat egingo zutela... bada, ez genuke sinetsiko ●

◆ XABIER LETONA

◆ JON TORNER

KURSAAL
batzarrak egiteko leku berezia

ETA
GIPUZKOA
batzarren ondoren aisialdiaz
gozatzeko inguru paregabea

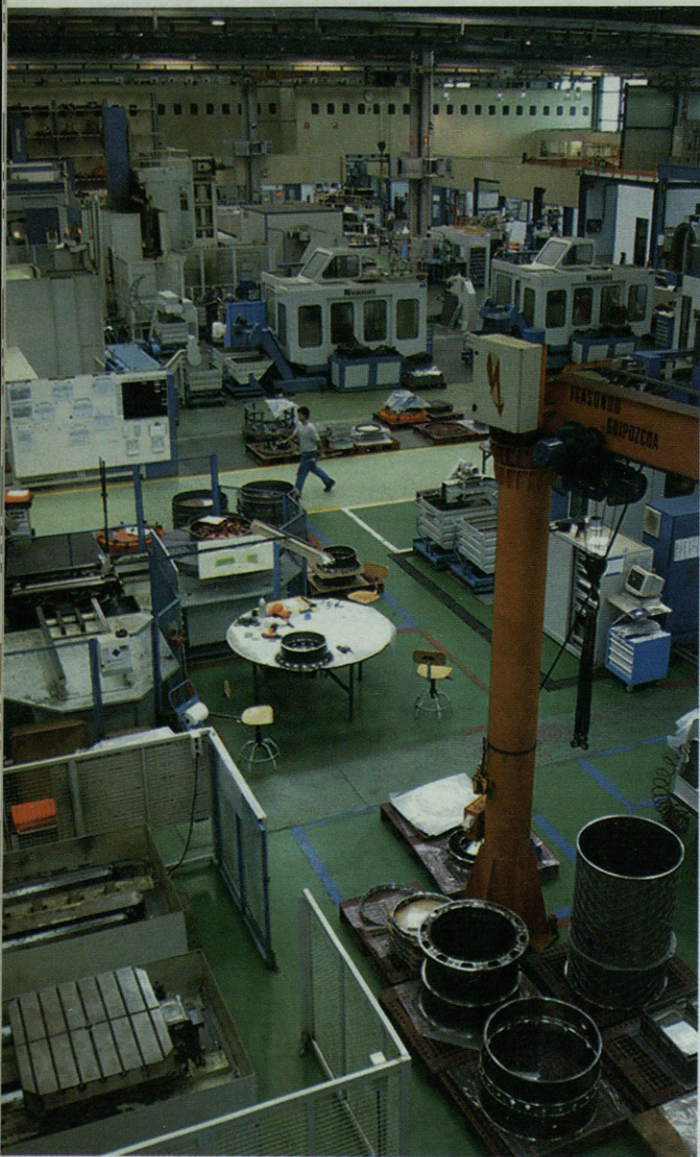
**DONOSTIA
SAN SEBASTIAN**

CONVENTION BUREAU

Reina Regente, 10 - 20003 DONOSTIA - SAN SEBASTIAN
Tel.: 943 481 466 Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org http://www.sscconvention.com

Hego Euskal Herriko aeronautika sektorea gorakada ikusgarria ari da izaten azken urteotan; izan ere, estatu guztikoaren %28 bereganatzera iritsi da. 1992an 19.000 milioi pezetako salmentak izan zituen eta aurten 85.000 milioi pezeta fakturatzea espero da.

ABIADURA BIZIAN AIRERATZEN ARI DEN SEKTOREA

■ ITPren Zamudioko egoitzako instalazioak irudian.

Ekimen pribatua, Eusko Jaur-laritzaren laguntza handiarekin, azken urteotan gorakada handia ari da izaten Hego Euskal Herriko aeronautika sektorean,

Ekonomiaren gorakadak, lanpostuen gorakada dakar berarekin. 1992 urtean sektorean 1.114 langile ari ziren beharrean eta aurtengo ekitaldiaren bukaeran 3.680 langile biltzea aurreikusten

eta datozen urteetan ere iraungo duela uste da. Ondorio hori ater daiteke sektore horretako enpresen datu ekonomikoak ikusirik. Sener, ITP eta Gamesa Aeronáutica lirateke enpresa nagusiak, eta, horiez gainera, maila ezberdineko beste 17 enpresa aritzen dira sektorean.

Duela 10 urte sektore honek ez zuen inolako sendotasunik, baina gaur egun Espainiako Estatu guztiaren %28 bereganatzen du. 1992an 19.000 milioi pezeta (760 milioi libera) fakturatzetik, 2000. urtean 85.000 milioi pezeta (3.400 milioi libera) fakturatzera iritsiko dela aurreikusten da, hau da, Euskal Autonomi Erkidegoko BPGren %1,5. Urte honetako fakturazio igoeraren ondorioz %25ean gainditu du 1999koa. Eta ezagutzen diren aurreikuspen guztien arabera, badirudi datozen lau urtetan salmentak bikoiztu egin-goto direla.

□ **EAEko aeronautika sektoreak estatu osokoaren %28 bereganatzen du**

da, horietako gehienak kualifikazio handikoak.

SENER, SEKTOREAREN ITURBURUA. Euskal aeronautikaren sektoreari Getxoko Sener ingeniari-tza enpresari ekin zitzaion. 1956. urtean sortu zen, Sendagorta familiari eta garai batean Banco Vizcayaren inguruan eta gaur egun BBVAn biltzen diren hainbat finantza familiari lotua. Enpresa hau ingeniari-tza arlo askotan aritzen zen, hala nola ontzigitzan, industrian eta ingeniari-tza zibilean. 1969an nazioarteko lehiaketa

batera aurkeztu zen, Suedian kohete experimentalak jaurtitzeko dorre baten garapenerako, eta irabazi egin zuen. Horrela, ingeniari-tza espazialean sartzea izan zen Getxoko enpresaren lehen urrats nagusia eta, gerora, 80ko hamarkadaren amaieran agertu ziren Industria de Turbo-propulsores (ITP) eta Gamesa Aeronáuti-

ca enpresekin gorpuztu zen EAEn sektore honen eragile nagusia izango zen enpresa multzoa.

Ingeniaritza aeronautikoan eta aeroespazialean (sateliteak egiten) aritzen den Sener enpresak 22.000 milioi pezetako salmentak izan zituen 1999an, eta bere lantegiak Getxon (sozietatearen egoitza bertan du), Madrileko Parke Teknologikoan, Bartzelonan, Valentzian eta Stuttgarten (Alemanian) aurkitzen dira. Datoen urteotarako %10eko igoera

aurreikusten dute, sateliteen sare berrien ondorioz. Oso langile kualifikatuak dituzte, %65 ingeniariak dira, %25 teknikariak eta %10 administrariak.

ITP, hegazkinentzako motorren osagaiak egiten aritzen denak, 1999an 2.423 milioi pezetako etekin garbiak izan zituen. 2000. urterako aurreikusten duten fakturazioa 35.000 milioi pezetakoa da, eta 2004rako 80.000 milioi pezetakoa. Bere lantegiak Zamudioko Parke Teknologikoan (ingeniaritza eta muntaketa), Madrileko Aljafir-en (muntaketa eta mantenimendua) eta Mexikon (mantenimendua) daude.

GAMESA AERONAUTICA. Egitura aeronautikoetan aritzen da eta Gasteizen du egoitza. 2000. urtean 40.000 milioi pezeta fakturatzeko aurreikusten du, eta 2015. urterako 200.000 milioi pezetaraino irits daiteke. Enpresa hone barnean hainbat sozieta daude: Gamesa Producciones Aeronauticas, Gamesa Desarrollos Aeronauticos, Moasa (muntaketa unitatea) eta Cibesteknit. Beranturín (Arabian) lantegi berri bat irekitzeko asmotan dabilta, Embraher enpresaren eskariei erantzunez ERJ-170 eta ERJ-190 hegazkinen atzealdeko fuselajea eta isatsa osatzeko. Halaber, hegazkin komertzial handien alorrean sartzekotan dabil. Gaur egun duen 1.200 langile ditu eta beste

■ Inbertsio handia

Hain denbora laburrean hainbeste indartu den sektore honetan inbertsio handiak egin dira, eta orain arte ez zeuden produkzio egiturak osatu dira. 1992tik 1999ra bitartean soilik, 55.000 milioi pezetako (2.200 milioi libera) inbertsioak metatu dira. Produkzioarako egituren hutsuneaz jabetzeko, nahikoa da kontuan hartzea Gamesak 1995ean, hegazkinen hegala egiteko Brasileko Embraher enpresaren agindua hartu zuenean, ez zuela produkzioarako zentro propioirik. Baina aitortu beharra dago, lehenengo unetik bertatik Gamesak Eusko Jaurlaritzaren erabateko babesia izan duela. Ez dugu ahaztu behar Eusko Jaurlaritzaren Industria sailaren meneko Miñano-ko Parke Teknologikoa (Araba) enpresa horren bilakaeraren arabera joan zela eraikitzen.

Gamesa Aeronautica izan da Miñano Parke Teknologikoan aitzindari nagusia. Enpresa hori IBV Corporacion-en jabetzako Gamesa taldekoa da, Iberdrola eta BBVA izanik akziodun nagusiak. Erreportajearen lehen zatian aipatutako enpresa laguntzaile horietako batzuk ere Teknologia Parke horretan daude kokaturik ●

200 langile sartuko dira aurtan. Jatorrizko enpresa den Gamesak burtsan jarri du bere kapitalaren %30. Gamesak 36.068

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

■ ITP-k instalazio berriak zabalduko ditu Zamudion eta Barakaldon

ITPk Zamudioko Parke Teknologikoan instalazio berri batzuk jartzeko asmoa du, eta, halaber, Barakaldon fundizio bat, Precicast Bilbao, kapital suitzarrarekin (%40) eta ITP beraren kapitalarekin (%60). Horrek guztiak 4.000 milioi pezeta (160 milioi libera) inguruko inbertsioak eragin ditu, horietako 3.100 milioi pezeta Zamudioko instalazio berrietarako.

Zamudion bi pabiloi berri eraiki dira. Euskal enpresa aeronautiko honetako arduradunek mekanizatuaren prozedura egonkortzea espero dute, eta pabiloi berri horietako batean hodi sektorea, espedizio biltegia, mekanizatu elektrokimikoa eta muntaia gunea kokatuko dituzte. Beste pabiloia diskoak eta bestelako piezak egiteko erabiliko da.

Barakaldoko Precicast Bilbao doitasun handiko fundizioa izango da, industria aeronautiko eta mekanikorako, turbina industrialak edo protesi kirurgiko biobateragarriak lortzeko. Sozietate berri honek 150 langile izango ditu. Jardunean jartzeko dataren inguruan, informazio ezberdina zabaltzeko da. Enpresak ekainean hasiko dela adierazi du eta Barakaldoko Udalak utartarilean.

ITPren etorkizuna, Joaquín Coelho, bertako kontseilari ordezkaririk, dioenez, eskalako ekonomia eta teknologia arloko independentziaren bidetik etorriko da. Horretarako, mantenimendu talde bat bultzatuko dute, bezeroetatik gertu egon ahal izateko. Dagoeneko Mexikon daude, ITRren %60 erosi baitute, eta Europako nahiz Hego Amerikako hainbat lekutara joateko asmoa dute erosketaren bidez.

Teknologia arloko independentzia da beste helburuetako bat, eta, horregatik, bere fakturazioaren %25 ikerketa eta garapenerako erabiltzen dute, sektorean ohikoa den batez bestekoa nabarmen gaituzte. Hori guztia ITPk modulu mota berezi batzuetan, presio txikiko turbinetan eta toberetan espezializatzeko duen estrategiaren ondorio da, horrela Rolls-Royceren Europako erreferentziatzeko bazkide bihurtzea lortzeko. Kontuan izan beharra dago motor bat egitearen kostua 200.000 milioi pezeta ingurukoa izan daitekeela, eta General Electric edo Rolls-Royce bezalako munduko fabrikatzaile handiek motorra modulutan zatitzen dutela, eta arrisku kapital bidez epe luzera esku hartuko duten bazkideak aurkitu nahi izaten dituztela. Eta, hain zuzen ere, hortxe egon nahi du ITPk konpainia handi horien eskura, eta bere inbertsio guztiak (aurten 13.000 milioi pezeta inguru) helburu hori lortzera zuzentzen dira.

ITPren sorrera Europako Eurofighter ehiza hegazkinari loturik dago. Espainiako Estatuak hegazkin horren eraikuntzan esku hartzea erabaki zuenean, hegazkinak eraikitzearen enpresa bat zuen eskura, Construcciones Aeronauticas, CASA, baina motor aeronautikoak egiteko enpresarik ez zuen. Horretarako sortu zen ITP 1989an, eta horregatik jarraitzen du estatuak bere partaidetza edukitzen Bazanen bidez. Estatuaren enpresa publiko honek eta Senerrek, bakoitzak %50 jarritz, Turbo 2000 enpresa sortu zuten, aldi berean ITPren %53,2 duelarik. Gainerako ehunekoa Ingalaterrako Rolls-Royceren esku dago. Baliteke

Bazanen (gaur egun Espainiako Estatuaren enpresa publikoak biltzen dituen SEPIren esku) partaidetza saltzea, eta, dirudienez, Senerrek hartaz jabetzeko asmoa erakutsi du, eta eragiketa hori gauzatuko balitz, Turbo 2000ren kapitalaren %100en jabe egingo litzateke.

1995 arte ITPren negozioa motorren mantenimendurako jarduerara mugatu zen nagusiki. Urte horretatik aurrera sartu zen betebetan abiazio komertzialaren programetan. Jarduera horrek fakturazio guztiaren %49 bereganatzen du.

Fakturazioaren beste %28 mantenimenduari dagokio eta beste %23 abiazio militarri.

Une honetan ITPren ahalegin nagusietako bat Trent programan duen partaidetza handitzea da, hau da, Airbus A340 hegazkina, bere 500 eta 600 bertsioetan, hornitzeko erabiltzen den Trent 500 motorren presio txikiko turbinak eskusiban diseinatzeko eta egiteko bazkide industrial gisa sartzeara. Programa honi aurre egiteko aurreikusten den inbertsioa 20.000 milioi pezetakoa da 2008. urtera bitartean, eta horri esker urtean 10.000 milioi pezetako salmentak lortuko lirateke 2002. urtetik aurrera, guztira 124.000 milioi pezetako salmenta izango luke 2010. urtera bitartean. Motorren mantenimendua sartzeko den programa honen indarraldia 40 urtekoa da. Eusko Jaurlaritzak 5.170 milioi pezetako laguntzak eman zizkion irailean ITPri, eta horietako 1.170 milioi fondo galdu gisa eman ziren.

Motor hori izan da Rolls-Roycen abiazio zibileko propulsaizaleen artean arrakasta gehien izan duena. Izan ere, 2002. urterako aurreikusten den horietako lehenengoa jardunean jarri aurretik, 500 motor baino gehiagoren salmenta finkoa lorturik du, eta guztira 2.500 motorren proiektzioa egin du ●

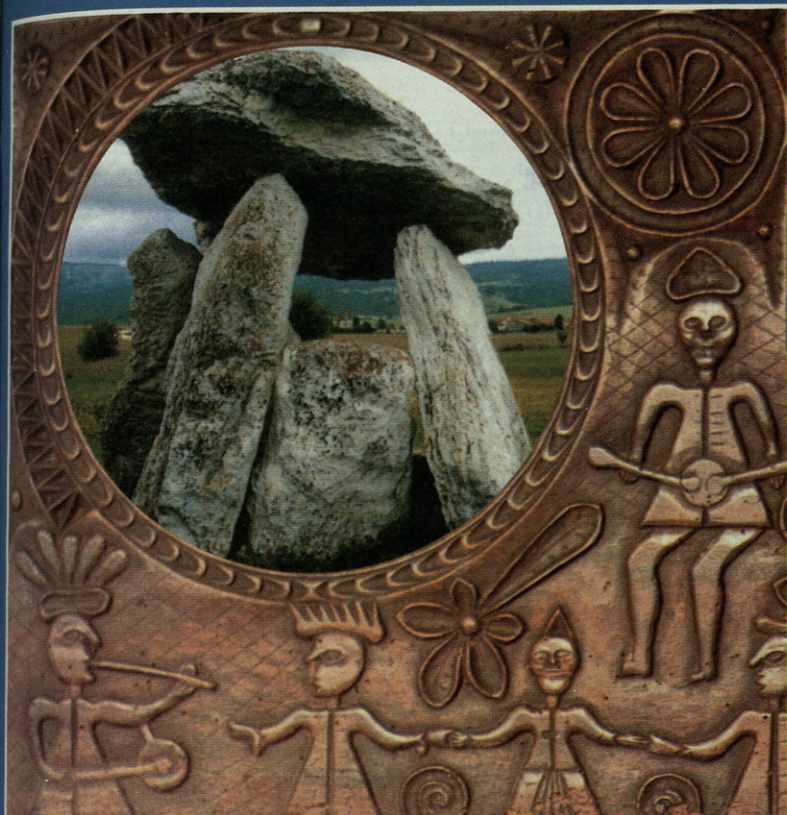
milioi pezetako diru sarrerak izan zituen 1997an eta 98.738 milioi pezetakoak 1999an. -

Hiru enpresa horiek, Espainiako administrazioaren eta, batez ere, EAEkoaren bedekapen eta laguntza guz-

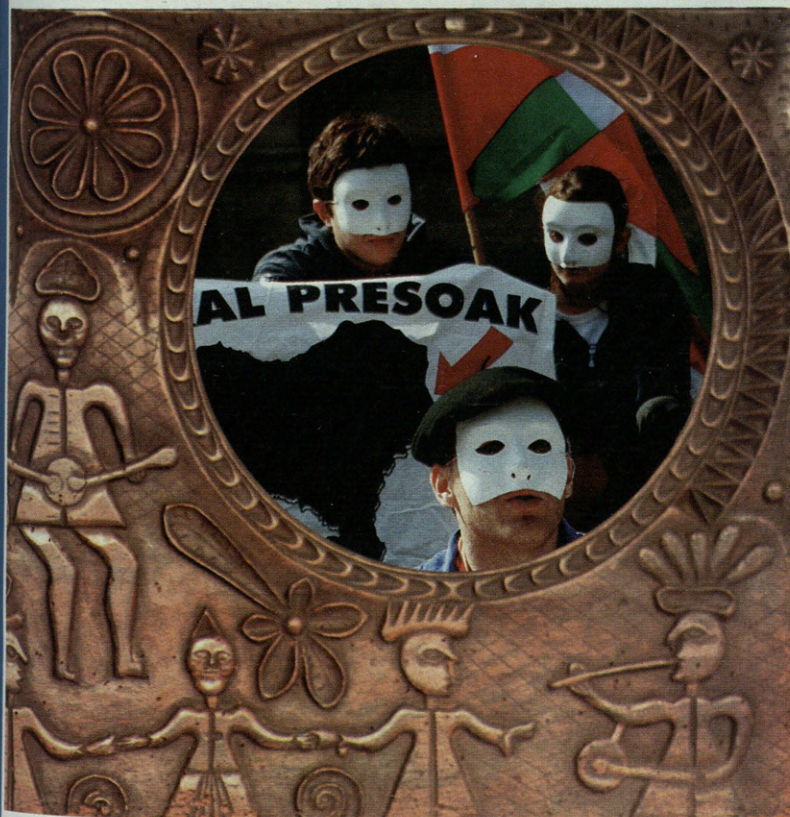
tiak beraiekin dituztelarik, EAEko Jaurlaritzaren Euskal Cluster Aeronautikoak emandako datuetan ikus daitekeenez, beste hogeit hamar enpresa laguntzaile inguru dituen sektore baten aitzindari eta eragile bihurtu dira. Enpresa horiek,

besteak beste, Burulan, Euroblocks, Iontech, Lazpius, Mesina Bilbao, Metralec, Novalti, EB-RIM, Siegel, SK-10, Spasa, Talleres Aratz eta Tecnichapa dira ●

◆ DANIEL UDALAITZ

**EUROPAKO HERRI ZAHARRENARENTZAT,
MUNDUKO NAZIOEN ARTEAN, BEREZKO
LEKUA ALDARRIKATZEN DUGU !!!**

**BASANDERE
ARGITALETXEA**

**Kultura eta herri
mugimendutik sortutako
proiektu nazionalaren alde...**

BASANDERE proiektua jaio da.

**Arkeologia, hizkuntzalaritza,
populazioen genetika edo
mitologiatik abiatuta, gure
lurraldearen antolakuntza,
teknologia berrien eragina,
globalizazio ekonomikoa,
kontsumismoa edota
ekofeminismoa . . . gai hauek guztiak
eta beste hainbat gure lan-taldeek
ikertu eta zuretzat, era erraz eta
atseginean, dibulгатuko dituzte.**

BASANDERE ARGITALETXEA

**Bermingham 1 - Pral. eskubia
20002 Donostia
Tel. / faxa : 943 453852
Posta elektronikoa:
basandere@euskalnet.net**

* Lau liburu argitaratuko dira urtean zehar.

* Liburu bakoitzeko argitalpen bakarra egingo da eta banaketa egiterakoan harpidedunak lehenak izango dira.

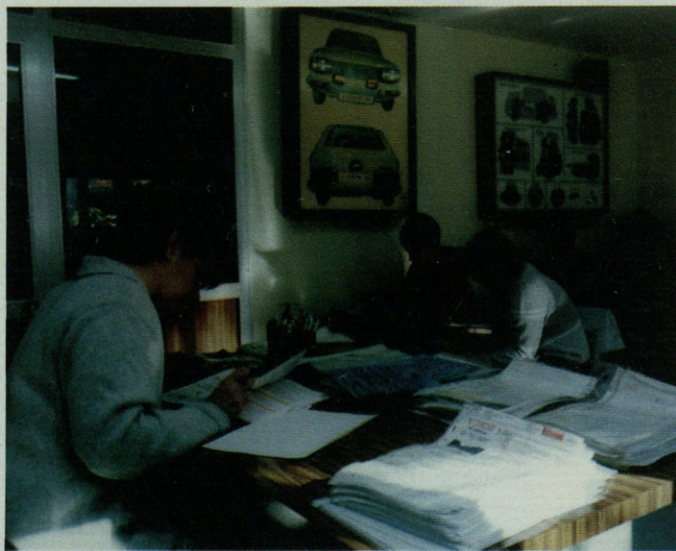
* Harpidetza egiteko aukera ez galdu, beraz, %20ko deskontuarekin.

* Gainera, harpidetza eginez gero, lehenengo titulua (Alizia Stürtze egilearena, hain zuzen) prezio erdian jasoko duzu.

* Ez galdu aukera hau eta gurekin harremanetan jarri.

Gidabaimena euskaraz ateratzeko arazo ugari izaten da, bai eskaera soziala bai materialak eta ahalmenak oso urriak baitira. Izan ere, autoeskolen eskumena Espainiako Gobernuak du. EAEko Trafiko Zuzendaritzak 10 milioi bideratu ditu hainbat material euskaratzeko.

OZTOPOZ BETETAKO ERREPIDEA

ALBERTO HOSCHI

■ Oso gutxi dira gidabaimena euskaraz ateratzen dutenak.

Egun gidabaimena euskaraz ateratzeko aukera egon badagoen arren, traba ugari gainditu behar izaten da gidatzeko karneta euskaraz lortzeko. Alde batetik, azterketara joan aurretik egiten diren testen liburu ofizial bakarra gaztelaniaz dago. Ondorioz, testa euskaraz egiteko aukera eskaini nahi duen autoeskolak bere kabuz lortu behar izaten ditu testuak. Hain justu ere haxe da Arratia Autoeskolaren kasua. Bertan, ikasleei liburuak, testak eta klaseak euskaraz eskaintzen baitzaizkie. Arratia Autoeskolako arduraduna den Unai Zuloagak azaldukoaren arabera, hau guztia eurek buruturiko lanari esker izan da: "Gure esfortuz eta gure diruaz liburuak fotoko-

esaten diegu, gutxi gorabehera kontzientziazatuta joateko esfortzu handi batez eurak ulertu beharko dituztela galderak eta berbak". Izan ere, azterketako testetako terminoak eta autoeskoletakoak oso ezberdinak izaten dira. Arazo honi buruz EAEko Trafiko Zuzendaritzako kide den Mañu Galarragari galdetzean, arazoa azterketak egiteko eskumena Espainiako Gobernuarena dela adierazi digu. Era berean, nahiko test gutxi daudela azaldu du eta daudenak nahiko era traketsen daude euskaratuak. Zergatia ere azaldu du. Mañu Galarragaren arabera, testak itzultzen dituztenak ez dira itzultzaileak baizik eta bertan lanean dauden funtzionarioak eta orduan nahiko trakets itzultzen dituzte. Mañu Galarragak azpima-

piatu genuen eta orain ikasleari kolorezko fotokopietan ematen dizkiogu testak".

Hala ere, ikasleak behar adinako testak egiten dituzte, azterketari egin behar izaten die aurre eta alor honetan ere arazoak izaten dira nagusi. Arratiako Autoeskolako arduradunak azaldu duenez, "ikaslearen borondatez, guk azterketan zer topatuko duten

raturatu duenez, Herrizaingo Saitetik testu horiek Eusko Jaurlaritzako itzultzaileek itzultzeko aukera eskaini zitzaizen Madrilgo trafiko arduraduneri, baina Madrilgo Gobernuak azterketako testuak bere eremutik kanporatzerik ez omen du nahi.

AZTERKETA PRAKTIKOA.

Hurrengo pausoa, azterketa praktikoa burutzearena izaten da eta bertan ere trabak izaten dira nagusi. Azterketa praktikorako itzultzaile bat eskatu daitekeen arren, ikaslearentzako traba besterik ez omen da izaten. Alde batetik, hamabost eguneko epean egin behar izaten da eskaera. Eta bestetik, ikasle eta zuzentzaileen arteko ulermen arazoak izaten omen dira, ikasleak argibideak bi hizkuntzetan entzuten baititu. Hala ere, eurak ikasleari azalpenak euskaraz ematen dizkiela gaineratu du.

Arazo honi buruz Artez, euskararen normalizaziorako plangintzak, aholkularitzak eta euskarriak eskaintzen dituen enpresako partaide Patxi Alaiñak badu bere iritzia: "Arazo asko daude. Alde batetik, autoeskolen segmentua nahiko berezia da, beti trafikoarekin lotua egon baita. Bestetik, eskaeren arazoa dago, jende gehienak azterketa erdaraz egitea eskatzen du eta ondorioz ez dago eskaera sozialik. Gero materialaren arazoa dago". Ondorioz, irakasle euskaldunak, IVAP/HAEEK kaleratutako trafiko hitzegia osatzeko gogoa eta materiala behar direla gaineratu du.

Orain arte burutu diren aurrerapenen artean 12 irakasle AEK-ren euskaltegi-tan euskalduntzen egon izana, hainbat autoeskola hitzegiak, inprimakiak... euskaraz ipintzen hasi izana eta zenbait irakasleri emaniko terminologia ikastaroak aipatu ditu.

Patxi Alaiñaren esanetan, lehenengo lana koordinazio lana antolatzea izan beharko litzateke eta bertan corpusak lantzeko IVAPekoak egon beharko lirate-

Euskara sailaren babeslea:

ANDOAINGO UDALA

*Euskara indarrean jarriko dugu...
zuk indar egiten badiguzu!*

keela uste du. Halaber, azterketak Espainiako Trafiko arduradunek burutzen dituztenez, koordinazioko lan taldean egon beharko liratekeela uste du. Era berean, Eusko Jaurlaritzako eta Nafarroako Gobernuako arduradunak, autoeskoletan federazioak eta ikasketetarako materiala euskaraz ateratzeko prest dauden enpresak ere egon beharko liratekeela uste du. Izan ere, koordinazioa oso garrantzitsua da Patxi Alaiñarentzat: Batez ere terminologia bera erabiltzeko. “Zeren eta IVAP/HAEEk modu bat erabiltzen du eta gero-Espainiako Trafiko Zuzendaritzak beste bat”.

Behin koordinaketa lanak ongi antolatu ostean, Katalunian aurrera eraman zuten kanpainaren antzekoa burutu beharko litzateke Patxi Alaiñaren ustez. Alde batetik, sustapenerako karteekin... jendea gidabaimena euskaraz ateratzera animatuaz. Jarraian, instituzioek dirua alor honetan dagoen material guztia euskaratzeko erabili beharko luketela dio. Bere ustetan, ikasteko programa informatiko bat erabiltzen bada, hori ere euskaldu egin beharko litzateke.

Patxi Alaiñak aurreratu duenez, EAEko Trafiko Zuzendaritzak 10 milioitako diru laguntza atera du ikaslearen gidaliburua eta auto testak kaleratzeko. Hala ere, 10 milioi pezetako (400.000 libera) diru laguntza gutxiegi da Patxi Alaiñaren arabera, “liburua eta 80 test ateratzeko ez baitu emango”. Ondorioz, diru gehiago beharko litzateke material guztia osatzeko. Alaiñaren esanetan, diru honekin behar denaren %25 edo erdia aterako baita ●

◆ IGOR MUJICA

■ Terminologia batu behar da.

INIGO KASTRESANA

Arturoren kaiera

PP-K D EREDUA OKER ARI DELA DIO

Gaztelania irakastearen inguruko Hezkuntza Sailaren datuak aditu juridikoen eskuetan jarri dituela adierazi du PPko Iñaki Oiarzabal parlamentarioak. 200 ikastetxek, legeak dioenaren aurka, gaztelaniako klase orduak murriztu dituztela adierazi du, eta horregatik, Hezkuntza Saila prebrikazio delitua egin izan dezakeela. Bere ustetan, Hezkuntza Saila “jakinaren gainean” dago. Adituek datuak aztertu ostean erabakiko dute ustezko ilegalitate hori egon den ala ez.

EUSKARAREN TRANSMISIO ERABATEKOA XEDE

Haurrek euskara eskolan ikastea ez da nahikoa euskara bereganatzeko. Erdal giroan hazitako haurrek zailtasunak izaten dituzte eskolatik kanpo euskaraz hitz egiteko. Hori sahiestearren, “Gogoa zubi” egitasmoa jarri dute martxan Erreterian. Hiru ikastarotan, guraso euskaldun nahiz erdaldunek kanta, ipuin eta jolasak landuko dituzte, haurren euskararen erabilera eta kalitatea bermatzeko.

EUSKARA EREDUAK GORA NAFARROAN

Hamar gurasotik seik euskarazko eredu (A edo D eredu) hautatu dute Nafarroan aurren. Gaztelania hutsezko G ereduak 25 puntu galdu ditu azken hamarkadan, eta D eredu igo egin da (%3 aurren). Bestalde, bada albiste ezkorragorik Nafarroan. Parlamentuak ez du hizkuntza politika aztertzeko batzorde berezia sortuko, EH, EA eta IUren proposamenak UPNren kontrako botoak eta PSNren abstentzioa jaso dituelako.

“HIZKUNTZA AGUNEA” SINPOSIUMA BILBON

Deustuko Unibertsitateko Euskal Filologia eta Filologia Hispaniar sailek antolatuta, Bilboko hizkuntza egoeraz hausnartzeko topaketak egin dira Bilbon. Historian bi hizkuntza ofizialek izandako bilkaera eta elkarbizitza aztertu dira.

Urrea

■ “Lezo berriro euskaldun” euskara plan estrategikoa abiatu du Lezoko Udalak. 400 herritar ari dira lanean, euskararen erabilera gune guztietara hedatzeko asmoz. 26 lan talde osatu dira sei alor jorratzeko; besteak beste, elkarrekin, merkataritza-ostalaritza, hezkuntza eta iritziz publikoa.

Ikatz

■ Badirudi batek baino gehiagok euskaldunok Interneten nabigatzen ez dugula uste duela. Edo bestela, bost axola zaio. Nekanet.net web orrialdeari, Euskal landa espazioaren informazio zerbitzuaren helbideari, begiratzea besterik ez dago. Informazio ugari topatu daiteke bertan, baina dena gaztelania hutsez.

Derrigorrezko soldadutzarako azken zozketa hil honen 7an egin zen. Hegoaldean Kakitzat, KEM eta 'Gasteizkoak' nabarmendu dira borroka antimilitarrean. Azaroaren 18an, 7. Intsumisio Eguna izanen da Usurbilen 'Soldadutza amaitu da. Lortu dugu' lelopean.

SOLDADUTZAREN AMAIERA: GERRAREN AURKA IRABAZI GUDA

Espainiako estatuan derrigorrezko soldadutzarako azken zozketa egin bada ere, 2.002. urtera arte soldadu behartuak egongo dira; aurtan 91.288 gazte deituak izan dira Armadara. Horietatik 5.790 euskal herritarrek dira: 645 arabar, 2.163 bizkaitar, 1.984 gipuzkoar eta 997 nafar. 5.790 gazte hauetatik 5.187 aurreko urteetan joateko deituak izan ziren. Ikasketak edo beste arrazoiak medio soldadutzara joatea atzeratu zuten. 18 urte bete berriak dituzten 603 gazte izan dira deituak azkeneko zozketan. Azken datu honek Armada profesionalaren errealitate hurbila erakusten digu. Aro berri baten atarian gaude eta talde antimilitaristek garaipen bat bezala aurkeztu dute aro berri hau. Honen kariatara '7. Intsumisio Eguna' antolatu du Kakitzat kolektiboak Usurbilen larunbat honetan; azaroaren 18an.

ARMADAK JARRAITZEN DU.

Derrigorrezko soldadutzaren aroa bukatu den arren Armadak indarrean jarraituko du. 'Gasteizkoak' talde antimilitaristak

Armada profesionala izatea ez du garai-pentzat jotzen. Bere 'Txostena 2000'n agertu datuok oso dira adierazgarriak: 1999an, estatuak 2 bilioi pezeta baino gehiago xahutu zituen; EAEko gastu militarra 574.915.300 pezeta izaki eguneko. Horiek horrela, orain arte beharturik daramatzaten gazteak joan gabe, zenbatekoa izanen da Armadak xahutuko duen sosa? Espainiako Armadak 160.000

1999an estatuak 2 bilioi pezeta baino gehiago xahutu zituen; EAEko gastu militarra 574.915.300 pezeta izaki eguneko

tropako soldadu eta marinel aurreikusten du etorkizunean. Uneon 75.209 baino ez ditu. Legea beteko badu, datorren urtean 102.000 soldadu profesional beharko ditu. Aurtan 27.000 soldadu profesional bildu nahi izan ditu baina 10.000ekin konformatu behar izan du. Ematen duen soldata ere ez da aparta: 90.000 pezeta hilean.

'Gasteizkoak' taldeak nahitaezko soldadutza bukatu izana eta armadaren profesionalizazioa Europako estatuek nahiz

Estatu Batuek ezarri nahi duten ordenu berria egokitzeko xedez erabakitako politika dela irizten du, eta ez gizarteak lorturiko garaipena.

KAKITZAT-EK 11 URTE. 1971n espetxeratu zuten lehen euskal insumisioa: Pepe Beunza. Egun sei dira Alcalako espetxean dauden euskal insumisioak. Kakitzatek militarismoaren aurkako

berezko borroka eraman du azken 11 urteotan. Oartzunen kudeatu zuten I. Insumisio Eguna eta Usurbilen burutuko du zazpigarrena. Bien bitartean 22.000 gazte hartu du in-tsumisioa-

ren bidea Hegoaldean. Kakitzateko Ramon Lizarragak honela azaldu digu eguna ospakizun gisa eratzea: "In-tsumisio Eguna ekintzen eguna izan da orain arte. Gaiak ez du lehen zuen indarra eta eguna moldatu beharraz ohartu gara. Azken zozketa izatea lortu dugunez gero, ospatu beharra ikusi dugu. Intsumisioa eta desobedientzia zibilaren bidez garaipen moduko bat lortu dugulakoan gaude".

Kakitzat taldearen ustez intsumisioa

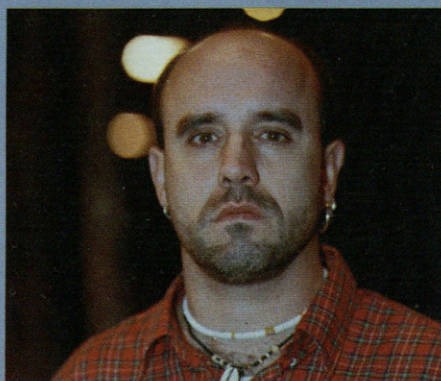
■ 2002ra arte, 5.790 euskal herritar bortxaz eramango ditu espainol armadak. Donostiako Loiolako kuartela goian.

■ Iñaki Martin: "Desobedientzia zibila etorkizun handiko tresna da"

Milenioarekin batera, soldaduzka eta OZS ordezkoko "zibila" dena amaitzen dira Espainiako estatuan. Bahiketak, tratatu txarrak, irainak, kalte fisiko zein psikikoak eta heriotzak ere bukatzen dira milaka gazerentzat. Gaurko umek ez dute jasan beharko sumisia, hierarkia, eta heriotzaren eskola basati hori. Beraientzako etorkizun libreago bat lortu dugu.

Espainiako gobernua herri garaipen hau moztortzen saiatuko da beraien erabakia dela esanez. Edota Europaren eskaera dela esango dute, herri garaipen hau beraiei esker lortu dela sinestarazteko. Zinikoagorik izan al daiteke?

Soldaduzka amaitzeaz dagoenean, politiko gehienak eskaera herrikoia honen aldera pasa dira. Baina ez da ahantzi behar, azken urte hauetan milaka intsumituk sufritutako bortizkeriaren errudunak zeintzuk diren. Bada, gerra-

■ Iñaki Martin, Kakitzat-eko kidea.

rako 2,5 bilioi pezetaren aurrekontua onartzen duten, NATOren basakeriak apoiatzen dituzten, arma fabrikak diru publikoaz subentzionatzen dituzten, eta Alcalako presondegi militarrean intsumisoak bahiturik dituzten politikoak.

Desmilitarizazioaren gerra ez dugu oraindik irabazi, soldadutzaren bukaeraren bataila baizik. Desobedientzia

zibila, injustiziaren aurkako tresna etorkizun handikoa dela erakutsi da. Honek estatuaren botereak urduri jartzen ditu. Borroka bide demokratiko eta pazifikoa honen aurkako sorgin harrapaketa hasi da jada. Inkisidore berriak borroka bide hau erabiltzen duten taldeak kriminalizatzen eta bere kideak atxilotzen hasi dira poliziaren usteak egi borobiltzat harturik. Poliziaren inpartzialtasunean sinesten duen gizagaixorik ba al dago, oraindik? Estatuaren ustezko hiru botereak ideologia baten aldeko tresnak baino ez direla agerian gelditu da. Bakeaz honenbeste hitzegtzen dutenek, bide baketsuak ukatzen dituztenean, bortizkeria justifikatu baino ez dute egiten. Estatuaren botereen mehatxuek ez gaituzte izutuko ordea. Desobedientzia zibila eta intsumisia erabiltzen jarraituko dugu, pertsonak, herriak, eta mundu libreagoak izatearren ●

erreferente bat izan da gizartearentzako, eta gizartearen bizi diren bidegabekeriak geroz eta kimen gehiagoz aldatu daitezkeela uste du ere. Derrigorrezko soldadutza kentzea lortu bada desmilitarizazioa lortu daitekeelakoan daude Kakitzatekoak. Honela dio Lizarragak: "Usurbileko jaiaren bitartez, modu baketsuan eta arrazoia gure alde dagoelako, milaka intsumiso espetxeratu eta gogor zigortu izana salatu nahi dugu, baita espainol gobernuak garaipen hau bere egin ez dezan borrokatu ere".

DIKTADURAK UTZI ARMADA.

Espainiako estatua Europakoekin homologatua ikusten da egun. Alta bada, konparazioa, orain gutxi arte Espainiako eta Frantziako egoerak ez dira konparagarriak izan. Hegoaldean gazte intsumisoek estatuari aurre eta gogor egin diotelako gaude egoera honetan. Beren borrokari esker lortu egin da gizartearen kontzientiazioa eta elkartasuna. Gure iragan hurbilean bi izan dira mugimendu antimilitarista eta intsumisia areagotu zituzten gertaerak: 1985ean burutu zen NATOri (Ipar Atlantikoko Tratatuaren Erakundea)

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezereen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiaera,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@euskalnet.net • www.eskura.com

MONIKA DEL VALLE

■ Bilboko Gobernu Militarren aurrean burutu zuen KEMek azken ekintza.

buruzko erreferenduma. Felipe Gonzalez gobernuburu zenean sartu zen Espainia egitura militar honetan. PSOE sartzearen aurkakoa zen oposizioan zegoela, baina behin boterera iritsita bere jarrera aldatu zuen. Iruzur hark kontzientzia antimilitarista areagotu zuen belaunaldi berrietan. 1992an Golkoko Gerrak beste bultzada handi bat eman zion mugimenduari. Gobernu sozialistaren gainbeheraren hastapen garaia zen. PPko gobernua gaiarekiko eman den bilakaera bere egiten saiatu da orain. Insumisioek gobernu popularraren jokamoldea gezurrezkoa dela agerian utzi nahi dute eta oraingo

egoera erdietsi izana gizarteak sistema eta estatua behartu izanaren ondorioa delako agertu ere bai.

KEM TALDEA GOGOZ ARI DA.

Kontzientzia Eragozpen Mugimenduak (KEM) tinko jarraitzen du. Beren azken ekintza Bilboko Gobernu Militarren aurrean burutu zuen hil honen 4an. Jose Ignacio Royo eta Alberto Estefania intsumisioak (1998ko otsailetik Mungiako Soietxes kuarteletik ihes eginda) eta euren kideak 'Mariachis' en tankeraz jantzita azaldu ziren eta bokazio militarren heriotza parodiatu zuten. Intsumiso bi hauek bi urte luzeko zigorra

betetzera kondenatuta daude. Ertzaintzak atxilotu eta Alcala de Heraneseke espetxe militarera eraman zituzten.

KEMeko Javier Rodriguezek honela diosku: *"KEM erradikala da eta Armada desagertzea du helburu nagusizat. Nahiz eta derrigorrezko soldadutza amaituko den, helburu hau ez da negoziatzen. Armadak dirauen bitartean borroka antimilitarista ez da amaituko"*.

Antimilitarismoa iraganean baino indargeago dago. Antimilitaristek berek onartzen dute hau. Baina intsumisioak ekarri dituen ondorioak onuragarriak dira inondik ere. Artean, etorkizun gogorra iragartzen dute KEMekoek. Gobernu militarrek nola kuartelak hala armak ekoizten dituzten enpresen aurkako ekintzak burutuko dituztela diote. Desobedientzia zibilaren ildotik mobilizazio eta ekimen berriak sortuko diren iritzikoak dira intsumisioak.

Espainiako Gobernua ez da ergela noski. Eragozpen Legea sortu zuen eta berau baliogabetua geratu ostean Zerbitzu Zibilaren legea dauka proiektuan. Edonola ere, derrigorrezko legea ez da guztiz ezabatua. Konstituzioaren 30. artikulua arabera, Espainiak behar duenean, Armadak herritarrak lerrokatu ditzake gerra garaian. Armada profesionala izanagatik inor ez da gerrara joatearen arriskutik libre biziko, aixkiria ●

◆ MIKEL ASURMENDI

■ Javier Rodriguez Hidalgo: "Borroka hasi baino ez dugu egin"

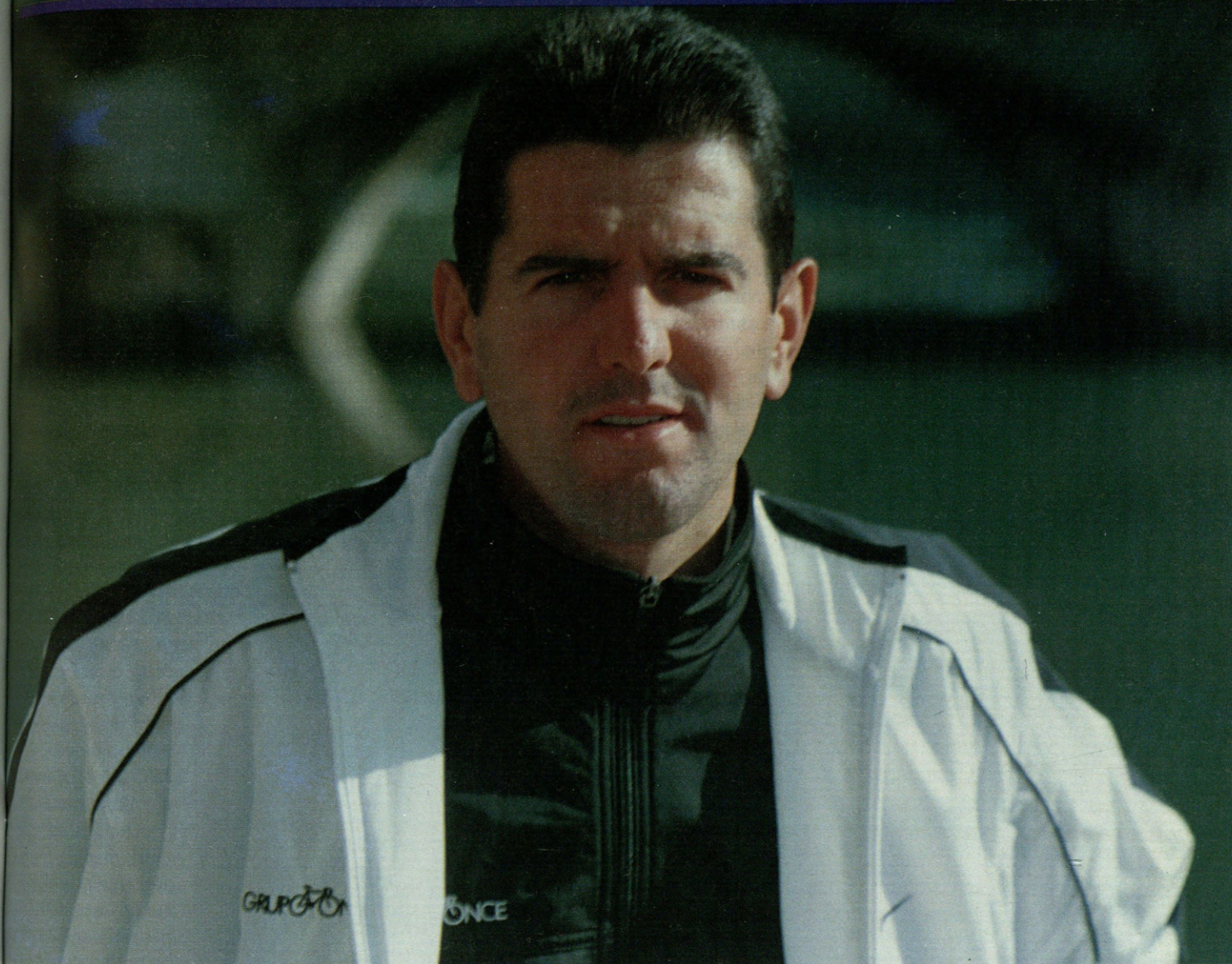
MONIKA DEL VALLE

■ Javier Rodriguez Hidalgo, KEM/MOCeko kidea.

Espainiako Defentsa Ministerioak aldarrikatu duenez, azaroaren 8koa izan da soldadutzaren azken zozketa. Lehengo eta behin, KEMeko kideak poztzen gara derrigorrezko zigor hau desagertu izanaz. Hala ere, soldadutzaren ezabapena inoiz ez dela gure helburu nagusia izan gogorazi behar dugu. 'Gizartearen desmilitarizazioa', 'gastu militarren desagertzea' eta 'soldadutzaren apurketa' dira bilatzen ditugun xedeak. Hamarkada honetan borroka antimilitarista izan den tresna erabilgarriena, insumisioa alegia, amaitu egingo da, baina horrek ez du esan nahi bide berriak asmatu beharko ditugunik, zaharrak berresku-

ratu baizik: gastu militarren salaketa, bake heziketa, gerra enpresa eta egoitza militarren aurkako ekintza zuzenak eta bake-tsuak.

Insumisioak irakatsitako lezio garrantzitsuena hau da: desobedientziak zentzu handia du. Gaur egun ikusten dugunez, armadak gero eta itxura txarragoa dauka, batez ere managaitzok egindakoari esker. Inork ez du Armada Profesional berri horretan sartu nahi, eta ez du haien giza misioekin zerikusirik ere. Hauexek dira intsumisioaren ondorioak. Hala ere, gastu militarra eta armadak burutzen duen 'polizia lan mundiala' gero eta handiagoa da. Hor-taz, borroka hasi baino ez dugu egin ●

Abraham Olano

"Tourrean ez dut neure burua ikusten, baina ez dut etsiko"

P E R F I L A

Esprintean bizi den korrekaminosak ez du umore anemiarik.

Irabazlea eta galtzailea helmuga-marra estu batek bereizten dituenean, hainbat eta gusturago hartzen dira azafataren bi muxu glukosadun; eta muturrekotik baino hortatik gehiago probatu duena, ez da edonor.

"Gustoko tokian aldaparik ez"; Tourmaleta igo duenari galdetu behar!

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre. Argazkiak: Dani Blanco

A ita txirrindulari izana, anaia ere aritu da... Gurasoek zer eragin izan dute zure txirrindulari lasterketan?

Txikitari beti gurasoek laguntzen zaituzte eta leku guztietara beraiekin joaten zara, baina jada infantiletatik aurrera ez zitzaidan gustatzen gurasoekin joatea. Nire kasuan ez, baina beste batzuek ikusita banekien gurasoek zer eragin zuten haiengan. Guraso asko daude bizikletari aritu izan direnak, eta bere semearengan ikusten dutenak "ea hobeto ateratzen zaion", eta askotan lehiatzera joaten zara zure aitaren ilusioa delako, eta ez zuri gustatzen zaizulako. Horregatik nahiago nuen gurasoak ez joatea.

Gaztetxoetan nik uste dut kirola egitea jolas bat izan behar duela eta gaztetan kirol denetatik egin behar da.

■ **Noiz izan zenuen lehenbiziko bliziketa?**

Lehenengo bizikleta ez nuen nik izan, nire anaiak izan zuen. Ni hirugarrena naiz, eta niri bizikletaren erreleboa tokatu zitzaidan jada estreinatuta zegoenean. Baina ez zitzaidan behin ere hori inporta izan. Lehiatzen hasi nintzen garai hartan pasa zidaten, 9 urterekin, eta anaiaren bizikletari aulkia jaitsi eta moldatzen ginen nola-hala. Emporium bat zen, urdina eta gorpil txikietakoa. Geroago, lehenbiziko bizikleta berria aitonak erosi zidan. Berari esker izan nuen bizikleta

"dexentea", besteenen modukoa. Nire ondoko lagunak beti bizikleta onak zituzten eta ez nuen ezer esaten, badakizulako zer arazo dauden etxean... Moldatzen joaten zara, urtero zerbait aldatu bizikletari... Uste dut esperientzia polita dela eta asko ikasten dela horretaz.

■ **Bizikleta kirola bakarrik ez, garraiobide ere bazen zuretzat...**

Bai, ni Anoeta herrian bizi nintzen, eta Tolosatik 3 kilometrotara dago. Beti gustatzen zitzaidan azken momentura

arte ohean egotea, kuzkur-kuzkur eginda. Ama deika etortzen zen, anaia guztiak jaikitzen ziren, eta ni oraindik han, ohean. Anaia zaharrenak eskolara Tolosara etortzen ziren hiriko autobusean. Nik bizikletarekin Anoetako zubiko irteeran itxoiten nuen autobusa irten arte eta ahal zela bere gorpila segitzen nuen eta Tolosaraino etortzen nintzen autobusaren atzetik.

■ **Haurra zinela ziklokrosa ikustera ere joan omen zinen...**

Tolosan 81ean Munduko Txapelketa izan zen eta Oriako txirrindulari eskolan genbiltzanez, antolatzaile lanetan aritu zen aitari laguntzera joan ginen. Aldapa gogor batean egon nintzen. Denek han oinez igo beharra zeukaten, bizikleta bizkarrean eta lau hankan. Aitak esan zidan "ikusten al duzu zein gogorra den bizikletan ibiltzea?" eta "hori, hori, aita, hori da niri gustatzen zaidana, sufritzen ikustea..." erantzun nion. Aitak "ikustea gauza bat da eta sufritu egin beharra bestea!" Pertsona bat bere burua hobetzen ikustek bete egiten ninduen.

■ **Gero afizionatu garaia dator...**

Oso polita izan zen, baina ongi atera zitzaidalako, eta profesionaletara pasa nintzelako. Ni baino meritu gehiago zuten lagunak banituen, baina haiek ez zuten profesionaletara igarotzeko aukerarik izan. Bi-hiru urte bai, baina jada lau garren urtetik aurrera oso zaila izaten da beti hobetzea. Profesionaletara urtero lau

BERTSOA

Doinua: Ursus Tibetanus

**Kaiku ta ONCEn korritua du
bietatik du pixkana
tourrak galdua, gutxik hainako
palmaresa badaukana
berak zaleei behin sartutako
arantz pareta darama
Mundialetan utzi Indurain ta
ortzadarrera joana
eta geroztik haren itzalan
mendeko behar izana.**

Jexux Mari Irazu

ziklista pasatzen dira.

■ **Afizionatuari ez al zaio bizitza oso mugatua geratzen?**

Bizitza soziala egiten baduzu kirol errendimendua seguru jaitsi egingo dela. Orduan zuk marjinatzen duzu zure burua bizitza sozialetik... Zure lagunak lanean hasita daudela ikusten duzu, eta zu "denbora galtzen" ari zarela, ez zara ofizio bat ikasten ari... Gero 27 urterekin nora joan behar duzu, zer lan eskatzera? Aholku bakarra dugu profesional guztiok: ikaske-

tak ez goizegi uzteko, gero gauzak ez badira ongi ateratzen helduleku gehiago izango baitutuzu.

■ **Zuek ere bizitzako gauza askori muzin egin behar diozue...**

Bizitza askoz lasaiagoa, finkatuagoa da, ez duzu pentsatzen bihar lagunekin nora joan... Gizartetik askoz urunduago zaude. Negua iristen denean agian parranda pare bat egiten duzu. Horrez gain ez duzu harreman askorik ingurukoekin eta erlazio horren gabezia nabaritzen da.

■ **Toni Romingerren gregario hasi zinen. Nola gogoratzen duzu garai hura?**

Profesionaltara igotakoan ikasteko etapa bat dago eta nik Romingerrengandik asko ikasi nuen, eskertzekoa da. Bai erlojupekoak entrenatzen eta baita erlojupekoan irten baino lehen prestakuntza egiten erakutsi zidan... Rominger niretzat maisu on bat izan zen.

■ **Noraino betetzen zintuen beretzat lan egiteak?**

Nik uste dut bakoitzak bere momentuan dagokion lana egiten badu bete egiten duela. Nik banekien Romingerri zer gustatzen zitzaion eta zer ez. Ahal banuen ni gelditu baino lehenago bere aldamenera joan eta esaten nion: "Aizu, ni jada nahiko justu noa eta nahi duzu zer edo zer jateko... badaukat barra energetiko bat (berari asko gustatzen zitzaizkion)...". Ilusioa egiten zion momentu hartan hain gauza goxoa, hain apreziatua ekartzea. Zuri ez zaizu burutik pasa ere egiten, baina beretzat detaile oso inportantea da. Oraindik ere gogoratzen da horretaz. Eta beharbada glukosa hark ez zion indar gehiago emango, baina motibatua bai: "Erreserba gehiago badaukat poltsikoan" pentsatuko zuen.

■ **Txirrindularitza nola definituko zenuke: talde lana da, bakarkakoa...**

Nahiko konplexua da txirrindulari mundua. Taldekako lana da baina garai-pena eta izena bati bakarrik heltzen zaio. Nahiko konplexua da batentzat lan egitea,

jakinda zure helburua mugatuta dagoela. Zer edo zer gehixeago egitea duzula, baina ez dela zure papera gehiago egitea, besteari laguntzea baizik.

■ **Profesionaltara hasi orduko izendatu zintuzten komunikabideek Indurainen ondorengo. Pisu handia izan al da?**

Bai eragina izan du, baina nigan baino gehiago zaletuengan. Pentsak Indurainen ondorengo bezala jarri nau eta bost Tour edo bakarira irabaztea ere oso zaila da. Eta irabazlea hemengoa eta gainera, ni izatea askoz ere zailagoa. Jende askok hartu du makilkazoa horregatik, eta zu zara lehenengoa besteen helburuak bete nahi dituen, baina bakoitzak bere palmarena egiten du. Min asko hartzen duzu lehen astindua afizioak hartzen duelako eta afizioak jarri duen ilusioa azkenean zugar erortzen da.

■ **Nonbait irakurri dizugu txirrindularitza ez dela Tourra bakarrik...**

Tourrak dena ematen dizu baina kendu ere asko kentzen du. Ongi egiten baduzu merezi du, baina gaizki ateratzen bada... Tourra batek bakarrik irabazten du, eta ez baduzu irabazten jada ez zara hain ona, eta

podiumera igotzen ez bazara ez du balio ezertarako. Denboraldia hori bakarrik prestatzen pasatzen duzu eta ongi atera daitezkeen beste helburu batzuk horregatik ez dituzu betetzen.

■ **Zuk zure burua non ikusten duzu?**

Tourrean ez dut neure burua ikusten. Ez naiz behin ere podiumera igo eta historian hori geratzen da. Españako Vuelta, eta bost-sei egunetako probak badituz irabazita. Niretzat lasterketa aproposak erlojupekoa eta mendian helmuga bat dutenak dira. Askotan helburua Tourra da, baina irabaztea oso zaila izaten da, eta ez dut lortu. Ea noizbait tokatzen zaidan... Oraingoz ez dut etsiko.

■ **Zer dieta jarraitzen duzue?**

Niretzat gutizia da etxera etorri eta arrautza batzuk patata frijiturekin jatea, txistorra puska batekin. Hori da niretzat bazkaririk onena. Baina ohikoena die-

BERE HITZETAN

“Ez da erraza Miguel Indurainek egin duen dena ahazten, baina azkenean pertsona bezala gogoratuko dugu, ez txirrindulari bezala”

Internet,
www.primenet.com/kjtar/cycling orrian

“Bi selekzioak lehiatuz gero, Euskal Herriak irabaziko luke”

Argia, 1995-3-19

“Pentsako bat edo besterekin minduta nago, bai”

Euskaldunon Egunkaria 1999-9-3

“Iaz (1994) denboraldi bukaeran, Catalunyaoko Voltan, positibo ematea kolpe handia izan zen. Okerrena da ez dakidala zer hartu nuen positiboa emateko. Gaixo nengoen eta Frenadol hartu nuen. Hori ez bada, ez dakit zer izan daitekeen”

Argia, 1995-3-19

“Meritu handia dute txirrindularien emazteek”

Argia, 1995-3-19

“Nire gorputza ez da beste batzuen bezalakoa, hau da, pixka bat estutuz gero ondo jartzen dena. Nik denbora askoan estutu behar dut ondo ibiltzeko”

Euskaldunon Egunkaria 2000-1-23

“Nire emazteak esaten du futbolariak gaizki ohituta daudela, lan gutxi, jai asko... egunero 5-6 orduko entrenamendua egiten jarriko lituzkeela...”

Argia, 1995-3-19

tan hidratoak sartzea da: afaltzeko pasta edo arroza, eta bigarren platerean batzutan arraina, bestetan haragia, eta entsalada bat hasteko. Nik normalean denboraldian zehar ez dut entsaladarik jaten, eta gosez amorratzen geratu banaiz bukaeran jaten dut, digeritzen zaila baita entsalada.

■ **Dopinga dela-eta, kontrol gogorra-
goak behar dira oraindik?**

Ez dut uste gogorregiak direnik, baina gizarte eta kirolarien aldetik hipokresia pixka bat ikusten dut. Txirrindulari denak dira drogatuta dihoazenak, eta era guztietako kontrolak egiten ditugu urtean zehar: ustekabeak, lizentzia ateratzeko pasa behar diren beste lau kontrolak... Eta oraindik txirrindulariak hormaren kontra jartzen dituzte. Eta beste hainbat kirol ere bada, produktuak hor daude eta beraiei ez zaie kontrolik egiten.

Gu izan ginen lehenengoak dopinga zigortzea nahi izan genuenak, gure gorputza delako eta gure gorputzean zer sartzen den jakitea garrantzitsua delako. Baina mugak jartzea gauza bat da, eta beste bat da esatea "yonki"ak edo droga-tak garela.

■ **Egoera animikoak zer eragin du las-
terketan?**

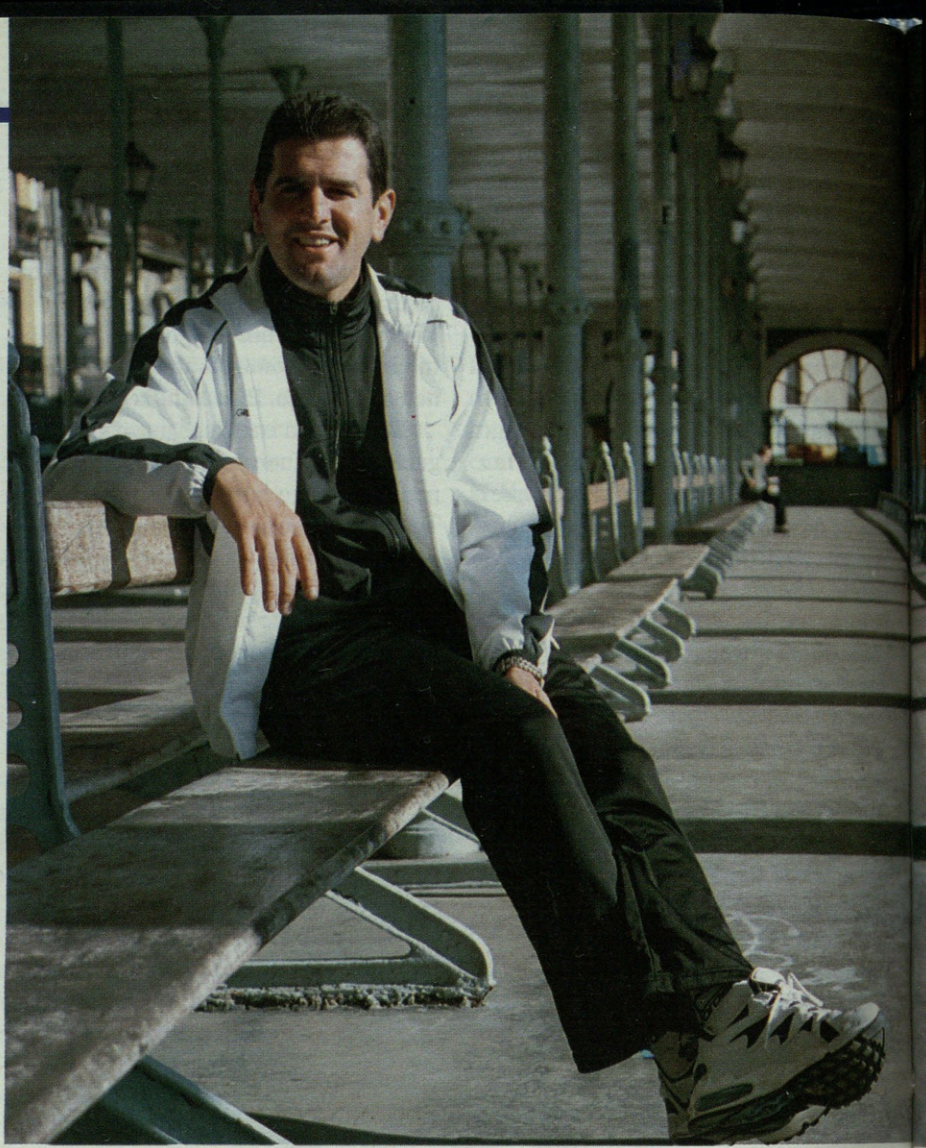
Dena. Kirolari batek ongi eduki behar duen lehenbiziko gauza goiko hori da.

■ **Lasterketan zoaztenean hainbeste
denboran, zertan pentsatzen duzue?**

Sufritzen ari zarenean aurreko gurpilari eustea ahal duzun gehiena, "ea ez naizen gelditzen, benga, benga, benga... hau da nire helburua, honekin segitzea..."

Gero berarekin helmugara iritsiko naiz eta bera izango da nire aurkaria, eta ez orain aldegin da dihoana...". Burua lasterketan duzu.

■ "Gure bizitza askoz lasaiagoa, finkatuagoa da. Ez dugu harreman askorik ingurukoekin, gizartetik urrunduago gaude."

BIZITZAREN PASARTEA

"96ko Tourrean, Iruñean bukatzen zen etapa hartan, ni bigarren eta Toni Rominger hirugarren gindoazen sailkapenean, eta taldeko zuzendaritzatik ohar bat etorri zen esanaz karrera hautsi egin behar zela, ez ginela tourrera etorri bigarren eta hirugarren egitera. "Edo irabazten dugu edo ez dugu ezer egiten". Horrek asko markatu ninduen. Gainera hiru egun falta ziren tourra bukatzeko eta azkenean ez bigarren eta ez hirugarren, nik bederatzigarren bukatu nuen eta Tonik hamargarren. Iruñeko etaparako jada maleta egin nuen, eta eskerrak Karmele (emaztea) han zegoen, bestela, hurrengo egunean ziur Olano ez zegoela irteeran."

■ **Mundu osoko txirrindulariak zabil-
tzate. Zein hizkuntzekin moldatzen
zarete?**

Indioen hizkuntzan, keinuekin. Italiaraz eta frantsesez. Baina orain jende askok ingelesa ikasten du bigarren hizkuntza bezala eta pelotoi barruan gero eta gehiago ari dira ingelesez. Ingelese ez dakit tutik ere, orain hasi beharko dut semearekin ikasten.

■ **Euskaraz hitz egiten al duzue?**

Bai, Mikel Zarrabeitiarekin edo David Etxeberriarekin euskaraz hitz egitea ateratzen zait. Galdeanotarrek garai batean beraiek eskatzen zizuten: "Aizu, egin iezaguzu euskaraz, beti etxetik kanpo gaudenez, ea pixkanaka-pixkanaka saiatauta ikasten dugun...". Orain oso ongi egiten dute biek euskaraz.

■ **Leku ezberdinetako jendeari antze-
maten al zaio beste kultura batekoa
dela?**

Oso ezberdinak dira, batez ere amerikarrak. Gosaltzera joan eta "jar ieza daz"

- **Jaio:** Anoetan, 1970ean.
- **Bizi:** Tolosan.
- Txirrindularia.
- **Fitxa teknikoa:** altuera 182 cm., pisua 76 kgr.
- **Taldeak:** Jubeniletara arte *Oriako eskolan* aritu zen. Afizionatuetan *Kaiku-Gurelesa*, *Espainiako selekzioa*, eta *AVSA* (1991) taldeetan aritu zen. Profesionaletara jauzia 1991n eman zuen *CHCS*ekin. Baina talde hau desagertu egin zen eta afizionatuetara itzuli zen *Kaikurekin*. Lasterketa batzuek egin eta denboraldi berean profesionaletara igo zen osera *Lotusekin*. Hurrengo urtean (1993) *Clas-Cajasturrera* pasa zen, 1994an *Mapei Clas* deitu zena eta 1995ean *Mapei GB*, erabat italiarra. *Banestora* joan zen 1997an eta egun *ONCE*n dabil, iaztik.
- **Omenaldiak:** 1999an Euskadiko Sei Orduetan, eta urte berean Tolosako Udalak.
- **Palmaresa:**
 - 1997 (*Banesto*): Asturiasko Vueltako prologoan 1.; Euskal Bizikletan 1.; Asturiasko Vueltan 2.; Dauphiné Libéré 2.; Burgosko Vueltan 2.; Llodio Sari Nagusian 2.; Aragoiko Vueltan 3.
 - 1996 (*Mapei GB*): Galiziako Vueltan 1.; Romandia Tour prologoan 1.; Romandia Tourrean 1.; Euskal Herriko Birako erlojupekoan (kronoeskalada) 2.; Gipignen Sari Nagusian 2.; Espainiako Txapelketan 2.; Atlantako Olinpiar Jokoetako erlojupekoan 2.; Euskal Herriko Biran 3.; Italiako Giroan 3.; Nazioen Sari Nagusian 3.
 - 1995 (*Mapei GB*): Errepideko Munduko Txapelketan 1.; Munduko Erlojupeko Txapelketan 2.; Espainiako Vueltan 2.; Espainiako Vueltako prologoan 1.; Naranora Igoeran 1.; Valentziako Vueltan 3.
 - 1994 (*Mapei-CLAS*): Errepideko Espainiako Txapelketan 1.; Espainiako Erlojupeko Txapelketan 1.; Asturiasko Vueltan 1.; Alcobendasko Nazioarteko Klasikan 1.; Nafarroako Sari Nagusian 2.
 - 1993 (*CLAS*): Euskal Herriko Itzuliko Tarteko Helmugetan 1.; Gipuzkoako Ziklokros Txapelketan 2.; Gaztela-Leon Trofeoa 2.; Gaztela-Leon Trofeoko prologoan 2.; Zamudioko Klasikan 2.; Nájera Sari Nagusian 3.
 - 1992 (*CHCS, Gurelesa*, amateur eta *Lotus Festina*): Lazkaoko 49. Frogan 1.; Berriatuko Sari Nagusian (amateur mailan) 1.; Bidasoako Itzulian (amateur mailan) 1.; Loinazko 55. Frogan (amateur mailan) 1.; Euskal Txirrindularitzako Tarteko Helmugetan 1.; Villafrancako Nazioarteko Klasikan 1.; Donostia-Donostia Klasikako Tarteko Helmugetan 1.
 - 1991 (*AVSA*, amateur): Hainauteko Tourrean 1.; Hainauteko Tourraren prologoan 1.; Kantabriako XIX Sari Nagusian 1.; Hendaia-Hernani lasterketan 1.; Asteasuko Sari Nagusian 1.; Euskadiko Erlojupeko Taldekako Txapelketan 3.
 - 1989 (*Frinat-Cegasa*, amateur): Kilometroan Espainiako txapeldunorde; Jazarpen Olinpikoan Espainiako txapeldunorde.
 - 1988 (*Incotel*, juniorra): Kilometroan Espainiako txapeldun; Abiaduran Espainiako txapeldun.
 - 1987 (*Gure Txokoa*, juniorra): Kilometroan Euskadiko txapeldun; Abiaduran Euskadiko txapeldun; Jazarpen Olinpikoan Euskadiko txapeldun; Jazarpen Olinpikoan Espainiako 3.
 - 1986 (*Txalaparta*, kadetea): Kilometroan Espainiako azpitxapeldun; Abiaduran Espainiako azpitxapeldun.
 - 1982 (*Oriako Txirrindulari Elkarte*, alebina): Gipuzkoako txapeldun.
 - 1981 (*Oriako Txirrindulari Elkarte*, alebina): Gipuzkoako txapeldun.
- Frantziako Tourreko etapak: 1997ko 20. etapan 1.; 1996ko 8. etapan 3.; 1996ko 20. etapan 3.
- Italiako Giroko etapak: 1996ko 14. etapan 3.; 1996ko 21. etapan 3.

salxitxa bat” eskatzen dute, “*gutizia daukat eta ezin dut egun bat gehiago iraun saltxitxa gosaldut gabe*”. Horrek esan nahi du bere etxean horrela gosaltzen dela! Eta italiarrei ez esan otordu batean ez diozula pasta jarriko mahaiaren gainean, ez baitu jango. Bi egun segidan ez badu pasta jaten, urduri jartzen da. Nongoa zaren asko antzematen da jendearekin harremanetan jartzeko moduan ere. Andaluziarrak oso-oso irekiak dira, pelotoiko edozeinekin hasten dira hizketan, eta beste batzuk isilagoak gara, lehenengo hitz egin behar digute gero guk zer edo zer esateko.

■ Posible al da pilotariak bezala euskal selekziorik sortzea?

Sortzea bai, baina denbora behar da, gauzak poliki-poliki lortzen dira. Normala da pilotan euskal selekzioa sortzea, Espainiako estatu mailan ez delako jokatzeko. Txirrindularitza estatu osoan egiten da eta gehiago kostako da, baina zergatik ez? Pelotoian batzuek gustura eramaten dute Espainiako kamiseta eta beste batzuek ez hainbeste. Baina selekziotik deitzean inork ez du ezetz ematen.

■ Zure emaztea txirrindulari izana da...

Zorte handia da, berak ulertzen duela-ko pixka bat bizimodu hau. Niretzat oso inportantea da nire osasuna beti puntuan egon dadin arduratuko den pertsona beti inguruan izatea. Edozeinek ez luke ulertuko hainbeste zaindu behar dugunik helburu bat lortzeko.

■ Bera da zure managerra. Orain hasi dira managerrak agertzen txirrindularitzan. Hori taldeek ez zuten ongi hartu...

Nik ez dut esaten beharrezkoa denik manager bat, baizik eta pertsona bat konfidantzazkoa, eta zure familiakoa bada, hobe. Seguru senidea aurpegia hausteko

ARGAZKI ZAHARRA

“Lehiatzen hasi nintzen garaian, 9 urterekin, pasa zidaten anaia-
ren bizikleta. Emporium bat zen, urdina eta gurpil txikietakoa”.

prest egongo dela, manager ezezagun bat baino lehenago.

■ **Urte erdia kanpoan ematen duzue. Nola uztartzen duzue lana familiako bizitzarekin?**

Ezin da konpentsatu. Kanpoan pasa-

tzen duzun denbora gero nolabait berreskuratzea pentsatzen duzu. Baina seme bat daukagu, eta orain berarekin disfrutatzen ez dudana gero ez dut disfrutatuko. Bera hazita egongo da, eta bere haurtzaroa ez dut berarekin pasako.

■ **Zuk nola baloratzen duzu lortutakoa?**

Afizionatutan nengoela esango balidate egin dudan palmaresa edukiko nuela ez nuke sinestuko. Orain hemen egonda, gustura nago egin dudan guztiarekin, baina oraindik uste dut badudala zer esanik txirrindularitza munduan. Bi urteko kontratua dut ONCEekin, eta espero dut gauzatxoak egitea.

■ **Noiz utziko duzu?**

Uzteko garaia da entrenatzea barrutik ateratzen ez zaizunean, pentsatzen hasten zarenean “jo, gaur ez nintzake aterako...”. Galbana hori sartzean.

■ **Utzi aurretik betetzeko helbururik jarri duzu?**

Gustatuko litzaidake munduko orduko errekorra lortzea, baina denbora behar da horretarako ere, prestakuntza berezi xamarra, eta gaur egun talde gisa helburu batzuk badituzu, gero partikulariki munduko errekor bat egitea zaila da. Aurten ea bilatzen dugun tartetxo bat, eta egiten dugun ahalegina...

■ **Zer egin nahi zenuke utzi ondoren?**

Zuzendari izatea gustatuko litzaidake, mundu hori asko gustatzen zait ●

Bizkaiko bertsolari txapelketa 2000

FINALAURREAK

azaroak **19** domeka

LEKEITIO

Frontoian

arratsaldeko 17:30etan

Bizkaiko bertsolari txapelketa 2000

FINALAURREAK

azaroak **26** domeka

BERMEO

Frontoian

arratsaldeko 17:30etan

Bizkaiko bertsolari txapelketa 2000

FINALAURREAK

abenduak **03** domeka

GETXO

Getxo Aretxean

arratsaldeko 17:30etan

Aritz Lopategi

Juanjo Respaldiza

Joseba Gojenola

Gorka Ostolaza

Aritz Munitegi

Oihartz Enbista

Iratxe Ibarra

Igor Elortza

Fredi Pala

Arkaitz Estiballes

Beñat Gaztelurrutia

Igor Munitegi

Oihane Enbista

Unai Iturrutia

Etxahun Lekue

Arkaitz Ugarteitxe

Marta Ortiz

Irati Gojenola

Euskara
ulerterrazean
idatzia
Koloretsua
eta arina
Euskara
ikasten ari
garenontzat
aproposa

**aizu!n
irakurri
dut**

aekeen aldizkaria

aizu! jaso nahi dut!

Izen abizenak

Helbidea P.K.

Herria Herrialdea Telefonoa

Bankua/Kutxa Sukurtsala

Kontu zka. IFK/NAN

(20 digituak)

Harpidetza egiteko txartela honako helbidera bidal ezazu:

Aizu!
Perro kalea 1, 5.
48005 BILBO
aizu-bizkaia@aekeuskaltegiak.net
tel. 94 415 95 12 - Fax 94 416 65 55

Urte osoko harpidetza
• Hego Euskal Herria eta Espainia: 2.500 pezeta
• Ipar Euskal Herria eta Frantzia: 180 libera.
• Gainerako herrialdeak: 4.500 pezeta / 180 libera

PRINTZA

ARAUEN ARTEA

Jesus Maria Makazaga
Euskaltzaindiaren Gramatika Batzordeko kide eta idazkariak honakoak esan zituen "Zabalik"en euskararen erabiltzaileek euren lanarekiko duten jarreraz:

"(...) Bi erabiltzaile mota bereiziko nituzke nik. Batek erabiltzaile 'profesionalak' dei ditzakegunak. Hauek gure lanak oso ondo ezagutzen dituztela uste dut, bai gramatika eta bai euskarra batuko arauak. Interes handiz jarraitzen dituzte gure lanak eta eskatu ere eskatzen digute oraindik erabakitzeke edo ikertzeke dauden puntu asko eta asko argitu eta finkatu ditzagun. Desadostasunak desadostasun, Euskaltzaindiaren helburuak eta filosofia ongi ezagutzen dituzte, oro har. Bestetik, profesionalak ez diren erabiltzaileak: euskara ikasleak, erabiltzaile arruntak... Hauen artean iruditzen zait askotan ez dela Euskaltzaindiaren lana behar bezala baloratzen, baina ez seguruenik haien erruagatik; Euskaltzaindiaren, edo areago irakasleon, akatsa da, noski, behar bezala ez gizarteratzea (...) Euskaltzaindiaren filosofia eta metodologia. Zenbat aldiz entzun behar izan dugun 'berriz ere ari garela bazterrak nahastu', araututa (omen) zegoe-na 'desarautzen' eta berriz beste era batera arautzen, eta berriz ikasi beharko dutela euskaraz hau edo bestea nola esan edo idatzi. Alde horretatik iruditzen zait Euskaltzaindiaren irudia aldatzeko lan handia egin beharra dagoela (...)"

ANTZERKIAREKIN TOPO

GUZTIRA, lau lan estreinatuko dituzte azaroaren 4an hasi eta abenduaren 21a arte luzatuko diren Azpeitiko XVIII. Antzerki Topaketetan. Lehena "Emakumezkoen zapatak" lanaren euskarazko emanaldia izan zen. Baina horrez gain, abenduaren 2an Zurriola Antzerki Eskolak "Gure haurtzaroko lorategia" aurkeztuko du. 8an berriz, Txalo antzerki taldeak "Emaztea kapelarekin nahastu zuen gizona... eta beste kasu batzuk" taularatuko du. Oliver Sacks neu-

■ Dar-Dar-en "Alizia bitxikerien lurraldean".

rologo estatubatuarraren lana Ramon Bareak egokitu du. Eta hil horren 16an Azpitiko Musika Bandak, Aretxabaletako Abesbatzak, Julian Barrenetxea Abesbatzak eta Itsasi dantza taldeak Guridiren "Baserria" zarzuelaren euskarazko bertsioa estreinatuko dute. Hamahiru lan izango dira oholtza gainean aurtengo Topaketetan, hauetatik bi soilik amateurak. Gainera, Gabriel Arestiri omenaldi berezia egingo zaio. Idazleak sortutako antzerki lanak gogoratuko dira, eta horretarako azaroaren 25ean Patxo Telleriak eta Mikel Martinezek hainbat testuren irakurketa antzeztua burutuko dute. Tanttakaren "Novecento. Ozeanoko pianista", Maskaradaren "Kaio luma zikina", Bederen 1 taldeko bi lan eta Dar-Dar-en "Alizia bitxikerien lurraldean" lanek osatuko dute aurtengo egitaraua.

KULTURARI ZELATAN

HILABETE barru osatuko da Kulturaren Euskal Kontseilua. Dagoeneko Eusko Jurlaritzak KEKren antolaketa, osaketa eta funtzioak arautzeko dekretua onartu du. Kontseilu berriak administrazio sektoreen, ekimen pribatuko eta kultur eragile ezberdinen arteko eztabaida, parte-hartzea eta lankidetzaz bultzatuko ditu. Honela, EAEko organo gorena bilakatuko da kultur lankidetzaz, partaidetza eta aholkularitzaz dagokionez. Mari Carmen Garmendia kultura sailburua izango da organoaren lehendakaria. 35 kidez osatua egongo da, 15 erakunde publikoen ordezkariak eta beste 20 euskal kulturaren esparru eta erakundeetako pertsonak. KEK Eusko Jurlaritzako Kultura Sailaren baitan kokatuta egongo da.

ARGIALETXE JAIOBERRIA

AZAROAREN 8an aurkeztu zen Donostian Utrisque Vasconiae izeneko argialetxe berria. Ekitaldi berean argialetxearen lehen bi liburuak aurkeztu ziren, Paulo Iztueta-arenak biak: "Euskal

H I T Z B I T A N

- Joxerra Garziaren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"n esanak: "Oso jende gutxi bizi da hemen idaztetik, eta literaturatik, berriz, gutxiago. Idazleen Elkartearen izena emateko garaian, kontzientzia txar halako batez eman izan dugu gehienok izena, ez baita gauza bera zerbait idaztea eta idazle izatea".
- Emilio Lopez Adanek zera zioen egunkari berean: "Iparraldean abertzaletasuna flakoa da -populazioaren %10a edo-, eta mugimenduak berak ez dio euskarari lehentasuna eman (...)"

ZENBAKIEKIN OSATUA

Hiru urteko konpromisoa hartu dute Kursaal Fundazioa osatu duten sei enpresa pribatuek eta bi erakundeek. Akordio horren arabera, Mondragon Korporazio Kooperatiboak, Transportes Azkar-ek, "El Diario Vasco"k, Donostigasek, Banco Guipuzcoanok eta Kutxak 10na milioi pezetako (400 mila libera) ekarpena egingo diote urtero Fundazioari. Erakundeei dagokionez, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Donostiako Udalak 60na milioi pezetako kantitatea jarriko dute urtero. Guztira ordea, 240 milioi pezetako aurrekontua izango du Fundazioak 2001 urteko ekitaldietarako, eta beraz, falta diren 60 milioiak ekitaldien sarreretatik eskuratuko dira. Lehen urtean, Azkar enpresako buru Luis Fernandez Somoza hartuko du lehendakaritza, ondoren, urtero txandakatuko da kargua enpresen artean.

irakaskuntza autonomi aroan (1983-1994)" eta "Hezkuntza, hizkuntza eta boterea Euskal Herrian". Iztuetak berak eta Jokin Apalategik sortutako argitaletxeak liburuak euskaraz, gaztelaniaz eta frantsesez argitaratzeko asmoa du.

SAREAN EHUN ALE

ZIENTZIA eta kulturako gaiei buruzko "Euskonews & Media" astekari elektronikoak lehen ehun aleak bildu ditu "Euskonews & Media 100 ale (1998-2000)" CD-ROMean. Hilaren 15ean eginiko aurkezpenean gainera, Eusko Label-Kalitategari buruzko 100. zenbakia agerrarazi zuten.

■ CD-ROMean jaso dituzte ehun aleak.

- Juan Karlos Romerak bertsolaritzaz hausnartu zuen "Deia"n: "Arestik hainbat garrantzi eman eutson ahozko literaturari, eta Euskal Herriko ahozko literaturaren atal inportanteena bertsolaritza da (...) Bere ustez hitza indarra gorde behar dauan arma da, bertsolariak sortzen dauan pentsamenduan datzan indarra, eta pentsamendu horrek zelanbaiteko erakundeak tartekatuta badago, ikuskizuna baino ez da geratzen (...)".
- Koldo Izagirre honela mintzo zen "Gara"n: "Beste kultura batzuetan barne exilioaz mintzatzen diren bezalaxe, gurean exilio linguistikoaz hitz egin beharko genuke".

■ Ainhua Arteta.

IZENAK

Ainhua Arteta sopranoak disko berria aurkeztu zuen azaroaren 7an. Kantari tolosarraren disko berria bere bakarkako lehen lana da. "Recital" izena darama eta besteak beste, Guridi, Vivaldi, Verdi, Puccini, Faure eta Respighiren lanak abestu ditu bertan. Guztiak ere Alejandro Zabala piano jolearen laguntzarekin osatu ditu.

Juan Kruz Igerabidek "Alima Polita" liburuak aurkeztu berri du. Lana Alberdaniaren eskutik argitaratu da. Argitaletxe honek Txirri, Mirri eta Txiribiton pailazoen protagonista dituen sail berri bat sortu du. Igerabide-ren liburuak sail horren lehenengo lana da.

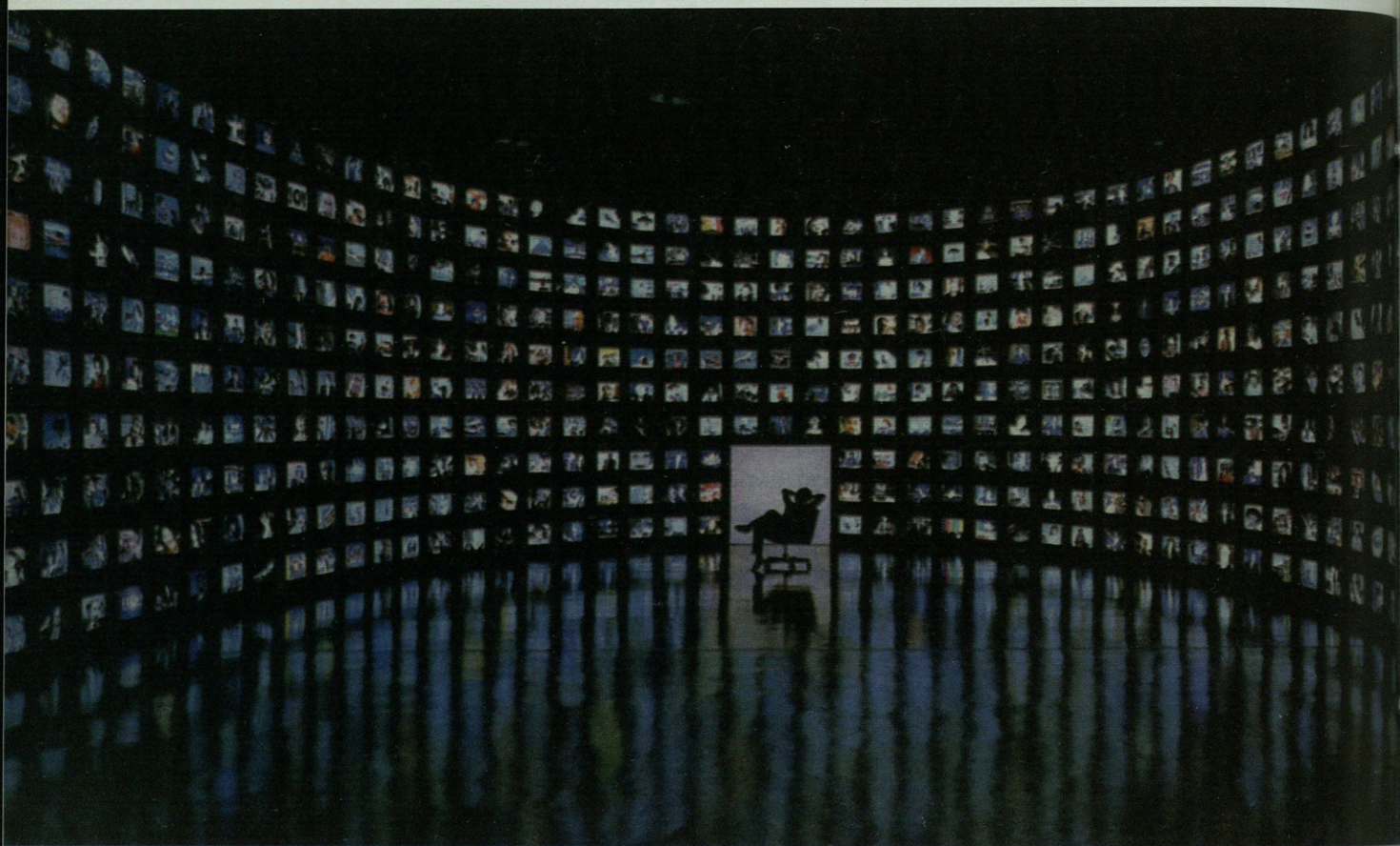
Paco Sagarzazu donostiarrak aktore onenaren saria jaso du Errioxako Garnacha Antzerki Lehiaketan "El Florido pensil" obran egindako lanagatik.

■ Goian, Sagarzazu.

IRUDIMENAREN

■ 75 bat enpresa txiki dago Euskal Herrian ekoizpenaren arloan lanean, berez produkzio-etxeak gutxiago diren arren.

Azken belaunaldietan, telebistak eta zinemak inork gutxik espero zuen garrantzia hartu dute. Egongela dekoratzean, telebista non jarri da erabaki garrantzitsuena, eta hau instinctiboki pizten dugu urrutiko agintea agertu zenetik. Pantailaren atzean bilioiak mugitzen dituen negozioa dago. Tarta goxo honen zati bat jan asmoz produkzio-etxeak ari-zen dira, telebistako programa eta zinemako film gehienak posible bihurtuz.

Testuak: Iosu Etxaniz

ETBn ikusten ditugun programa asko ez ditu ETBk berak burutzen, eta gauza bera gertatzen da espainiar TVE, britainiar BBC edota munduko beste edozein telebistan. Kasu hauetan telebista kateek ikusten ditugun saioren euskarri lana egiten dute, sortzaileen (produkzio-etxeak) eta azken bezeroen (ikusleak) arteko bitartekari bihurtuz. Programa gehien ardua itzalpean lan egiten duten produkzio-etxeena da.

PANTAILAN AGERTZEN EZ DIREN SORTZAILEAK. Prozesu arrunta honakoa izaten da lau hitzetan laburtuz: produkzio-etxeak du ideia eta bitartekari bati ideia-programaren ustiapen eskubideak saltzen dizkio. Diru horrekin produkzio-etxeak produktua burutzen du, eta aurreko bitartekariak programa bukatua telebista bati saltzen dio, gero honek guri erakuts diezagun.

Hori telebistari dagokionez. Baina orokorrean produkzio-etxe bat ikusentzunezko negoziara dedikatzen den enpresa da, bai telebistan bai zineman, publizitatean, enpresa bideogintzan, bideoklipetan, instituzioentzako kultura programetan edota irudi eta soinuarekin zerikusia duen beste edozein lanetan.

Hori bai, enpresek berez negozioa mantentzeko gutxieneko langile batzuk izaten dituzte, batez ere administratzaileak. K-2000ko gerente Sabin Uriarteren esanetan, "badira sortzaileak dituzten enpresak, baina gehienetan sormena erosi egiten da, gero beratu landu asmoz. Izan ere, profesional askok free-lance gisa egiten du lan". Kontuan hartu behar da merkatu honetan teknikari poltsa handia dagoela (kamerak, errealizadoreak, bideo arduradunak, argizatzaileak, soinu teknikariak, aurkezleak, gidoilariak, arotzak, makilatzaileak...) eta aurrekontuaren

NETXEAN DIRURIK EZ

arabera enpresek horietako batengana ala bestearengana jotzen dutela, normalean lana amaitu arte kontratatzen direlarik. Profesionalekiko jarrera hau bera mantentzen da baliabide teknikoek kasuan ere (platoak, kamerak, argiztapena, dekoratuak...). Izan ere, gehienetan epe zehatz baterako alokatzen baitira hauek.

Pertsona askorekin negoziatu behar den mundu honetan, produkzio-etxeen eta komunikabideen arteko harremanek ere printzipioz garrantzi handikoak izan beharko lukete, baina 3 Koma 93 enpresako gerente Koldo Anasagasti argitzen digun bezala ez da horrela gertatzen: "Hedabideekiko harremanak kateek edo bezeroek eratu ohi dituzte. Guk produktuak ekoizten ditugu, baina harremanak kudeatzen dituztenak ustiakuntza eskubideen jabeak izaten dira. Nolabait esateko, guk bezeroari produktua saltzen diogu, honek gero hedabide bati ala beste bati sal diezaion. Komunikabideekiko harremana normalean ez da prentsaurre edota prentsa-agirietatik harantzago joaten".

Agian horregatik, eta aurrerago aipatuko dugun bertako enpresen dirulaguntza urriengatik, euskal produkzio-etxeak gero eta gehiago nazioartera begira jarri dira. Esaterako, dokumentalen salerosketan azokarik garrantzitsuenetakoa den Marsellako "Sunny Side of the Doc" en zazpi euskal ordezkari izan ziren ekainean (Hegaz, Idem, 3 Koma 93, Baleuko, Igeldo, Orio eta Ione), eta, bestetik, Iru-soin-en "Gautxo" marrazki bizidunen telesailak oihartzun handia izan zuen Suediako "Forum Cartoon" jardunaldietan. Ondorioz, sektorean diharduten profesionalak kanpoan izaten duten harrera ona etxean, laguntza txikia dela-eta, kexa bihurtzen da.

□ **"Profesional asko Madrilera joan dira, paradisua ez bada ere, masa kritikoa eta hedabide gehienak daudelako han"**
K. ANASAGASTI

PROFESIONAL ASKO BAINA DIRU GUTXI. Hauxe izan

daiteke ekoizpenaren inguruan euskal egoera definitzeko izenbururik egokiena, mundu honetan mugitzen den hainbat pertsonaren esanetan. "Euskal Herrian oso profesional onak ditugu -kanpoan zenbat euskal zuzendari, teknikari, ekoizle, aktore eta abar lan egiten ari diren

ikusi besterik ez dago- baina beraien lan eta trebetasunaren zati bat aprobetxatzen dugu bakarrik. Enpresa azpiegitura pribatua falta da eta publikoa soilik maila baxuko ekoizpenetan erabiltzen da, kontsumo azkarreko produktuetan. Profesio-

■ Euskal Herrian sormenaren inguruan ideia eta jende prestatu ugari dago. Baina diruaren premia nabaria da.

EUSKAL PRODUKZIO-ETXE

3 KOMA 93 (Bilbo)

Ekintza nagusia: TB programen ekoizpena.

Baliabideak: Ikusteko Betacam.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Izar Bila (ETB)
- Arde la tarde (ETB)
- La Peña (ETB)
- Esta es mi gente (ETB)
- A Familia Mudanza (TVG)
- TeleTienda (Tele 5)
- Paginas ocultas de la Historia (TVE)

ASEGARCE (Bilbo)

Ekintza nagusia: Telebista eta Zinema ekoizpena

Baliabideak: Ekoizpen gunea, grabaziorako bi set eta ekoizpen bulegoen gunea.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Bricomania (Tele 5)
- Cocina con fundamento (Tele 5)
- Frontón (Tele 5)
- Airbag (Zinema)

BALEUKO (Durango)

Ekintza nagusia: Ikus-entzunezko eta zinemarako ekoizpena.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Jaiak 98 (ETB)
- Easy Peasy (ETB)
- La Transición en Euskadi (ETB)
- Superbat (ETB)

EDERTRACK (Bilbo)

Ekintza nagusia: Bikoizketa eta ekoizpen ostekoa.

Baliabideak: 1.000 metro karratuko aretoa, grafikagintza gela, lau bikoizketa gela, audio eta bideo hiru ekoizpen osteko gela, grabaketa gela.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Dragoi Bola (ETB)
- Luky Luke (ETB)
- Brooklyn South (ETB)
- Terminator II (ETB)

- El día de la bestia (ETB)
- National Geographic (ETB)
- Bricomania (Tele 5)

IGELDO (Donostia)

Ekintza nagusia:

Zinema ekoizpena.

Burututako ekoizpen batzuk:

- La fuga de Segovia (1981)
- La conquista de Albania (1983)
- Lauaxeta (1987)
- Ander eta Yul (1988)
- Maite (1994)

IKUSKIN (Donostia)

Ekintza nagusia:

Ikus-entzunezko eta fonografiako ekoizpenak (IZ disketea).

Baliabideak: Grabaketa integraleko zentrua.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Funtzioa (ETB)
- Hau da A.U. (ETB)
- Beni ta Marini (ETB)
- Txirri, Mirri eta Txiribiton (ETB)
- Txiskola (ETB)

IRUSOIN (Donostia)

Ekintza nagusia: Zinema eta telebistarako ekoizpena, bideorako ekoizpen-ostekoa.

Baliabideak: Bideorako ekoizpen osteko gela bi, hiru edizio gela, diseinu grafiko gela bat, lau bikoizketa gela, bi soinu-zapen gela.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Txirrita (ETB)
- Lazkao Txiki (ETB)
- Fernando Amezketa (ETB)
- En los Pirineos con Pello Ruiz Cabestany (ETB)
- Vascos en America (ETB)

nal asko Madrilera joan dira, bertan paradisua ez badago ere masa kritiko eta merkatu handiagoak daudelako, hedabide publiko eta pribatu gehienak daudelako eta Espainiako zein nazioarteko komunikazio talde handiak mugitzen diren lekua delako". Hitz esanguratsu hauek Koldo Anasagastirenak dira, baina sektorearen pentsamendu orokorra laburbiltzen dute.

Urriaren 25ean Donostiako Kursaal-ean izandako "Sormena eta Industria" jardunaldian, Irusoin enpresako gerente Iñaki Gomezek egoera eta etorkizunari beste ikuspuntu batetik begiratzen zion.

Ekoizpenaren mundua Euskal Herrian bitxia dela aitortu zuen, gure lurraldean ekoizpenaren inguruan gehiegizko atomizazioa baitago. Euskal Herrian ekoizpenaren arloan guztira 75 bat enpresek lan egiten dute, nahiz eta berez produkzio-etxeak direnak gutxiago izan: "Beren lana oso ongi egiten duten enpresa txikiak daude. Baina oraindik ez da gure merkaturaren behar adinako indarrez funtzionatu duen enpresa lehiakorrik sortu; euren artean batzen joan edo gaurak elkarrekin egiten hasi beharko dute beraz. Dena den, datozen bost urteetan egoera biziki aldatuko da".

IBAIAREN SORKUNTZA ETA EITB-REKIN HITZARMENA. Azken urteetan dagoeneko aldaketa hori hasi da. Indarra egin asmoz, euskal produkzio-etxe burujabeak Ibaia izeneko elkartearen bildura baitira, zeinen presidentea Iñaki Gomez bera den. Sincro S.A. bertan biltzen diren 35 enpresetako bat da eta David Berraondo bere zuzendariak azaltzen digunez, "Ibaia sektore honetako enpresen beharretik sortu zen, inguruko herrialdeetan gertatzen den bezala, sektore estrategikotzat hartzeko beharretik alegia".

Ibaia helburu nagusia sektorearen

BURUJABEEN PLANO OROKORRA

K-2000 (Galdakao)

Ekintza nagusia: Telebistarako programen ekoizpena, iragarkiak, bideo industrial eta instituzionalak, webguneen diseinua, multimedia.

Baliabideak: Hiru telebista areto bere osagarriekin (makilajea, aldagela, dekoratu tailerra...), telebista eta zinemarako kamerak, argitzapen zerbitzuak, ekoizpen osteko betacam, edizio gela, bederatzi bikoizketa gela, bi nahasketa gela.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Yo el puente colgante (dokumentala)
- Sin Aliento: Argentina (fikzioa)
- Nuestro Universo (dokumentala)
- Of Tales and Travels (dokumentala)
- El Desafio del K2 (dokumentala)
- Bolivia: Corazon de un continente (dokumentala)

LOTURA FILMS S.L. (Donostia)

Ekintza nagusia: Luzemetraien ekoizpena.

Baliabideak: Gidoia, musika, bikoizketa eta laborategia ezik prozesu osoa burutzeko baliabideak dituzte. 5 Power Mac, Lau multiprozesatzaile, eskanerra, Betacam, Photoshop, Ilustrator, Painter.

Burututako ekoizpen batzuk:

- La Estrella de Oriente (marrazki bizidunen lehen euskal laburmetraia, 1977)
- Pernando Amezketarra (marrazki bizidunen laburmetraia, 1979)
- Kukubiltxo (marrazki bizidunen laburmetraia, 1983)

- Kalabaza tripontzia

(lehen marrazki bizidunen euskal luzemetraia, 1985)

- Balleneros (marrazki bizidunen luzemetraia, 1991)

- AhmedAlhambrako printzea (marrazki bizidunen luzemetraia, 1996-97)

- Lazkao Txiki (marrazki bizidunen telesaila, 1998-99)

MEGAVIDEO S.A. (Durango)

Ekintza nagusia: Bideoen ekoizpena.

Baliabideak: Bi ENG Betacam, unitate mugikorra lau kamerekin, ekoizpen osteko guneak, grafikagintza zentrua.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Txirrindularitza guztia (ETB)
- El Menu de Carlos Arguiñano (TVE)
- La Cocina de Pedro Subijana (Tele 5)
- Esku Pilota eta Xistera (ETB)
- Futbola (ETB, Tele Madrid, TVG...)
- Herri-Kirolak (ETB)

ORIO PRODUKZIOAK (Donostia)

Ekintza nagusia: Telebistarako programen ekoizpena.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Vivir y morir en Rusia (dokumentala)
- Egan (musika-saioa)
- Laugarren Mundua (dokudrama)
- Barandiaran 100 urte (dokumentala)
- Hitzaro (kultura-magazinea)
- Euskadi Literatur Sariak

SINCRO S.A. (Donostia)

Ekintza nagusia: Bideo eta telebista ekoizpena eta ikus-entzunezko zerbitzuak.

Baliabideak: Betacam grabaketa tresnak, ekoizpen osteko gela, efektu digitalen zentroa, grafikagintza zentroa, ikus-entzunezko programa informatikoak, errealizaziorako unitate mugikorrak.

Burututako ekoizpen batzuk:

- Mikronesiari buruzko hiru dokumental
- Trekking Alto Atlas (dokumentala)
- Infernuko auspoa (dokumentala, ETB)
- Caminos de hierro (dokumentala, ETB)
- Donostiako bideo promozionala
- "Pais Vasco, Ven y Cuentalo"

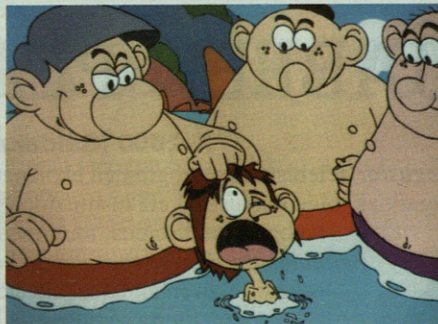
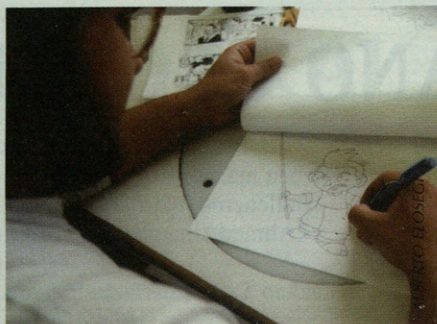
Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saia

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

■ Ezkerretik hasita: Tele5eko informatiboan platoa, "Lazkao Txiki" marrazkien sorrera prozesua eta emaitza, futbol partida

ahots bakarra bihurtu eta negoziatzeko indar handiagoa izatea da. Aurtengo irailaren 13an bere bezerorik garrantzitsuenarekin, EITBrekin, hitzartu duen itunaren arabera, lortzen ari dela dirudi. Hitzarmen honen bidez, EITBk hiru urte-

tan 4.500 milioi pezeta (180.000 milioi libera) inbertitzeaz gain, hitzarmen eta koprodukzioak bultzatu eta euskal ekoizpenak munduan zehar zabaltzeko konpromisoa hartu zuen. Izan ere, akordioaren helbururik garrantzitsuenak, EITBren

plan estrategikoan jasotzen den bezala, *"Euskal Herriko ikus-entzunezkoen industria garatu eta sustatzea da"*.

Produkzio-etxeek horren eta haren beharrik izango dute, gure enpresek telesail dramatiko, magazin edota dokumen-

■ Iñaki Gomez: "Euskal Herrian ideia on asko ditugu, baina aurrera eramateko dirurik ez"

Iñaki Gomez Irusoin produkzio-etxearen gerenteak euskal produkzio-etxe burujabeak biltzen dituen elkartearen ardura hartu du. Euskal ekoizpenaren etorkizunaz baikor azaltzen bada ere, sektore honek merezi duen garrantzia har dezan oraindik lan handia egin behar dela argitzen digu.

■ Zer da Ibaia eta zertarako sortu zen?

Ibaia Euskal Herriko ikus-entzunezko produkzio-etxe burujabeen elkarte da, duela lau urte sortua eta mundu honetako enpresa gehienak -35 inguru- biltzen dituen. Burujabe diodanean komunikabide zehatz batekiko menpekotasun larregirik ez izatea esan nahi dut, alegia, fakturazio osoaren %80 baino gehiago komunikabide berberarekin ez izatea, ezta hedabide batek enpresan akziorik izatea ere. Elkarte sortzearen inguruan, kontuan hartu behar da Ibaia sortu arte antzerako hiru elkarte zeudela Euskal Herrian, eta horrek elkarriketa arazoak ekartzen zituela, instituzioekin eta bestelako erakundeekin. Horrenbestez, elkarte bakarra sortuaz arazo horiek konpondu nahi izan ditugu.

■ Elkarriketaz ari zarela, zer suposatzen du EITBrekin sinatu berri duzun itunak?

Ituna sinatu baino lehen harremana txikia zen. Hitz egiten genuen, kontaktuak bagenituen, baina ez ginen inolako akordioa iristen. EITBren zuzendaritza berriarekin, berriz, lehen unetik kontaktuan izan gara eta azkenean hitzarmena lortu dugu.

Akordioak lehenbizi zera suposatzen du, elkarren arteko harremana sendotu eta eraginkorragoa bihurtzea. Marko berri honen bidez, gainera, ekoizketarekiko EITBren planak nondik nora doazen ezagutu dezakegu: zenbat diru erabiliko duen, gutxienezko zer ordainduko duen produktu mota bakoitzaren

truk eta abar. Ondorioz, euskal merkaturik garrantzitsuenari buruzko informazio horrekin produkzio-etxe bakoitzak bere planak egin ahal izango ditu. Hala ere, Ibaia osatzen dugun guztiok argi dugu EITB ezin dela gure merkatu bakarra izan, eta batzuk jadanik egiten ari diren moduan- kanpora begiratzat lan egin behar dugula, Espainian zein Europan.

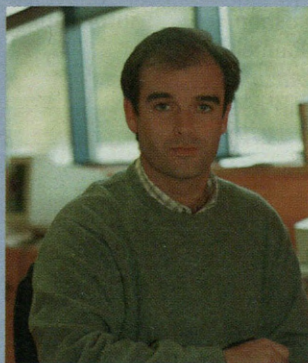
■ Ekoizpenari begirada orokorra emanaz, zein mailatan gaude sormenaren aldetik Euskal Herrian?

Sormenaren inguruan ideiak baditugu eta baita jende oso prestaturik ere; teknikaren aldetik ere bai. Euskal Herrian falta duguna dirua da. Hemen ez dago produktu batean ehundaka edo, are gutxiago, milioka milioi pezeta jar ditzakeen produkzio-etxerik, Espainian edo beste herrialde batzuetan gertatzen den lez. Beste batzuek duten dirua izango bagenu, horiek egiten duten beste edo gehiago -eta hobeto- egingo genuke.

■ Zein izan daiteke horren konponbidea?

Konponbidea kanpoko enpresen inbertsioekin (dagoeneko enpresa askok hemengo sortzaile eta teknikariekin egiten dute lan), edota hemengo enpresa indartsuek gure sektorea errentagarritzat hartzen badute etorriko da.

Horretan, instituzioek zer esan handia dute. Honen inguruan Ibaiak, beste elkarte batzuekin batera, -gidoilariak, aktoreak, EHU...- Eusko Jaurilaritzaren zenbait sailletara proposamen bat bidali zuen, hasieran eztabaida piztu eta gero sektorea garatzeko erakundea sortzeko helburuz. Ez genuen administrazio barruan beste atal bat sortu nahi, sektoreari aholkuak eman eta berau dinamizatuko zuen erakunde bat baizik; oraindik ez dugu erantzunik jaso. Baina ekinean jarraituko dugu, arduradun politikoak sektore honen garrantziaz jabe daitezen ●

DANI BLANCO

■ Iñaki Gomez.

filmazioa eta "Segoviako ihesa" filma.

■ "Bi eta bat" lehen euskal sitcom-a.

■ "Elkartasun bideak" dokumentala.

tal asko eta onak ekoizten badituzte ere, filmak burutzea adibidez, askotan ezinezkoa izaten dutelako, beren kostu altuak direla-eta. Lehenago aipatu bezala, ibili nahi baina hanka-motz ●

■ Produktuen sorrera eta gauzapena

Produkzio-etxearen lan prozesuan lehenbiziko pausoa ideia bilatzea da, horretarako sortzaile asko behar dira. Ideia enpresaren helburuen arabera bilatzen da, ez bakarrik zuzendu nahi den merkatuaren arabera -bezera posibleak, hots, ETB, Espainiako telebistak, Europakoak...- baizik eta profilaren arabera -ikusle gazteak, nagusiak, gustu batekoak ala bestekoak...- ere bai.

Idea gorpuztu ostean, gidoiariak hasierako proiektuaren zirriborroa lantzen dute (lanaren eta argumentuaren laburpena, parte hartuko duten profesionalak eta bestelako oinarritzko xehetasunak), eta testatu edo frogatu egiten da, komunikabidearen aldetik interesa benetakoa ote den jakiteko. Azken finean, prozesu osoa parte hartzen duten enpresa guztien arteko komunikazioan eta informazioan oinarritzen da, eta produkzio-etxeek produktua erosi behar dietenak zeren atzetik dabilzan jakin nahi izaten dute.

Koldo Anasagastik komunikazio hori nola hasten den azaltzen digu: "Produktua bezeroari saltzeko 'pitching' teknika erabiltzen dugu. Gehienez bi minutuz proiektua laburbiltzen diogu, istorioa, nori zuzentzen zaion, zergatik den egokia, kostua, irabazia... Bezeroa zeregin asko eta galtzeko denbora gutxi duen exekutiboa da, eta luzatzen bagara, bere interesa galtzeko arriskua dugu. Ideia interesatzen bazaio, berak eskatuko digu sakontzeko".

Testatu ondoren produktua egokitzen

jotzen bada, batetik gidoi osoa, aurrekontua eta erabili behar diren giza eta material baliabideak zehaztuko dira; bestetik, berau garatzeko finantzaketa bilatu behar da. Normalean, aurrez ustiapen eskubideak salduz egiten da: herrialdeka (Euskal Herrirako, Espainiarako, Europarako...) edo sektoreka (telebista, zinema, Internet...). Gero, eskubide horiek erosten dituztenek nahi duten moduan eskaintzen dute ekoizpena. Dirua lortu ostean, orduan bai, luzemetraia, telesaila, iragarkia edo dena delakoa errodutzen da, aktoreak, baliabide materialak eta gidoiak eskatzen dituen gauzekin. Hemen ere kasuak ezberdinak dira, zeren produkzio-etxe batzuek ez dute baliabide teknikorik eta laguntza eskatzen diete beste batzuei, koprodukzio delako bat sortuz. Bestela, finantzaketa nahikoa lortu badute, baliabide horiek azpikontratatzeko aukera izaten dute. Produkzio-etxe handienek, azkenik, dena euren kabuz egiten dute.

Azken pausoa produktu bukatua merkaturatzea da, baina hemen askotan arazo bat sortzen da: lehenago dirua lortzeko, produkzio-etxea produktuaren eskubideak saltzen joan da, herrialdeka, sektoreka eta abar, eta produktua prest duenean eskubide guztiak beste batzuen esku daudelako ezustearekin egin dezake topo, ez zaiola non ustiatu geratzen alegia. Hori bai, beste kasu askotan produkzio-etxeek zenbait eskubide azkenearaino gordetzen dituzte eta nahi duten bezala erabiltzen dituzte ●

TOLOSA

Urriaren 13tik urriaren 22ra, San Frantzisko kalean

- Euskal musika eta libururik onenak
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Dardarizoan amiltzen zen ahots batek zer esateko asko eman zuten 1997an. Doinu hori zerion eztarria Anarirena zen, artean izen ezezaguna musikazaleen artean. Orain "Habiak" izenburuko bigarren lana kaleratu berri du azkoitiarrak.

"EZ NUEN LEHENENGO DISKOA BERRIRO EGIN NAHI"

Bakarlari azkoitiarraren lehen diskoak eztabaida eta bizitasuna ekarri zizkion ezusteko handirik emateko gai ez zen musika-eszena geldotu bati. Matxinada moduko bat izan zen, sorpresarena, berritasunarena, harridurarena. Orain, hiru urteren buruan, lan berri batekin dator Anari, "Habiak"

izenburukoa. Diskoaren kontzeptua eta ahots tratamendua aldatzen saiatu dela dio, eta talde izaera eman nahi izan diola proiektuari. Gainera, kolaboratzaile aski ezagunak inguratu ditu diskora: Ruper Ordorika, Petti, Jomes (Bap) eta Kaki Arkarazo, zeinaren Garate estudio zabaldu berrietan grabaketa burutu duten.

■ **1997an atera zenuen lehen diskoa. Zer dela eta hiru urteko itxaronaldi luzexka hori bigarrena kaleratzeko?**

Niri oso azkar pasatu zait. Beharbada, momentu hartan prezipitatzen ari nintzela ere sentitu nuen. Hori norberaren erritmoa da. Neuk otsailean utzi nion abesteari. Gainera, orduan baxua sartu eta talde bezala funtzionatzen hasi ginen. Abestiak naturalki egiteko eta ateratzeko denbora hori izan da beharrezkoa, ez dakit asko edo gutxi den, baina ez naiz momentu konkretu baten zai egon.

■ **Eperik ez, hortaz.**

Norberaren erritmoak abestiekin du harremana. Egia da abesti batzuk aspalditik neuzkala eginda, baina orain hain modan dagoen kontzeptu hitz hori bilatzen nuen, beste hizkuntza bat, esateko beste era bat. Ez nuen lehengo diskoa berriro egin nahi.

■ **Nolakoa da disko berria, zer berezitasun sartu dituzu? Aipatu izan duzu lehen diskoko abestiekin identifikatzen ez zarela dagoeneko.**

Agian gehiegi luzatu zen zuzenekoena eta momentu baten abestietaz aspertuta nengoen. Gehiena erretzen dena, nire kasuan behintzat, letra da. Musikari dagokionez beti zoaz aportatzen, baina letrekin... Hitzak asko lantzen saiatu naiz disko honetarako eta uste dut eboluzio bat badagoela hor. Beharbada kanpotik ez da horrenbeste nabarmenduko baina nire idazteko eran eta intentzioan behintzat hori egon da, eta musikan ere bai.

■ **Zer aldaketa sartu dituzu musikaren aldetik?**

Lehen diskoa nahiz eta instrumentatua izan, entzun ahala ikusten zen bakarlari bat zela eta protagonismoa ahotsak eta nire gitarrak zeukatela. Oraingo honetan, abestiak talde bat izango bagina bezala jo nahi izan ditut. Abestiak neuk egin ditut, baina

DANI BLANCO

taldeak sekulako garrantzia hartu du.

■ **Esan daiteke orduan kantautorearen izendapen hori alboratu nahi duzula?**

Zenbat jende saiatu den hori aldatzen! Betikoa da. Niri pertsonalki ez zait hitza gustatzen. Nick Cave edo Javier Corcobado inork ez ditu kantautoretzat hartzen. Pixka bat lotzen da akustika eta pertsona bakar batekin. Agian gure "neura" da, estilo batera lotzen delako. Hala ere, ez dut inondik ihes egin edo ezerrekin apurtu nahi izan. Abestiek niretzat oso garrantzitsua zen giro bat behar zuten eta giro hori taldeak ipini du.

■ **Zure lehendabiziko diskoak harre-ra bikaina izan zuen bai publikoaren aldetik bai kritikaren aldetik.**

Hasieran kritikak exajeratzera jotzen du. Nik uste dut berrietasunaren bila dabilela, berria denak pisu gehiago dauka beti. Argi dago orain ez daukadala berrietasun horren faktorea baina espero dut nire abestiak entzutea eta taldearen lana kontuan hartzea. Komunikabideak asko mugitzen dira sorpresaren aldetik eta uste dut hor sartu nindutela ni. Momentuan oso gustura hartu nuen. Orain, diskoa entzutea nahiko nuke behintzat. Horregatik argi izan dut ez nuela nahi lehenengo formulak funtzionatu zuelako formula berarekin segitzea, inondik inora. Aldatu egin nahi izan dut, saiatu naiz ahotsaren tratamendua aldatzen, arrisku hori behintzat hartzen. Gero, agian, jendeak abestia entzun eta esango du: "Hau berdina da".

■ **Asmatzea zaila da beraz.**

Asmatzea baino berrasmatzea zailagoa da. Norberak era batean egiten eta ikusten ditu gauzak, eta abesteko eta abestien egiteko modu hori oso pertsonala da.

■ **Salmentei erreparatzen al diezu?**

Gu argi dago ez goazela Alejandro Sanzen parera iristera. Lehenengo diskoan oso gustura hartu genuen. Ez zen saldu izugarri, baina bere burua salbatu zuen diskoa izan zen, eta gehiago, eta hori asko da hemen. Betiko gauzak saltzen dira eta gaitz nontzekoa arriskua da. Nirekin Esan Ozenkik arrisku handi bat hartu zuen. Oso argi daukat zuzenean joz saldutako diskoa izan zela. Ez da izan atera eta bi astetan bi mila ale saldu dituen disko bat. Poliki joan da eta oraindik saltzen segitzen du. Kezkatu? Bostehun disko salduko bagenitu pentsatuko nuke: "Zerbait gertatu da". Noski, beti saiatzeko zara lehengoa behintzat mantentzen, baina disko asko dago eta guztiak ezin dira erosi. Neuk gehienbat jendearen

erantzuna zuzenekoetan sentitu dut. Diskoak saltzea oso ondo dago, baina batek erosten badu eta hamar lagunei grabatzen badie, bere lana ere egin du. Niretzat "horrenbeste disko saldu duzu..." hori nahiko birtuala da.

■ **Zer espero duzu musikaz? Irakurria**

□ **"Ez nengoen obsesionatuta beste disko bat egitearekin, baizik eta niretzat zentzua zuten abestiak egitearekin"**

DANI BLANCO

□ **"Lehenengo diskoan, abestiek harra-patzen ninduten ni. Bigarrenean, abestien bila joan naiz momentu askotan"**

dut diskoak egiteari utziko diozula. Nola hartzen duzu zuk musika, bitarteko edo helburu bat bezala?

Nik uste dut lehena beharra dela. Adibidez, lehenengo diskotik bigarren disko- desberdinena prozesua izan da. Lehenengo diskoan, abestiak erori egiten zitzaizkidan gainera, abestiek harra-patzen ninduten ni. Kanta asko egiten nituen. Bigarren honetan abestien bila joan naiz

momentu askotan, gehienbat hitzetan eta melodietan. Hor prozesua eta musikarekiko erlazioa aldatzen da sormenaren aldetik. Bestalde, oraintxe oso gustura nago taldean eta sekulako ilusioa daukagu jotzeko; nik ez dut ikusten horretan bakarrik nire burua. Biharko egunean agian ez dut disko gehiagorik egingo. Behintzat ez errepikatzea gustatuko litzaidake. Hau da, ez da kopuru bat, zenbat egitera iritsi zaitezkeen. Ez nuke nahi eszenarioari "engantxatu" eta musikarekin erlazio naturala galdu. Ez nengoen obsesionatuta beste disko bat egitearekin, baizik eta abestiekin, niretzat zentzua zuten abestiak egitearekin. Ez dakit, agian momentu baten margotzeari ekingo diot.

■ **Noraino hustu ditzakezu zure barrenak? Mugarik al dago?**

Niretzat ez dago mugarik, poesia den heinean. Argi dago zure parte bat bada-goela hor, baina askotan joko poetikoa da. Zure burua hilko duzula esatera iritsi zaitezke edo herri guztia hilko duzula. Jendeak nahiko irakurketa pertsonal bezala eta exhibizionistatzat hartu ditu aurreko diskoko abestiak. "Kendu dizkidazu arropak kendu dizkidazu dudak", Eduardo Galianoren poema bat da eta nik abestuta agian jendeak erdi-porno bezala ikusi du. Bigarren diskoan zuzentasuna galdu dute abestiek. Erreflexiboagoak dira beharbada. Zerbait esan nahi duzu, baina ez duzu esplizitua izan nahi. Askotan gehiago da ezkutatu nahi duzuna, esan nahi duzuna baino.

■ **Euskal Herritik kanpo ibili zara nahikoa harrera ona jasoz. Zer ondorio atera duzu esperientzia horretaz?**

Ondorioak baino, gure planteamen-duak berretsi ditugu. Nik uste dut gauza guztien gainetik -euskaraz, ingelesez edo alemanez abestu- badagoela hizkuntza musikala. Niretzat lotura hori oso garrantzitsua da. Estatu mailan zenbait talderekin identifikatu naiz, beraiei berdina pasatu zaie eta azkenean harreman bat lortu dugu.

■ **Polita izan behar du zure hizkuntza ezagutzen ez duen publikoaren aldetik harrera ona izatea...**

Bai, baina kanpoan jo dugunean indar gehiago eman diogu. Nik adibidez ahotsaren intentsitateari indar gehiago eman diot. Beste gauza batzuk komunikatu behar dituzu, letrak ez baita existitzen. Orduan dena sentsazioa da, beste hizkuntza bat hasten zara lantzen eta oso ederra da ●

◆ **XABIER SAGARDIA**

Indarkeriaren aurpegi indartsuenaz ziharduen astekaria, goitik beherako mehatxuaz alegia. Eta hari, indarrez edo gabe, eman beharreko erantzunaz.

Indarkeria, beste bide guztiak bukatutakoan

E zetz asmatu nork esan zituen hitzok! "Torturak, hots, poliziak, norbait errudun dan ala ez, jaki-teagatik erabiltzen dituan biotz-gabeko eta abere-maillako bideak nabarmen gaitzetsi behar dira". Torturaren Aurrakako Taldeetan pentsatzen ari zarete? Bada, deskuidatu xamar zabiltzate, harritzekoa ere ez den arren, azken hamarkadetan haizeak nondik jo duen kontuan hartuta. Aita Saindu baten hitzak dira horiexek! Paulo VI.ak esan zituen, ZERUKO ARGIAren 402. zenbabiko editorialak jasotakoaren arabera,

■ Hego Amerikako agintariez eta pobreziaz arduratua zegoen Z. ARGIA.

AITA SAINDU BAT KEZKATI. Arazo kezkarri franko zeuzkan Lurra deritzan planeta honetako biztanlegoak, eta Z. ARGIA ere oso kezkatuta ageri zen. "Ego-Amerika, une larrian" gaiari eskaintzen zion bere lehenengo orrialdea, hango herrialdeetako gobernu gehientsuenen eskuineko joera garbia azpimarratuz eta

egunetik egunera ugaltzen ari zen bertako populazioaren gehiengo nagusiak jasaten zuen mixeria gorria nabarmenduz. Bide batez, Nazio Batuen Erakundeari errepasotxo bat ematen zion.

Izan ere, hogeita bost urte betetzen
zituen "zuzentasuna, pakea, egitea ta

zaintzea" helburutzat hartu zituen erakundeak, eta ezin esan epe horretako emaitzak oso onak izan zituenik. Dena den, gure astekarian agertutako idazlanak zuriu egiten zuen aipatu erakundearen begibistako hutsegitea. Letamendik izenpetutako artikulua zioenez "errua etzaio erakunde

■ Herriaren nortasuna

Mikel Ugalde, 1970-XI-15

Telebisioa erdalduna dugula
esan nahi dut. Erderaz mintzo,
erderaz pentsa, erderaz ekin.

I Nahiz Frantsesa, nahiz Espainiarra jarri, gure etxeetan sartua dago telebisiorearen izaera atzeritarrak dugu, arrotza, kanpotiarra. (...) Gure herriko zerbait, ohiturak, kirola, paisajea ta abar jartzen dituzten alditan, tripa jaten jartzen naiz. Hori al da gure egoera? Hori al da egia? Indarra eta musika besterik ez dugula uste al dute ala? Egia esan,

gure kiroletan, indarra nabarmenago ageri da, kultura baiño. Badirudi zenbait programetan, Euskalerriaren iraupenak asko kezkatzen dituztela. Baiña besterik da, zori txarrez. Herri-kultura erabat baztertua gelditzen da programa hoietan. Gure herriari indar bereziena kendu, hitz batean, Euskalerria irendu. Gaiñontzekoa ikusten da, esan beharrik ez dago: irendutako zezena toreatzten jardutea oso gauza erraxa bai da (...) ●

■ Astez aste

Drogak Bizkaian, 1970-XI-15

Bizkaiko kolejio batean inkesta bat egin da 15 urtetatik 18 urte bitarteko mutillekin, au da, boskarren urtekoarekin. Galdera, au izan da: "Drogarik noizbait artu al dezu?". 100-ko 20-ek "Bai" erantzun dute, droga noizbait probatu dutela ●

800 telefono, 1970-XI-15

Mondragoen 800 telefono berri jarri dituzte ●

berari erantsi behar, barnean dauden estadu indartsu batzuei baizik. ONU-k indarrik ez badu, eman ez diotelako da. Batez ere Ipar-Amerikak eta Moskuk nahi ez dutelako. Munduko arazoak, ONU-tik pasa gabe, bi hauen artean erabakitzen dira. Are gehiago, gauzak horrela jarraituko dute Txinari leku bat ematen etzaion neurrian. Txinari atek itxiaz nola pentsa ditekete Vietnamgo arazoa zuzentzea?"

Hortxe zegoen kokka! Eta non ote soluziobidea? Artikulua egin zuenarentzat haxe izan zitekeen: "Gero ta garbiago ikusten da nazio-arteko harremanetan, dagoen anarkiari amaiera eman, bi haundi horien agintaritzat hertsitu eta herri txikien askatasuna lor arazi eta zainduko duan erakunde baten beharra. ONU-k bere eskuetan dauka erakunde indartsu bat izan ala txepela eta ahula izaten jarrai". Egiteko erraza ematen zuen, baina ez zen horrela izango, oraindik ere zer erabaki ez jakinik jarraitzen duela dirudi eta...

Hala ere, arazo gehiago baziren munduan, Aita Saindua zeharo kezkatua egoteko modukoak, "Indarkeria" letra larriz idatzia zeukan editorialak ohartarazten zuenez. "Arro dago itsasoa", jakinarazten zuen editorialgileak, jarraian bere metaforaren nondik-norakoa adierazteko: "Indarkerizko olatu aundi batek gal-zorian dauka gizadia". Behin hori garbi utzita, Paulo VI.ari aitazten entzun berri zizkion auziak mahaigaineratzen zituen: "Gosea... aur-galtzeak... gizona lan-tresna biurtzea... gizonari buruzpide jakin batzuk ezartzea... txura gabeko giltzaperatzak... erbestera-

tzeak... zigortzeak... Baiturak... erailketak... askatasuna eta nortasun-ezak". Eta berehala, gorago aitatu dugun torturaren aurkako salaketa zetorren.

■ 70eko telefono aparailu bat.

■ "Baserria Euskalerriko sena ta zaiña da".

ZENTSURARI IHES. Eliza Katolikoaren buruak, lurren Kristoren ordezkari zenak aipatutakoak ei ziren haiek eta, jakina, zentsurari ihes egiteko bazeukan zeren babesean jarri editorialgileak. Horrela, ondorio hauetara iristen zen: "Ba-dago, beraz, mundu zabalean erakundeak egiten duten zapalketa eta indarkeri bat. Diru aldetik, gizarte aldetik, lege eta kultura aldetik gizakia zanpatzen duan erakunde zakar eta astun bat". Erakundea aldatu beharra zegoela baieztatzen zuen gero, haizeari-edo, galdera hauek egiteko: "Baiña... baiña... esku-utsik? Gose eta lan oporketekin bakarrik? Elizetan sartzeekin? Manifestazio eta protesta soilekin?" Galderaz galdera, borroka baketsuki egin ahal izateko beste era asko zekartzan kontura, halako batean benetan iritsi nahi zuen lekura iristeko: "Bearrezko ote da armen indarra? Odol-ixurtzera amilduko ote gaitu egoera larri onek? Ez ote dugu bururik aterako indarkerizko olatu onen azpitik? Zillegi

■ Gazteak eta gure baserrien etorkizuna

Latxaga, 1970-XI-15

Euskalerrarentzat oso garrantzi aundia daukate gure baserriek, zer esanik ez dago. Baserria Euskalerriko sena ta zaiña da. Euskerarik ederrena oraindik eta mamitsuena baserrietan egiten da. Gure lurrek euskeraz egiten dute geienek, baserritarren eskuetan daudelako Euskalerrarentzat, baserriak zer esan aundia dauka. Esango nuke lotsarik gabe, gaiñera, Gipuzkoako aberastasuna baserrietatik atera dala, baserritar seme-ek egin dutelako. Ikusi nundik atera diran industri aundienetako nagusiak. Begiratu ere ola edo tailer txiki guztietara. Ango zuzendari ta nagusi geienak baserrietan jaiok dira. Ba, dana dala, gaur gure baserriak beera ari dira. Baserritarren artean zalantza aundia dago. Baserri asko ustu da. Orduan, iraun dezaten ta indartu ditezten, baserri giroa berri berritu dago. (...) Giro berri horri eusteko nai-ta-naiez gazteek eskolatuak bear dute izan. Gazteak giro zaarri ezin dezaioke eutsi, berria ikasi beharra dago. Baiña ez ditugu mutillak bakarrik baserri eskoletan sartu bear, baita neskak ere. Mutillak bakarrik eskolatzen baditugu, ez dute emazterik billatuko. Baserrietako andreen giroa ere aldatu bearra dago (...) ●

ote zaigu erakunde zapaltzaille orren eustailleak garbitzea?"

Erantzun gisara, "Gregorianoko irakasle dan Jose Mª Diez Alegriak" emandako argitasuna jasotzen zuen: "Dana dala, goitik behera ezartzen dan indarkeria baiño pekatu txikiagoa izango litzake, erakunde zapaltzaille orri armaz erantzutea. Ori bai, besterik ezean, egin beharko litzateke. Beste bide guziak bukatutakoan. Ahal dan indarkeririk gutxiena erabilliaz" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Salingerren tribua

Esan ohi da komunikabideetan azaltzen ez dena ez dela existitzen. Ekonomikoki munta handiena duen Espainiako literatur sariaren irabazle edo finalista azken urteotan komunikabideekin lotutako norbait izatea ez da kasualitatea: proiektio publikoa duen idazle bat saritzea salmentak ziurtatzeko era bat da. Hitzun kopuru handia duten hizkuntzetako argitaletxeek izan duten garapena ikusita, argi dago enpresaren kontzeptu estandarrera gero eta lerratuago daudela, ahalik eta gehien saltzea dela helburu bakarra, eta gutxi direla liburu on bat argitaratu edo ziurtasun osoz "best-seller" bat izanen den liburu argitaratzearen artean lehena aukeratuko luketen editoreak. Euskal literaturan argitaletxeak gero eta profesionalago bihurtuagatik, eta derrigorrez merkatu kontzeptuari jartzen zaion arreta ere handiagoa izan arren, ausartuko nintzateke esatera editoreek "zintzoago" jokatzeko dutela, editore bakoitzak bere ikuspegi literario eta gustu propioak izanagatik, ez dela oraino poemario on bat argitaratu gabe geratzen, nahiz eta aurrez dakien argitaratzaileak liburu horrek ez duela dirurik emanen. Eta zintzoago jokatzeko hori ez dut uste editorearen literatur onarekiko konpromezu suharrak bati zor zaionik, baizik eta ximpleki, kontrara jokatzeko gero lortuko lukeen etekina ikaragarri handiagoa izango ez litzatekeela jakiteari. Honenbestez, satisfakzio pertsonalaren eta lukro minimoaren artean, lehena hautatzen du editoreak. Karamelua ez dela hitzun askoko hizkuntzetan bezain gozoa, alegia.

HONEKIN lotuta, idazlea ere gero eta kontzienteago da promozioak bere liburuaren salmentan duen eraginaz, eta elkarrizketa nahiz aurkezpenak gogoko ez dituenak ere, bere lanaren beste zati bat jotzen du liburuaren promozionatzea. Gure liburudendak etengabe gainezkatzeko dituzten produktuen artean "ni naiz, hemen nago!" esateko egin daitekeen gutxiena da. Alta, egunkarietan zutabeak idatzi eta irratian nahiz telebistan agertzea lagungarri al da idazlea promozionatzeko?

Bai eta ez. Ukaezina da, ia dena bezala, sedukzio kontua dela hau ere, eta irakurle baten arreta erakar dezakeela zutabe batek, leihorrek eraman dezakeela irakurlea zure etxera sartu eta zure liburu bat irakurtzera. Kontrakoa egiten duenik ere bada ordea: idazle baten zutabeak astero irakurtzen dituenek, eskura duenez idazle horren dosia, zertarako erosi bere liburu bat? Komunikabideetan azaldu beharra dago salmenta kopuru bat ziurtatzeko, baina gurean komunikabideetan agertzeak ez du salmenta kopuru duin bat ziurtatzen (eta literatura handietan ziur aski bai).

Erran gabe doa, zenbait idazleren kasuan komunikabideetan azaltzea, irakurleagoa uxatzeko erarik onena ere izan daitekeela... Gero, jakina, Euskal Herrian gazteleraz edo frantsesez funtzionatzen duten komunikabideen zereginaz mintzatu behar genuke, hauek, izatekotan, -orotariko-gaietarako-euskal-kuota bat baitute (gaur liburu baten aurkezpenari buruzko erreportaia, bihar taloaren onurei buruzko artikulua) eta kultura nahiz elkarrizketa "serioen" ataletara apenas irits daitekeen euskal idazle talo artera kondenatua.

BADIRA beren borondatez parafernalia hauetatik guztietatik, zutabegintza eta hitzaldi zirkuetoetatik beren burua atokatu duten idazleak: Jokin Muñoz edo Pello Lizarralderen izenak dira burura datozkidan lehenak. Maila handiko liburuak idatziazatik, ez dira behar bezain ezagun eta estimatuak.

Javier Mariasek bere azken liburuaren batean ez aurkeztea erabili zuen estrategiatzat eta inoiz baino oihartzun handiagoa lortu zuen. Komunikabideetan agertu nahi ez izatea estrategia komertzial bat dela leporatuko liokete Marias edo Salingerri, eta gainera, halaxe funtziona lezake haien kasuan. Ordea euskaraz idatzita, ez jarrera bat eta ez bestea izanen lirateke komertzialki oso aintzakotzat hartuak. Gure borondatearen kontra agian, baina herri honetako biztanleen %95arentzat beti izanen gara Salinger.

Orain berak bezala idaztea bakarrik falta zaigu ●

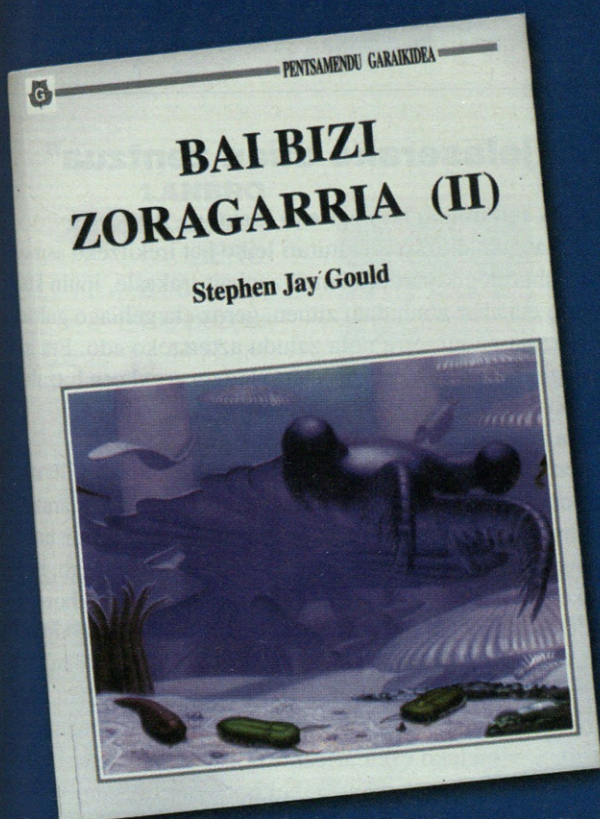
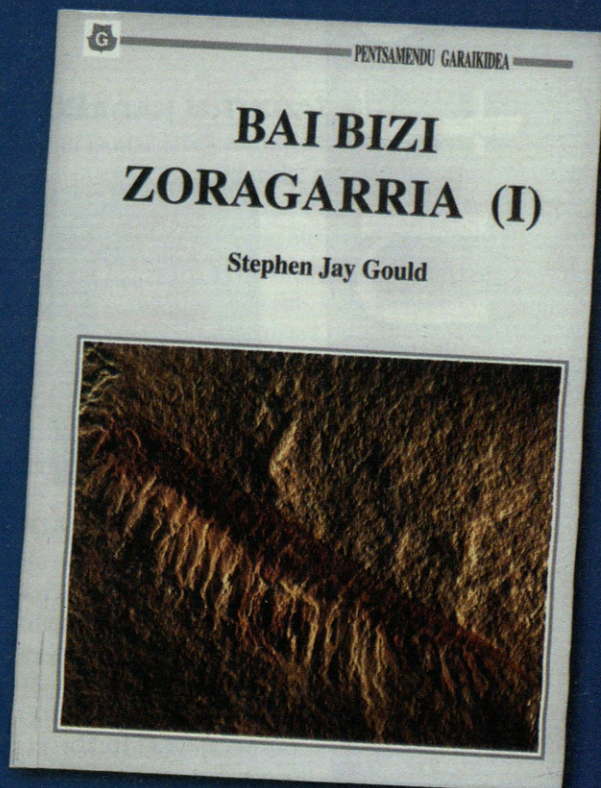

Harkaitz Cano
Idazlea

"Idazlea gero eta kontzienteago da promozioak bere liburuaren salmentan duen eraginaz, (...) eta bere lanaren beste zati bat jotzen du (...) Alta, egunkarietan zutabeak idatzi eta irratian nahiz telebistan agertzea lagungarri al da idazlea promozionatzeko? Bai eta ez"

BAI BIZI ZORAGARRIA

"Bai bizi zoragarria" liburuan, Gouldek, Burgess Shalen (Britainiar Columbia) aurkitutako Kanbriar aldiko gorputz biguneko animalien azterketa ikertu ondoren, eboluzioari buruzko iritzi harrigarriak eta iraultzaileak plazaratzen ditu. Ondorioz, dibulgazioko zientzi arloan gehien irakurtzen den idazle bihurtu da paleontologo hau.

Goulden ustez eboluzioaren norantza ez dago determinaturik eta bere ibilbidea ez da batere lineala. Zergatik Kanbriarreko animali diseinu batzuek bakarrik iraun dute gaur arte? Galdera horri erantzuteko paleontologiaren metodoaz eta historiaz azalpen bikaina eskaintzen digu Gouldek, jadanik best sellerra bihurtu den liburu bikain honetan.

**Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

A S T E K O L I B U R U A

EUSKARAZ JOLAS EGITEKO LIBURUA

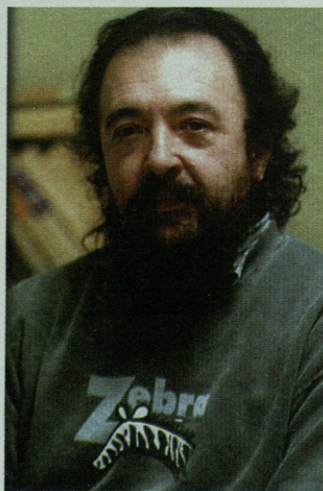
**AXA MIXA
ZILARRA**
J.M. Olaizola
"Txiliku"
ELKARLANEAN
220 orrialde
2.900 pzta./116 lib.

Oso liburu bitxia da J. M. Olaizola "Txiliku"k osatu eta Elena Odriozolak marraztu eta egokitu dutena. Euskaraz jolas egiteko liburua da, eta irakurle orok aurki ditzake bertan jolas horretan murgiltzeko nahi adina igarkizun, ipuin, kanta, hitz-joko, aho-korapilo eta beste hainbat bitxikeria. Berez, haurrei zuzendua dago, baina noski, jolas egin nahi duen haurrak ez baldin badaki oraindik irakurtzen, guraso edo hezitzaileen laguntza beharko du "zeregin" polit horretan abiatzeko, eta horiek guztiak izan dituzte kon-tuan liburua egituratzerakoan. Bukaeran, adibidez, beraientzat

espreski egindako atal bat dago, "Erabilerako oharrak eta aurkideak" izenburua duena, non argi eta garbi adierazten zaien liburua ondo pasatzeko, kantu zaharrak kantatzeko, zozketak egiteko formulak ikasteko, aho-korapiloekin mihia trabatu eta hiztotelka hasteko, ipuin zahar eta berriak irakurtzeko dela, baina izan dezakeela beste balio bat ere, alegia hizkuntzarako tresna bezala erabiltzea. Izan ere, hizkuntza batek baliabide asko ditu (eta baliabide asko behar izaten ditu hiztunak) eta haur-garaian baliabide horiez jabetzea, eta jolasean bada hobe, ikasten ari denaren hizkuntz altxorra aberastea izaten da.

▼ Egileari Galdezka

"Norberak bilatu beharko, jolaserako duen zentzua"

J. M. Olaizola "Txiliku"

■ Nola sortu zen liburu hau egiteko ideia?

Badira urte batzuk, ahozko literaturari leiho bat irekitzeko asmoz, Arrasateko liburutegiko arduradunak zenbait irakasle, ipuin kontalari, guraso eta abar gonbidatu zituen, geroz eta gehiago galtzen ari den tradizioaren altxorra nola zaindu aztertzeko edo. Eta niri egokitu zitzaidan han zegoen gogo hura bidera zezakeen hitzaldia ematea. Liburuaren eskakizuna gero etorri zen.

■ Oso zaila suertatu al zaizu berau egituratzea?

Beno, materiala baneukan, azkenengo hogeitertan beti ibili naiz gauzak jasotzen-eta. Hura guztia nola aurkeztu izan zen arazoa. Badago liburuxka oso berezi bat, italiar batek eta libiar batek egin: italieraz hasten da, baina beste aldean arabieraz dago, liburu simetrikoa dela esango genuke. Nire asmoa, hasieran, horrelako zerbait egitea zen. Julio Cortazar-en "Rayuela"z oroitu nintzen gero, hura ere oso interaktiboa delako: hemendik hara joan, han zerbait bururatu, handik itzuli... Horrelako egitura bat eman nahi nion nik "Axa mixa zilarra"ri. Baina zailtasun handiak neuzkan, gai ezberdinak nituelako esku artean... Orduan, Elenarekin hitz egin nuen, ea berak hor zegoen Babel horretan liburua ikusten zuen, liburu batek bere balioa erabilgarritasunean bermatu behar baitu. Eta Elenak oso ondo hartu zuen nik neukan espiritua.

■ Zein izan beharko luke liburu honen zeregina?

Jolasa. Deskubritzen edo bilatzen joateko liburu bat da, eta norberak bilatu beharko dio jolaserako duen zentzua.

■ Zer esan nahi du "Axa mixa zilarra" horrek?

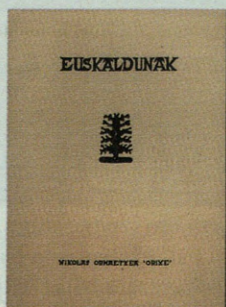
Berez formula ezagun bat da, haurren artean zenbatzeko edo. Baina horren esanahia ere bilatu egin behar da, ezkutuan baitago.

L I B U R U A K

EUSKALDUNAK

Nikolas Ormaetxea
"Orixe"

KOLDO MITXELENA
44 orrialde
500 pezeta
20 libera

EUSKALDUNON IRAGAN MITIKOAZ DIHARDUEN POEMA

Orain dela berrogeita hamar urte kaleratu zen lehen aldiz Nikolas Ormaetxea "Orixe" ospetsuaren "Euskaldunak" poema plazaratu du berriro ere Gipuzkoako Foru Aldundiak, Koldo Mitxelena Kulturuneko liburu bilduman. Bide batez, "III. Gaztaiñaro" gehitu dio ere, euskaraz zein gazteleraz, Antonio Maria Labaienek Cervantesen hizkuntzara egindako itzulpena eskainiz. "Orixe"k "Euskaldunak" poema idatzi bazuen, Gipuzkoako Foru Aldundiaren enkarguz egin zuen, euskaldunei buruz idaztea eskatu ziotelako. Poema mar-dula, zaila eta arrotza da, gaur egungo euskaldun batek nekez uler dezakeena, Foru Aldundiko aditu baten ustez. Alabaina, garrantzi itzela du euskal literaturaren barnean, oso poema bakuna delako, esan nahi da, ez dagoela euskal literaturan beste poemarik antzeko ezaugarriak dituenik.

**PEÑA Y OTROS
RELATOS
EXTRAÑOS**

Antonio Arrarás

Arratibel

TXERTOIA

189 orrialde
1.900 pezeta
76 libera

GURE INGURUAN DAGOKEEN ESPANTU MIRAGARRIA

Erakarri ohi gaituzten mendi eta hiri maite horiek gorde ditzaketen sekretu harrigarrien berri ematen digu Antonio Arrarás Arratibelek "Peña y otros relatos extraños" liburuan. Batzuetan, iraganean gertaturiko pasarte misterio-tsuren bat oinarritzat hartuz, besteetan, gaur egungo egoera arruntenetatik abiatuta, Euskal Herriko mendi, baso eta hirietan, Donostia kasu, edonori suerta dakizkigukeen istorio izugarriak kontatzen ditu idazle donostiarrak bere lanean. Lekurik baketsuenean izan dezake batek ezustea. Parajerik atseginenean amil daiteke hondamendian. Mendi tontor maitatuenean ezkuta dai-teke herio. Hori dirudi idazlearen irakaspenna, sinestu ala ez, norberaren esku gelditzen bada ere. Dena den, garbi dagoena zera da: inork ezingo duela axo-lagabe ibilaldira bat egin, istorio hauek irakurri eta gero.

ADISKIDEAK NAHI ZITUEN ARTZAIN BAKARTIA

Bazen behin bere txakurrarekin eta ardiekin bakarrik bizitzen ohituta zego-en artzain txiki bat. Halako batean, ordea, ezagun berri bat egiteko aukera egokitu zitzaion, eta hark alde egin zuenean, bakardadeaz jabeturik sentitu zen gure artzaintxoak, oi ene! Geroztik, oso tristeak iruditzen zitzaizkion mendi ton-torreko txabolan bakar-bakarrik pasa behar izaten zituen neguko gau luze eta ilunak, lagunartea eskatzen baitzion barruak. Gauzak horrela, ilargi beteko gau argi batean erreka ibai bilakatzen zen tokira abiatu zen, lamia baten bila, haretzekin ezkontzeko asmotan. Eragozpen ugari izango zituen horretarako, baina... Eta lagun berriak egin ahal izateko bizi behar izan zituen abenturak kontatzen ditu Antton Kazabonek, Gero argitaletxearen eskutik kaleratu berri duen 8-10 urtetik gorako haurrentzat aproposa den ipuin honetan.

LANBRO

Antton Kazabon

GERO

61 orrialde
1.100 pezeta
44 libera

PROFESIONALITASUNA

**Zure begiak
esku
onetan.**

Profesionalik
onenean eta
teknologiarik
berrienek
bakarrik ziurtatuko
dizute ondo
egindako lana.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1.a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

2001 EGUTEGIA

Batzuen artean

ARGIA

367 orrialde

850 pezeta

34 libera

2001. URTEA EGUNEZ EGUN, JAKINGAI UGARIREKIN

Urteko zein hilabete eta egunetan bizi garen jakitea oso komenigarria izaten da, jakina. Mende berri bati hasiera eman behar diogun honetan, zer esanik ez. Baina lasai egon gintezke kontu horri dagokionean behintzat, ARGIAren egutegia eskuratzearekin nahikoa izango baitugu 2001. urteko hil eta egunak begi-bistan eduki ahal izateko beti. Eta hori gutxi balitz, historia, osasuna, umorea, literaturako pasarteak, zientzia, errezetak eta beste hamaika jakingai irakurtzeko aukera ere izango dugu, gainera. Potoloegia iruditzen zaizuela horrelako egutegi bat, egunero eta bazter guztietara aldean eramateko? Ez larritu, horretan ere pentsatu baitu ARGIAk, eta etxean edo bulegoko mahaiaren gainean eduki dezakegun egutegi mardulaz bestalde, patrikan erosotasun osoz gordetzeko aproposa den egutegi txikia eskaintzen digu baita ere.

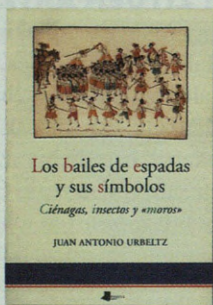
NORBERA IZATEKO ATZEAN UTZI BEHARREKOAK

Ixiar Rozas lasartearraren lehen nobela da "Edo zu edo ni", askatasun pertsonala berreskuratu ahal izateko emakume heldu batek atzean utzi behar dituen guztiaz diharduen eleberria. Hirurogei urte inguru ditu protagonistak. Horietatik hogeita hamar daramatza ezkonduarik gizon berarekin, noizbait elkarrengana izan zuten maite-gar hura nahikoa itzalirik, bere seme-alabei gertatzen zaien guztiaren berri izanez eta trukean ezer gutxi jasoz. Ohikeriak agintzen du bere bizitzan, zaletasun propioak zein bizitzeko irrikak bazterrean utzi behar izan baititu, besteen zorionerako edo. Baina halako batean emakume honek berealdiko astindua emango dio bizitza kamuts horri, bere buruaren aldeko erabakia hartuz. Eta senarrak "Edo zu edo ni" hautu gogorra azaltzen dionean, "aukeran, ni" askatzaileaz erantzun ahal izango dio.

INAUTERIA, IZURRITEAK UXATZEKO ERRITOAK

Juan Antonio Urbeltzek, Pamiela argitaletxearen eskutik, plazaratu duen saiakera sakon honen izenburu zehatza hauxe da: "Los bailes de espadas y sus símbolos. Ciénagas, insectos y 'moros'". Bertan defendatzen den tesiaren arabera, inauteriak, aratusteak, San Joan suak eta beste, gure arbasoek izurriteak eta gaixotasunak uxatzeko asmoz egiten zituzten erritoak baino ez dira. Eta hain zuzen ere, intsektuei, eta hauek ekar zitzaizketen izurrite eta gaitzei, aurre egin ahal izateko, ezpatadantzaz, "calusari" erromatarrez, banpiroz, sorginez eta abarrez mozorrotzen ziren, intsektuen metafora legez. Horrela esanda, Juan Antonio Urbeltzen ondorioa hutsaltzat jo daitekeen arren, liburuak dauzkan seirehun orrialde baino gehiagotan azaltzen dituen arrazoibideak ez dira txantxetan har daitezkeenak, ezta gutxiagorik ere.

LOS BAILES DE ESPADA Y SUS SIMBOLOS

Juan Antonio

Urbeltz

PAMIELA

615 orrialde

5.000 pezeta

200 libera

DISKOA

MUGURUZA KOMANDANTEAK BEREEI EGINIKO OMENA

Hamar kantaz osaturik dago Fermin Muguruzak bere izen propioz sinatzen duen bigarren lan hau, "FM99.00 Dub Manifest", bere azken biran lagun izan zituenei egin berri dien omena. Badator ekaitza, itsas-sumendia. Pentsamendu disidente, memoria bakarraren aurka. Muguruza komandantea, "DJ Laia", Fermin "Aizkora". Baina ez dago bakarrik, Zebda, Wagner, Muñeko,

Eneko Bap, Anari, Selektah Kolektiboa, Nacho Murgui, Shantal Arroyo "Overbass", Jexux Artze eta Pello de la Cruz berarekin baitaude. Eta bakoitzak berea eginez eskaini ahal digute "Ekhi eder", "Bere-bar", "Itaka berriro", "Gizon armatuak", "Big Beñat", "Mendebaldarketa", "Diru espainol zikina", "Radical chic" eta "Irudikeriak", gorago aipaturiko "Dub Manifest"-ez gainera.

FM 99.00 DUB MANIFEST

Fermin Muguruza

ESAN OZENKI

10 kanta

2.100 pezeta

84 libera

ARGIAren Harpidedunentzat Zozketa Berezia

Durangoko Liburu eta Disko Azokan
2 pertsonentzako 6 asteburu
zozkatuko ditugu

Nekazalturismoko baserri-etxe
batean naturarekin egonaldi
lasaia izateko aukera paregabea
Argia eta Nekazalturismoaren eskutik

BIZKAIA

Urdaibai
Lea-Artibai
Enkarterriak
Uribe-Kosta
Durangaldea
Arratia-Nerbioi

GIPUZKOA

Deba
Goierni
Donostialdea
Urola-Kosta
Tolosaldea
Bidassoa Behea

ARABA

Gorbeialdea
Arabako Errioxa
Arabako Lautada
Mendebaleko Haranak
Arabako Mendialdea
Iparraldeko Haranak / Aramaio

Nekazalturismo Bulegoa
Kursaal etxea
Zurriola 1, 5. lokala
20002 Donostia

Tel.: 902 13 00 31

Faxa: 943 32 67 00

Posta Elektronikoa: agroturismo@nekatur.net
<http://www.nekatur.net>

Zozketan parte hartzeko ondorengo datuak bete eta postaz bidaltzea besterik ez duzu:

Harpide-zenbakia: Izen-abizenak: Herria: Posta-Kodea:
Helbidea:
Tel.: Data:

Sinadura:

ZAMUDIO, azaroak 17
Kontzertua
Lagatu euskara elkarteak antolatutik, Anje Duhalde kantaria izango da kontzertuan ostiralean.
Zamudioko Torrea
20:00

EIBAR, azaroak 16
Literatura saioa
Edorta Jimenez idazle ezagunak "Itas literatura" izango du mintzagai.
Portalea kultur etxea
19:00

ERRETERIA, azaroak 17
Aniztasunaren Jaialdia
Txalapartariak, dantzariak, bertsolariak, antzerki emanaldia eta Palestina, Aljeria, Sahara, Galizia eta beste hainbat herrialdeetako poeta eta musikariak izango dira Errenterian.
Errenteria Hiria Kulturunea
21:30

ANGELU, azaroak 19
Tango ikastaroa

Artistik Danse taldearen eskutik tango argentinarra ikasteko aukera izango dute gura dutenek.
Artistik Danseren egoitza

MIARRITZE, abenduaren 17a arte
Pintura erakusketa
Mikel Dalbert margolari euskaldunak 70. hamarkadaz geroztik eginiko lanak biltzen dituen erakusketa dago ikusgai.
Sainte Eugénie eliza
15:00etatik 19:00etara

Obdiat Ramon Urangar

ARRIGORRIAGA, azaroaren 29a arte
Bosteko 2000
Vicente Larrea eta Jose Zugasti eskultoreek eta Marta Cardenas, Gabriel Ramos Uranga eta Jose Luis Zumeta pintoreek euren lanak paratu dituzte Arrigorriagan.
Udal Erakusketa Aretoa
18:00etatik 21:00etara

ZANGOZA, abenduaren 15a arte
Argazki lehiaketa
Argazki lehiaketan parte hartu nahi duenak abenduaren 15a arte du denbora. Gaia honako hau da: "Zangozako leihoak" Lanak kultur etxean aurkeztu.

URRETXU-ZUMARRAGA, azaroak 20-24
Mendi Astea
Ostadar taldeak antolatuta, mendia eta abentura oinarri duten bost diapositiba emanaldi eskainiko dira Zumarragako Zelai Aristiko areto nagusian eta Urretxuko kultur etxean.
Emanaldi guztiak 20:00etan izango dira.

BARANAIN, azaroaren 24a arte
Erakusketa
Jaime Martin del Barriek munda osoko 30 mila ardo, likore eta cava botilerako etiketak bildu ditu erakusketa batean.
Kultur etxea

GASTEIZ, azaroak 16
Irudipuinak
Martin marrazkilariak eta Ixabel Agirresarobek "Irudipuinak" izenburupean marrazki kontatuak eta kontu marraztuak eskainiko dituzte.
Landatxo Gizarte Etxea
20:00

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

*gizarte-ekintza
obra social*

Portugalgo baso batek behin su hartu eta zuhaitz gehienak goitik behera erre ziren, mimosak ezik. Landare hauek espeziearen jarraipena bermatu ahal izan zuten.

ETOR HADI GIZARTERA

Honez gero txoratuta nagoela konturatu eta pertsonak garen animalioi landare tratua ematearen nire behin betiko lizentziatz jabetuko zinetenez, aparte antzera diabilenari agintzeko koadrilan erabiltzen dugun esaldia dakarkit izenburura, ume-tan bertsolari izan nahi zuen lagun batek bidali didan gizakion bizimodu xelebrea, eboluzio biologikoa eta eboluzio kulturaren arteko desorekan oinarritzen duen tesia ardatz duen liburu bat baitut gaur aitzaki.

Gizakiarena edo *Homo sapiens* espeziearena ez bezala komunitateen iraupena kulturari, talde eta sektatari elkartzen gaituen horren babesean alegia, oinarritzen omen dugu azkarrok. Beste espezieetatik

ere honek bereizten omen gaitu, beren iraupen estrategian gurearen urratsei begira, zain baleude bezala...

Kultur komunitateetan elkartzea gara-tua dute, aspaldi, landareek. Portugalgoxan suak pasatako baso batean ikusitakoa adibide. Pinu, lizar, haritz eta abarren artean bere kulturako toki eguterenak okupatuz mimosa multzo handiz osatutako basoa zen erretakoa. Zuhaitz gehienak goitik behera erreak ziren eta beltza zen nagusi; mimosa komunitateetan ezik. Hauetan bueltako aleak erreta ziren baina erdialdekoak berde-berde. Espeziearen jarraipena bermatuko zuten batzuk salbatzeko, beste batzuk erre ziren. Jokabide honengatik emango zitzaion, bai, *Acacia delabata*-ri izen ezin humanoagoa, mimosa ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Laneko eta errepideetako istripu kopuruek larritzen gaituzte, baina etxe giroko eta aisialdiko istripu kopuruak handiagoak dira. Hauetaz ordea, ez gara hainbeste arduratzen.

ETA AISIALDIKO ISTRIPUAK ZER?

Aisia bitartean gertatutako istripuak eta etxeko istripuak dira bosgarren heriotza arrazoia Espainian. Kasu horiek medio 2.072 bizitza galdu ziren 1999. urtean. Gainera, kasuen %47an ondorio fisikoak uzten dituzte (840.000 pertsona izan ziren sekuelekin geratu zirenak, 1.830.000 kaltetuetatik); horietatik %5,3 (alegia, 97.000 pertsona) ospitalean egon beharrean dira, bi astez batez beste. Ondorio fisikoak jasan dituztenen artean, %22ak lanegunen bat edo beste galdu du eta ikasleen artean, %30ak eskola egunen bat galdu du.

Istripu horiek lanekoak eta trafikokoak baino usuagoak dira. Orduoro,

lanean 209 eta errepideetan 214 istripu izaten dira. Etxe giroko eta denbora libreko istripuak 288 izaten dira eta

eragiten dituzten kalteak (heriotzak barne) tragikoak diren arren, ez dute halako ezinegonik sortzen. Kaltetuen erdiaren ustez, istripuok zori (txararren) kontua dira eta gainera, horietatik %7 besterik ez da ohiturak aldatzeaz arduratzen, istripu horiek errepika ez daitezen.

Eta azkeneko urteetako joera eta zifrei begiratzen badiugu, badugu zerekin kezkatzeko motiborik. Heriotza-kopuruak 1.200etik 2.000ra egin du salto eta ospitalizazio-denboraldia ere igo egin da (12tik 14 egunera). Horrexegatik "fatalismoa" eta "zorte txarra" esapideak baztertu eta prebentzioari eta segurtasunari ekin behar genieke ●

◆ JABIER AGIRRE

Azaroaren 6tik aurrera ETB-2n albistegi lokal berria dugu ikusgai. "Euskadi Directo" du izena eta egunero 13:20etan Euskal Autonomia Erkidegoko herrien informazioa zabalduko du. EAEk, Nafarroak eta Ipar Euskal Herriak albistegi bana izango dute.

ALBISTEGI LOKALAK ABIAN ETB-N

Susana Erroz kazetariak aurkeztu duen programa berri honek informazioa eta entretenimendua nahastuko ditu, eta Euskal Telebistaren hurbileko albistegien eskaintza osatzen du.

Albistegiak Euskal Autonomia Erkidegoan gertatzen den azken orduko edozein berri eskainiko du, Nafarroarako deskonexioan "Navarra Directo"k ala Ipar Euskal Herriarentzat ETB-1n "Iparraldearen Orena"k egiten duten bezalaxe. Honela, euskal kate publikoak albistegi lokalen sarea osatutzat jo du.

Programaren helburua hau da, hurbileneko informazioa eskaintzea, hiritarrei gehien interesatzen zaiena egunero era atsegin eta ezberdinean plazaratzea, bestelako albistegien konbentzionaltasunean erori gabe. Iñaki Redin programaren zuzendariaren esanetan: "Euskadi Directo albistegiaren eta magazinaren arteko sinbiosia da. Infor-

mazio hutsa magazinaren freskotasunaz nahasten saiatuko gara, ikusleari era natural eta hurbilean zerbitzatutako

utiz. Helburua zera da, ezinbestez politikan zerikusia duten arazoan berri ematerakoan berauek giza ikuspuntutik tratatzea, beti ere arazoak hiritarren duen eragina jorratuz eta bere giza alde-rik nabarmenena bilatuz.

Ondorioz, planteatuko diren gaien artean ekologia, artea, hirigintza, bitxikeriak, kultura, zerbitzu publikoak, hiritarren kexuak... izango ditugu eta horretarako garrantzi handia izango dute kalean jasotako iritziek. Programa honen beste helburuetako bat albistegi arruntetan sartzerik ez duten baina zer kontatua duten pertsonen aukera ematea da. Horretarako, teknikari eta erredaktoreen taldea hiru herrialdeetako hiri eta herrietan zehar jendearen eta gaien atzetik ibiliko da. Talde hau, estilo fresko, pertsonal eta hurbilarekin, Susana Errozek koordinatuko du

■ Euskadi Directo albistegi berriaren arduraduna Susana Erroz kazetaria da.

albistegia eskainiz".

Saio berria gizarte informazioan oinarrituko da, politika gaiak alde batera

platotik. Kazetari hau "Navarra al Rojo Vivo" Nafarroako jaiei buruzko saioaren aurkezle gisa egin zen ezaguna EITBn ●

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ HITZETIK HORTZERA BERRIZ ERE ANTENAN

Bertsolaritzari buruzko saioa itzuli-ko da ETB-1era, igandero Gaur Egun-aren ostean eta zenbait berrikuntzekin. Dekoratu aldatzeaz gain, Josu Goikoetxea eta Arantza Hirigoi- enen saioak kantuak ere eskainiko ditu eta ikusleei gaiak jartzeko parada emango die. Azken finean programa fresko, umoretsu eta hurbila izatea nahi dute ●

■ ENPERADORE BERRIAREN HAUTESKUNDEAK EDONON

Azkenean EEBBetan saltsa handia izan da, baina saltsarik gabe ere gure inguruko telebistentzat berdin zateke- en. Agindutako lana ondo bete dute: Washington-go Gortearaino hurbildu eta amerikar inperioaren nagusitasuna era- kutsi. Globalizatuak baino, berriz ere kolonizatuak garenaren beste adibide bat, oraingoan arma pantaila delarik ●

■ ETB-REN AZKEN UNITATE MUGIKORRA PLAZARA

380 milioi pezeta, (15,2 milioi libe- ra) 14 metro luze, 3 metro zabal eta 4 metro altueran, 20 tonako pisua, 12 kamerek eta 30 langilek aldi berean lan egiteko gaitasuna... ETBren (eta merka- tuko) unitate mugikorrik modernoena- ren zenbakiak dira. Erabat digitala, azkeneko teknologia du eta hainbat ikuskizunetan erabiliko dute ●

Radio Euskadik "Bilin Bolon" izeneko lehiaketa jarri du martxan. Protagonistak hainbat ikastetxetako 3.000tik gora gaztetxo eta beraiek egindako programak izango dira.

IRRATI GAZTEAREN KONKISTARA

Lauro Ikastolako gaztetxoak izan ziren lehenak azaroaren 11n, baina hauen atzetik Euskal Autonomia Erkidegoko 100 bat ikastetxetako 3.000tik gora ikaslek eskatu du ekimen honetan parte hartzea.

Eskola-lehiaketa hau gazteak irratiara hurbildu asmoz antolatu da; hezkuntza eta irrati batekin nahi dira. "7 Calle del Trinkete" programak duen gazte saioan eskainiko da lehiaketa.

Ekimen hau EITBk gaztetxoak erakartzeko eman dituen urratsetako azkena da, Betizu eta Betimu telebista programen ostean. Andoni Ortuzar EITBko zuzendaria azaldu duen bezala, "gazteak gure etorkizuneko ikus-entzulegoa direlako, eta, beraz, gerorako inbertsioa".

Lehen edizio honetan 100 ikastetxetako 3.000 inguru gazte hartuko du parte, batez ere DBHko lehen ziklokoak (12-14 urte bitartekoak). Euskaraz zein gaztelaraz burutuko dituzte programak eta hauetako onenak larunbat eta igande eguerdietan

ALBERTO ELOSEGI

■ Haurrek beren saioak egiteko aukera izango dute.

antennaratuko dira Galder Perez eta Ane Zabalak zuzendutako gazte saioan.

Partehartzaileek lehenbizi ikastetxetara egin beharko dute lan, gero Radio Euskadi ezagutzeko aukera izango dute, eta azkenik "Berbalapiko" izeneko irra-

ti iratxoak, larunbat eta igandetan 12:00etatik 14:00etara, gaztetxoengan onenak aurkeztuko ditu. Ondoren, hainbat sari banatuko duen (gazte eta eskolarentzat) lehiaketa handi bat izango da ●

Aurpegia

MONIKA DEL VALLE

Jose Antonio Uriarte "Itxaso"
Gernikako Onda Vasca irrati-
ko zuzendari eta esatari

"Saioa kendu nahi eta ezin ibili gara, jendeak ez digulako uzten"

Telefonoz ederto igartzen zaio hitz egiteko arazo handirik ez duela eta berak ere mikrofono aurrean jartzea bizioa dela aitortzen du. "Urte larregi" (49) dituen gernikar honi ez zaio "txispa"rik falta, eta horixe bera erakusten du asteburuerorako (15:00ak eta 16:00ak bitartean) "Viva Mexico!" rantxera eta agurren saioan: "15 urte daramatzagu saioarekin eta jendea ez da inolaz ere asper-

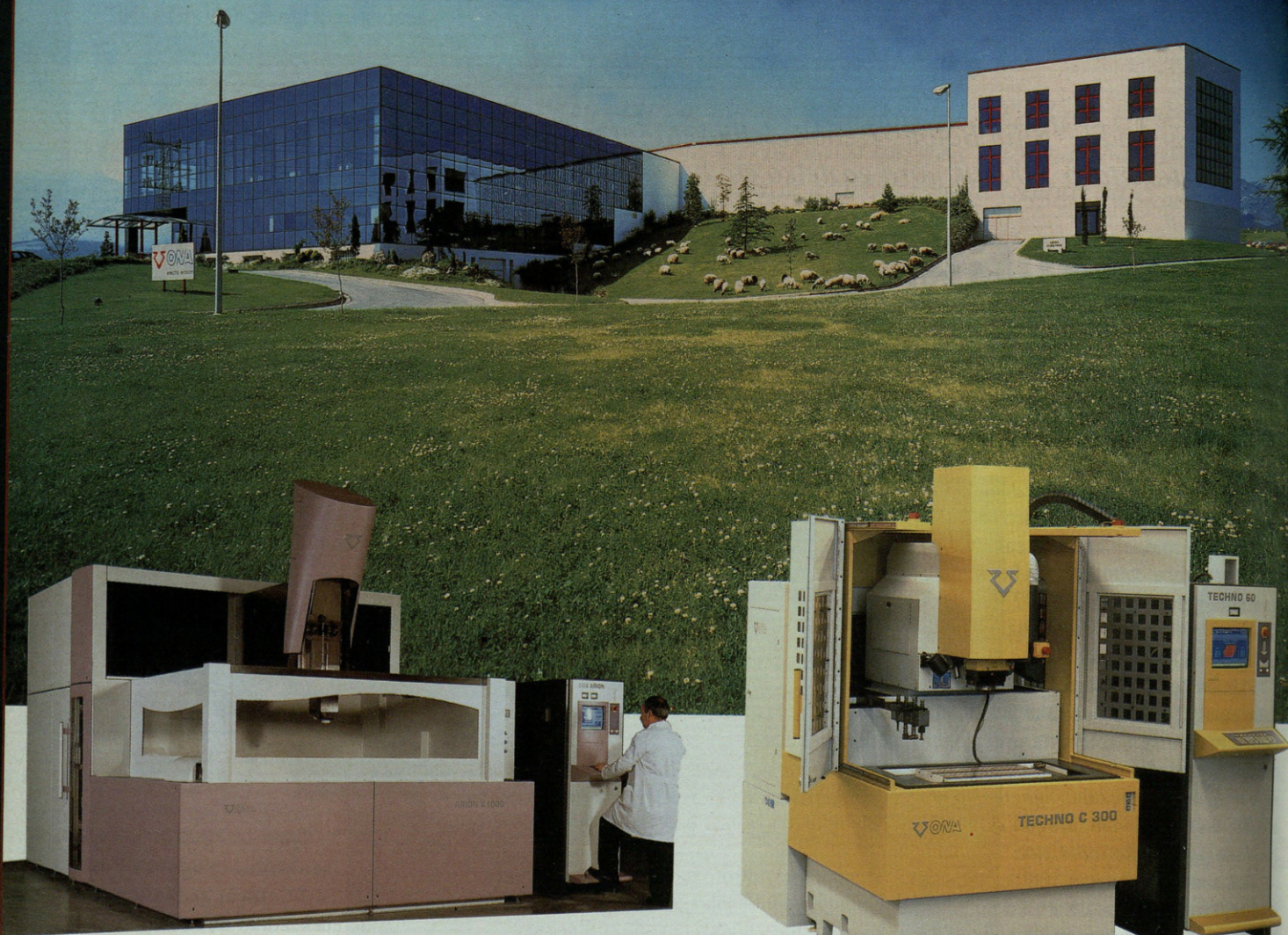
tzen, alderantziz, gero eta arrakastatsuagoa da".

Entzuleekin duen harreman beroagatik izango da: "Behin Berangoko entzule batek deitu eta txarto entzuten zuela esatean nik 'berango' zegoela eta 'gorango' saiatzeko esan nion; beste batzuetan penintsulako izenak euskaldunek sortuak direlako txantxak egiten ditugu, Andaluzia 'Landa Luzia' tik datorrela eta abar" ●

Bagak

■ IRRATI.COM: SAREKO EUSKAL IRRATI BERRIA

Helburua: euskal kultura digitalizatzea eta kultura digitala euskalduntzea. Ondorioa: Irratia.com jaio da. Azaroaren 1ean hasi ziren emititzen Internet bidez eta emailazko pozik utzi dituzte: 300 entzule, 1.000 web orrialde ikuskatuak eta chat-a erabili duten 20 pertsona. Izan ere, entzuleek chat-aren bidez (IRC-Hispanoko #irratia kanalean) denbora errealean esatariekin solasean aritzeko aukera dute. Emisorak hainbat kanal du entzuteko, hala nola, musika 24 ordutan (sei kanal), zuzeneko irratsaioak (kanal nagusia), chat-a (IRC programarekin) eta grabatutako saioak ●

Aberastasuna sortzen sustraietatik

Natura eta teknologia elkar bizi diran gunea.
Gure produkzioaren ehuneko 70tik gorakoa esportatuz eta
elkarlanezko teknologia proiektu europearren aurrean
izanik, Euskal Herriko izena mugaz bestalde daramagu,
hirurogeitaka herrialdetan zabalduz.

Central / Norte

Eguzkitza, 1
Apdo 64
48200 DURANGO
BIZKAIA (SPAIN)
Tél.: 94 620 08 00
Fax: 94 681 85 48
www.ona-electroerosion.com

Cataluña

C/Mare de Déu de la Salut, 41
08024 BARCELONA
Tél.: 93 285 00 22
Fax: 93 210 29 00

Levante

P.I.L'Horteta II
C/ Massamagrell n° 70
46138 RAFELBUÑOL (Valencia)
Tél.: 96 141 30 16
Fax: 96 141 40 24

Centro

Ctra. Andalucía Km. 9
Edificio Todoparking, Ofc. 16
28021 MADRID
Tél.: 91 798 61 34
91 795 35 11
Fax: 91 798 46 93

Atzerriko bulegoak: *Italia, Frantzia, Estatu Batuak, Portugal*

Durungaldea. 60 km • 2-4 egun Anbotoko Damaren lurretan (II)

Mitoetatik heresietara

Ibilbidearen bigarren zatian Bizkaiko ekialdeko herririk garrantzitsuenean barneratuko gara, Durangon. Atzean utziko dugu Mari eta bere kobazuloa, baina hemen ere ezin "sinesmenak" albo batera utzi, batez ere erlijio-gatazken eraginez Kurutziaga bezalako monumentu ikusgarriak topatzen baditugu. Honez gain, Garaiko erdigune atseginean ere murgilduko gara, hau da, Bizkaia barreneko herririk politenetakoan.

■ Atxarteko hormak eskalatzailleen paradisu bihurtu dira.

■ Durangoko Kurutziaga ingurua.

Euskadi

PAIS VASCO

Atsegin handiz

DURANGO
MERINALDEAREN
AMANKOMUNAZGOA

Zabor bilketa zerbitzua	94 681 81 16
Gizarte Ongizatea	94 620 04 92
Lanbide ikastetxea	94 682 02 09
Kirol Guneak	94 681 81 16

URKIOLATIK etorri, 9. kilometroan dagoe-neko Durangon sartuko gara, kilometro bat geroago eskuinera erdigunean barneratuko garelarik. Izena ematen dion eskualdeko hiriburu, bere antzinako harresien arteko alde zaharrean historia luzea eta monumentu interesgarri franko gordetzen dira: Kuru-tziaga gurutzea, udaletxea, Santa Ana arkua, Andra Mari eliza eta abar luzea.

Herrigunea zeharkatu ostean, N-634 errepidera iri-

tsiko gara, eta bertan Donostiarako bidea hartuko dugu (eskuine-ra). Hala ere, 300 metrotara ezkerrera joko dugu, lurretako-Goiuria bidea hartzeko eta beste 100 metro ingurura berriz ere ezkerre-ra, oraingoan lurretako elizaldean sartzeko.

Berriz ere Goiurirako bidean, tarteka jada Durango eta bere atzeko mendien ikuspegi politak behatzeko moduan izango gara (14 km. inguru). 14,5. kilometroan Goiuria harrapatuko dugu, alde batean eliza eta bestean begiratoki ederra ditugula. Berau zeharkatzu, Garairantz zuzenduko gara.

Tartean, bi kilometrotara, beste behatoki bat pasatuko dugu, eta beste kilometro eta erdira ezkerrera, Oiz mendiraino igotzen den errepidea (ez dizuegu hartzea gomendatzen, errepide zati batzuk egoera kaskarrean daude-eta). 20. kilometroan eskuinera. Une batez desbideratu egingo gara, 300 metro aurrerago XII. mendeko San Juan Momotio ermita-behatoki lasai eta atsegina atsedean hartzeko leku aproposa baita.

Errepidera itzuli ostean, beste kilometro batera azkenik, Bizkaiko herri txikienetakora, Garaira iritsiko gara. Etxe ederrak dira herrian, eta Garai Durangaldearen zati handia menperatzen duen begiratoki aparta da. Lasai asko behatzea merezi duten etxe ederren artean Garatikoa jauregia edo jauregi itxurako baserria nabarmen ditzakegu. Bere aurrealdean, leihate bikoitzaren gainean, inskripzio luzea irakur daiteke, besteak beste 1574an eraikia izan zela esaten diguna. Honez gain, San Migel Arkaingerua (XVI. mendea) eta San Joan Ebanjelizatzailea (1550) elizak ere aipa ditzakegu.

Herritxoa zeharkatu ostean Abadiñoako Gerediaga nekazari auzunean sartuko gara, kilometro eta erdi geroago errepide nagusiago batekin bat egiteko. Puntu horretan eskumara joko dugu, Durangorantz, eta 500 metrotara berriz ere eskumara. N-634 errepidera itzuli gara. Dena den, errepide honetan ere tarte laburra egingo dugu, 300 metrotara, San Blas hotelaren aurrean, oraingoan ezkerre desbideratu behar dugulako, Matiena auzoa zuzen zeharkatzu.

Hainbeste desbideraketen ostean, Anboto pixkanaka-pixkanaka hurbiltzen ikusiko dugu, 27. kilometroan Abadiñoako erdigunean ezkerre sartu baino lehen. Hainbat auzotan barreiatutako udalerri honetan eraikin interesgarriak ugari dira. Garrantzitsuenetakoa Muntzaratz dorretxe gotikoa da, izen bereko auzoan, armari eta arkupe doriarra erakusten dituen, besteak beste. Astia baduzu ez ahaztu eraikin hauek ere bisitatzea: Azpazar edo Aixezko errota-dorrea (Larringan auzoan), Abadiño dorretxea (Zelaieta auzoan), Traña, Uribarrena zein Zeletabe jauregiak, eta hainbat armadun baserri.

Erdigunea zeharkatu ostean, berriz ere errepidearekin bat egingo dugu. Momentuz berau hartuko dugu ezkerre, baina 300 metro inguru egin ostean, eskumara joko dugu, Mendiola jartzen duen seinaleari jarraikiz. Bide berri honek Atxarteko harrobieta-raino hurbilduko gaitu.

Laster Mendiola auzoa hasten dela ikusiko dugu, eta zuzen zeharkatuko dugu, lau kilometro geroago Atxarteko horma bel-

■ Garain honelako baserri zahar eta ederrak ditugu.

carrocerías **NORTE**

Mota guztietako Automobilien txapa eta pintura konponketa

Elorrikazar, 8 MATIENA AUZOA
48220 ABADIÑO

☎ 946811962

ANBOTO S.L.

Automatismoa - Bobinaketak - Instalazio Elektrikoak
eta Kableaketa Automozio bidez

Trapañadura Industrialdea - C Pab., 5. lokala
Tel.: 94 681 24 33 - Faxe: 94 620 22 46

MATIENA
48220 ABADIÑO

■ Atxarteko ingurua oraintsu arte ez da salbu geratu.

durgarren azpira iristen garen arte. Eskaladarako oso egokiak diren pareta izugarri hauek, oraintsu arte harrobien presiopean bizi izan dira, ekologista eta mendizaleen borroka gai bihurtuz.

DURANGO

Herrialdea: Bizkaia
Bilbora: 30 km.
Altitudea: 119 m.
Biztanleak: 24.337
Euskaldunak: %44
Azalera: 10 km²

Dentsitatea: 2.433 bizt./km²
Jaiak:
San Fausto (urriak 13)
Euskal Liburu eta Disko Azoka
(aurten abenduaren Setik-10era)

Durangaldeko gailurreria ikusgarria atzean duela eta Ibaizabalgo bailaran kokaturik, Durango ondare historiko-artistiko aberatseko herria da. Merkataritzak hirian izan zuen eraginak badu zerikusirik ondare horretan.

HISTORIAN ATZERA

Hiria XII. mendean sortu zela uste da, Tavira izenarekin (Durango merinaldea osoarena izango zen). Nafarroako Erreinuekoa lehenbizi, 1195ean Gaztelaren eskuetara igaro zen. XV. mendean sendi arteko borroka banderizar eta "Durangoko here-seen" (1442-44) gertaeretan murgilduko da. Azken honen ondorioz, 100dik gora herritar erre zituzten. Kurutziagako gurutzea

gertaera honen purifikazio-monumentu gisa altxatu zen, eta ondorengo mendeetan mugimendu heresiar gehiago sortuko ziren.

XVI-XVII. mendeetan zehar izurriteak, suteak eta gerrarako (Espainia eta Frantziaren artekoak) deialdiak bata bestearen atzetik datoz, giza eta ekonomi kostu handiarekin. XVIII mendean beherakada ekonomikoa eta frantsesen aldetiko zenbait okupazio ezagutzen du, eta XIX. mendean aldiz, Karlistadek eragin nabaria izango dute hiriarren bizimoduan, Carlos errege-gaiak Gortea bertan kokatu baitzuen.

1886an "Fiestas Euskaras" ospatu zen, garrantzi handiko kultur ekintza, eta XX. mendearen hasieran industriaren garapena garrantzitsua izan zen. 1937ko martxoaren 31n munduan izan zen populazio zibilarren gaineko lehen bonbardaketa sistematikoa jasan zuen herriak, 500 hildako baino gehiago izanez. Gero, gosea eta gabezia latzak, 50eko hamarkada arte, beste garapen prozesu bat ezagutzen duen arte.

IKUSTEKOAK

Herriaren erdialdean Ezkurdi Plaza dugu, izen bereko zesta-puntako frontoi ospetsuaren alboan. Plazan bertan urmael eta landaretzaren artean, Mikeldiko Irudiaren kopia aurkituko dugu (originala Bilboko Museo Etnografikoan dago). Harrizko irudiak lau zangodun animalia irudikatzen du; erromatarren aurrekoa, ez du parekorik Euskal Herrian. Taxiak dauden aldetik irten, errepidea zeharkatu eta pixka bat eskuinerago dagoen Andra Mari kale irregularra hartuz (Mañaria ibaiaren gainetik) hiriko Alde Zaharrean sartuko gara. Sartu aurretik, errepidea jarraituz Zabalatarren jauregia ikus dezakegu, Bruno Mauricio Zabala, Montevideoko fundatzailearen jaiotetxea alegia, eta baita Etxezarreta jauregi ederra ere, gaur egun Arte eta Historia Museoa.

Alde Zaharra Andra Maritik sartzean eskuinera ikusiko ditugun lau kale paralelok (Barrenkalea, Artekalea, Goienkalea eta Kalebarria), eta denak gurutzatzen dituen Zeharkaleak osatzen dute. Andra Marin bertan XIV. mendeko Uribarriko Andra Mariaren Eliza dugu, Arandoñoko dorreari atxekia. Bertan estiloak gainjartzen joan dira, eta horrela, erdiko nabea Berpizkundeko zutabeek sabai gotikoa sostengatzen dute. Erretaula nagusia ere Berpizkundekoa da, eta Uribarriko Andra Mariaren irudia gotikoa. Aurrealdeak ortzia irudikatzen du, muturretan eguzkia eta ilargia eta erdia izarrez beterik. Baina agian ikusgarriena, egurrezko arkupe zabala da.

BBK
Bilbao Bizkaia Kutxa

Bizkaia **beti gure bihotzean**

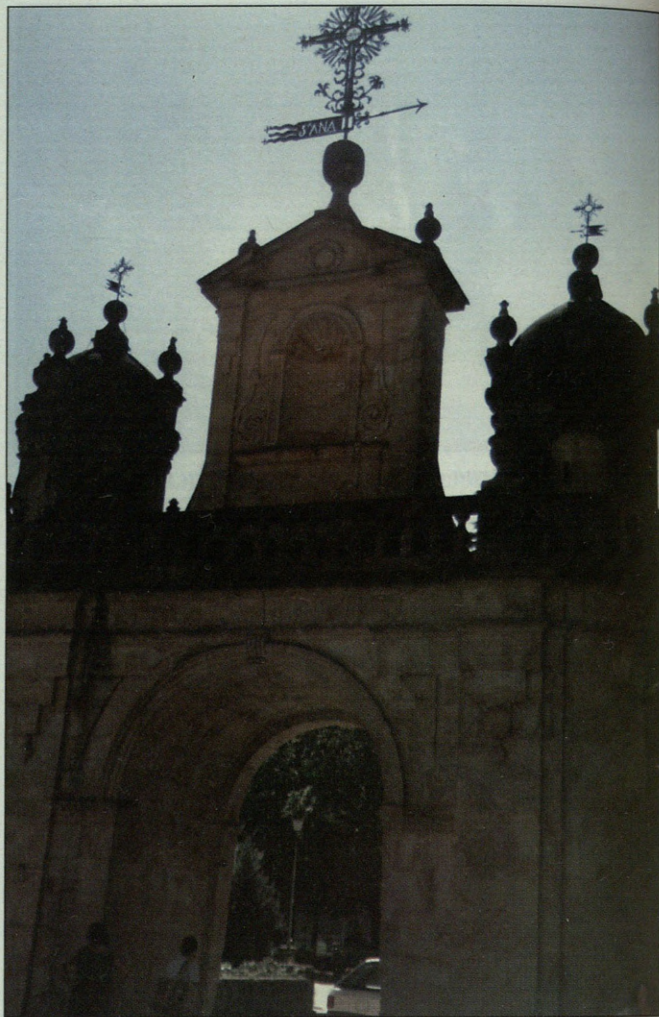
Barrenkalea eskuinera hartuz, azkenaldean Lariz dorrea ageriko zaigu, zenbait irudi bitxirekin, eta ibaia segituz Santa Ana Plazan sartuko gara. Harrizko enparantza eder honetan eskuinera Santa Ana arkua dugu, antzinako harresietatik geratzen den sarrera bakarra, 1556an barroko estiloan eraikia. Parez pare, XV. mendeko (XVIII. mendean berreraikia, arkua bezala) Santa Ana parrokia. Santa Anako honek eta alboan dagoen ibai gaineko Pinondo plazak oso inguru atsegina sortzen dute.

Atekaletik itzuliz, udaletxetik pasako gara. 1570ean egina, estilo klasikoan kutsu napolitarrarekin, aurrealdeko margo polikromatu deigarriak nabaritzen dira.

Andra Marin berriz, eskuinerantz inguratu eta izen bereko kaletik, eliza baten aurrean Kurutziagako gurutzea aurkituko dugu. Barroko-gotiko estiloko monumentuak "Gurutzearen Zuhaitza" irudikatzen du. Horrela, enborrean paradisuko zuhaitza eta jatorrizko bekatuaren protagonistak, kapitolean 12 apostoluak beren ezaugarriekin, eta goialdean Pasioaren sinboloak alde batetik, eta Ama Birjina umearekin bestetik. Azkenik, gurutzea zerutar sinboloen hornitzen da (eguzkia, ilargia...).

■ Udaletxeko aurrealde polikromatua ikusgarria da oso.

■ Santa Ana Arkua, izen bereko eliza eta plazaren ondoan.

Kalea jarraituz Garai jauregia (liburutegia), bere aurrean Kurutze Santu ermita, eta hurrengo bidegurutzean Olalde jauregia ditugu.

Informazio Praktikoa

GOIURIA (IURRETA)

Jatorduan:

Ikuspegi Jatetxea- Goiuria 21.

GARAI

Udaletxea: Plaza. ☎ 94- 620 11 72.

Jatorduan:

Garai Jatetxea- Plaza z/g.

Herriko Taberna Jatetxea- San Migel Plaza z/g.

DURANGO

Turismo Bulegoa: Bruno Mauricio Zabala 2.

☎ 94- 603 00 30.

Udaletxea: ☎ 94- 621 53 70.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 621 53 81.

Ertzaintza: ☎ 94- 444 14 44.

Landakoko Osasun-zentrua: ☎ 94- 681 88 80.

DYA-Anbulantzia: ☎ 94- 620 32 89.

Gurutze Gorria: ☎ 94- 681 09 49.

Botikak:

Balenciaga- Ezkundi Plaza 8. ☎ 94- 681 25 68.

Mujika Bildosola- Andra Mari 9 ☎ 94- 681 08 23.

Kotxe-Tailerrak:

Alluitz Motor- Alluitz z/g. ☎ 94- 620 20 04.

Talleres Arbi- Intxaurren 21. ☎ 94- 681 02 86.

Talleres Mecanicos Intxaurren- Santikurutz 6.

☎ 94- 620 30 93.

Jatorduan:

Juantxu Jatetxea- San Agustinalde 4.

Gaztelu Jatetxea- Herriko Gudariak 1.

Kurutxe Jatetxea- Askatasun Etorb. 19.

Txantoneta Jatetxea- Goeinkalea 3.

Otto Pizzeria- Tromperri 7.

Jan eta lo egiteko:

***Gran Hotel Durango- Gasteiz bidea 2.

☎ 94- 621 75 80. Logela 17.700.

***Hotel Kurutziaga- Kurutziaga 52. ☎ 94- 620

08 64. Logela 9.019-13.875 pza.

Lo egiteko:

**Juego de Bolos Ostata- San Agustinalde 2

☎ 94- 681 10 99. Log. bikoitza 3.800-6.500 pza.

ABADIÑO

Udaletxea: ☎ 94- 681 40 01.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 681 40 01.

Ertzaintza: ☎ 94- 444 14 44.

Jatorduan:

Soloa Jatetxea- Txanporta 1.

Mendiola Jatetxea- Mendiola auzoa 1.

Bizkarra Jatetxea- Urkiola 4.

Ostendi Jatetxea- Zubibitarte 5.

Jan eta lo egiteko:

**Hotel San Blas- Laubideta 11 (Matiena). ☎ 94-

681 42 00. Logela bikoitza 6.300-7.100 pza.

Kike Amonarrizen
Umorea

NAHASMENA

Inauterien inguruan, Tolosako taberna batean elkar ezagutzen ez zuten bi pertsonari entzundako elkarriketa:

- Hori al da "kuxidadea"? Ikusten al duzu mutil hori? Neska ematen du!
- Ez du bada neska emango, nire alaba da eta!
- Barkatu, ez nekien bere ama zinenik.
- Ni ez naiz bere ama, ni bere aita naiz!

ITXURALDAKETA

Juliren urteak dira. Bi ordu daramatzate kafetegiko terrazan eserita eta Martinek ezertara gonbidatzen ez duenez, Julik txanpain kopatxo eskatzea erabaki du. Aspaldi horrelakorik edan gabe, agudo hustu eta bigarren kopa eskatu du. Eta hirugarrenaren azken tanta zurgatu ondoren:

- Martin! Ez dago sinisterik -brup-txanpain kopa batek nola alda zaitza-keen fisikoki.
- Baina Juli, nik ez dut batere txanpainik edan eta.
- Zuk ez, baina nik bai ordea!

Asteko Lokuzioa

MANTXUT?

**2A2PIAK
BATMAN**

MOKOROA BILDU

Mozkortu

Mokoroak lokuzio bezainbeste mokoroa bildu dugu guk!

AGARRARSE UN PEDO MONUMENTAL /
SE MURGER LA GUELE / ON A HUMONGOUS BENDER

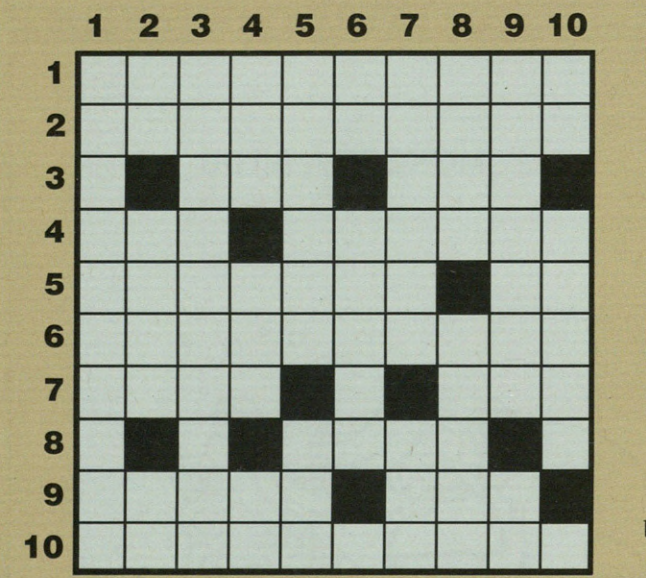
TOLOSAKO TRENA

Geltoki buru hark gorrotatu egiten zituen tolosarrak. Hamaika buruhauste eman zioten bere ikuskatzaile denboran eta zien barkatzen.

Berak, normalean trenen etorrera gutxi gora behera honela iragartzen zuen:

- "Mirandatik etorri eta Irunera doan tren. Irteera hamar t'erdietan". Tolosan gelditzen ziren trenak iragarri behar zituenean ordea, formula hau erabiltzen zuen:
- "Irundik etorri eta Tolosara doan tren. Irteera, ordulariak orratz luzea hamaikan eta txikia seian daukanean.

Gurutzegrama

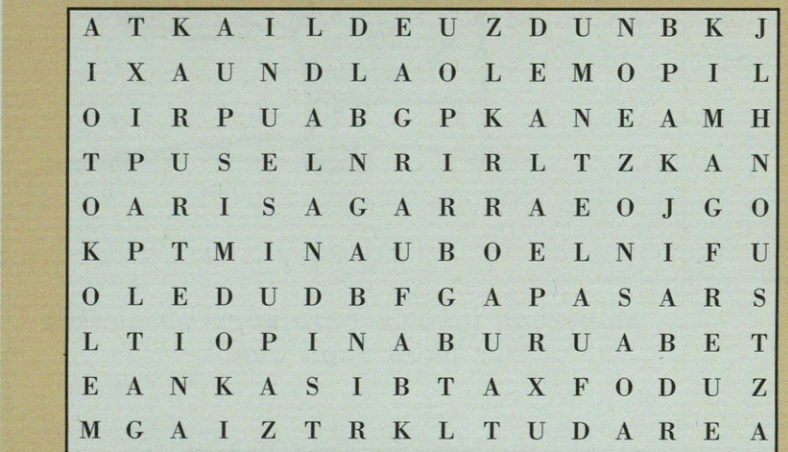
EZKER ESKUIN

- 1.- Federik ez dutenak. 2.- Izugarri. 3.- Tona. Zein.
Jatorri atzizkia. 4.- Hamabi. Nafarroako bailara.
5.- Altzari-mota. Alderantziz, Gironako ibilgailuetan.
6.- Tresna edo altzari handi. 7.- Zah., Irlanda. Bat. Su.
8.- Kontsonantea. Potasioa. Botoa. Bokala. 9.- Nafarroako
basoa. Oinarrizko edaria. 10.- Arraza bereko.

GOITIK BEHERA

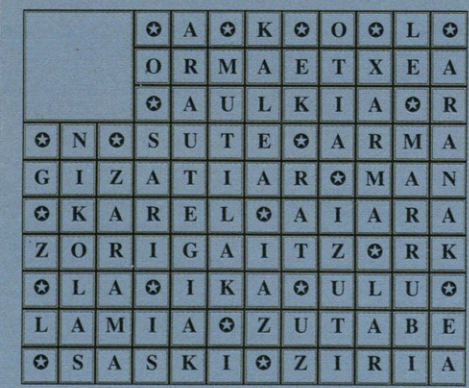
- 1.- Fitxak gordetzeko lekua. 2.- Nork atzizkia. Barre xume. Kontsonante errepikatua. 3.- Danimarkako. 4.- Zoro. Alderantziz, Ezkerreko Mugimendu Abertzalea. Tantalioa. 5.- Altua. Aurizkia. 6.- Zilarra. Gipuzkoako mendia. Bokala. 7.- Bat baino gehiago. Zaren horrek. 8.- Moduak. Asko. 9.- Haran sakona. Aurizki latinoa. 10.- Modu atzizkia. Gizon zahar. Bokala.

Letra Zopa

Aurki itzazu letra zopa honetan
8 frutaren izenak.
Hitzak
ezker-eskuin,
goitik-behera
edo diagonalean azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

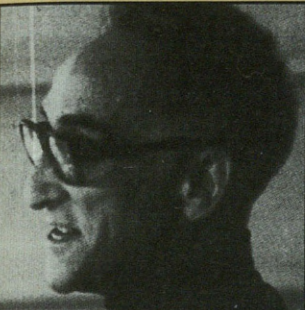
Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Ekitaldiak. 2. Lapikoa. La. 3. Erakarri. I. 4. Arribe. Zuk. 5. Na. To! Zuku. 6. Itsu. Toga. 7. Tua. Arrano. 8. Zarakarrak. 9. A. Et! Marka. 10. Kea. Kaki. K.

Goitik-behera: 1. Eleanitzak. 2. Karratua. E. 3. Ipar. Sarea. 4. Tikit. At. 5. Akabo. Ak. K. 6. Lore. Trama. 7. Dar. Zorrak. 8. I. Izugarri. 9. Al. Ukanak. 10. Kaiku. Okak.

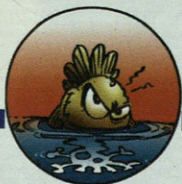
P	D	I	T	X	L	N	A	L	I	E	Z	M	A	T	O
K	A	B	I	R	G	E	T	A	S	O	E	A	U	I	X
A	O	M	U	R	T	Z	T	U	K	P	R	A	Z	K	
K	L	R	O	B	A	B	A	R	R	U	N	A	G	E	T
O	E	U	B	A	B	A	R	R	U	N	A	G	E	T	X
A	K	E	P	N	A	A	S	R	E	G	U	A	O	E	G
D	A	E	G	I	L	P	T	O	U	A	E	R	O	N	
N	X	G	A	E	T	A	M	O	T	Z	N	A	I	N	O
I	E	K	N	A	T	A	M	O	T	Z	N	A	I	N	O
A	Z	I	D	R	D	T	I	K	I	Z	D	K	U	I	A

Hitz Gezidunak

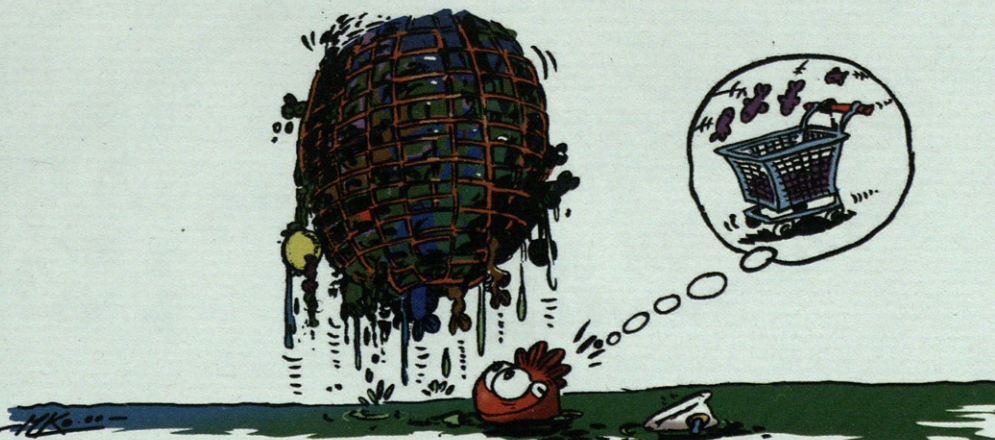
	Ikusteko organo	▼		Gipuzkoa-ko ibaia	▼		Erljio-irakaskuntza	▼		Garra	▼		Agiri-mota
	Deitura			Detektagailu			Aurrizkia			Edari-mota			
		▶		▼			▼			▼			▼
	Zitalak	▶											
	Neba												
Barazki-mota	▼		Verdiren opera	▶	▼			Noren atzizkia	▶			Tona	▶
Ez ahal			Izena					Olagizona				Ba... baneuka	
▶			▼		Lehenengo	▶		Ogi egilea	▶			▼	
					Jainko egiptoarra			Idazki	▼				
Ainguraleru	▶				▼								Sexu emea
Enara													
▶							Erregai-mota	▶				Bokala	▶
							Kitatzeke dagoena					Bete	▼
Zintzoa	▶				Ezten	▶	▼			Aluminioa	▶	▼	
Aldi					Liberia					Kontso. bustia			
▶					Loria handiko	▶	▼			▼			
					Oxigenoa								
Zuhaixka-mota	▶			▼						Infusio-mota	▶		

Pertsonaia: Euskal idazle eta erlijioso bizkaitarra (1914-1981)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH + ZOOK

ERROBIKO PIRANJAK

Tim Burtonek + Espainiak ekoiztu ZIMINOEN PLANETA

euskal **irradi** telebista

Laino guztien gainetik elkarrekin

Mila esker. Zuei esker
egin gara handi.
Zuei esker bete
ditugu 18 urte.

Hona hemen gure
marka berria.
Gure ilusioen ikurra.
Honela ikusten dugu
geroa.
Honela izan nahi
dugu zure begitan.